

Ung i Bydel Grorud

En analyse av Grorud-ungdoms levekår i 2015

PATRICK LIE ANDERSEN & MARIANNE DÆHLEN

NOVA

Velferdsforskningsinstituttet

HØGSKOLEN I OSLO
OG AKERSHUS

Ung i Bydel Grorud

En analyse av Grorud-ungdoms levekår i 2015

PATRICK LIE ANDERSEN
MARIANNE DÆHLEN

Norsk institutt for forskning om
oppvekst, velferd og aldring
NOVA Rapport 10/2016

Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) er fra 1. januar 2014 et forskningsinstitutt ved Senter for velferds- og arbeidslivsforskning (SVA) på Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA).

Instituttet har som formål å drive forskning og utviklingsarbeid som kan bidra til økt kunnskap om sosiale forhold og endringsprosesser. Instituttet skal fokusere på problemstillinger om livsløp, levekår og livskvalitet, samt velferdssamfunnets tiltak og tjenester.

© Velferdsforskningsinstituttet NOVA
Høgskolen i Oslo og Akershus 2016

ISBN (trykt utgave) 978-82-7894-597-1

ISBN (elektronisk utgave) 978-82-7894-598-8

ISSN 0808-5013 (trykt)

ISSN 1893-9503 (online)

Illustrasjonsfoto: © colourbox.no
Desktop: Torhild Sager
Trykk: Allkopi

Henvendelser vedrørende publikasjoner kan rettes til:

NOVA, HiOA
Stensberggata 26 · Postboks 4, St. Olavs plass, 0130 Oslo
Telefon: 67 23 50 00
Nettadresse: www.hioa.no/nova

Forord

Denne rapporten er skrevet på oppdrag fra Bydel Grorud som har engasjert NOVA med ønske om å gå dypere inn i det innsamlede materialet fra Ung i Oslo undersøkelsen fra 2015. Formålet er å øke kunnskapen om livssituasjonen til ungdommene i Bydel Grorud, avdekke sammenhenger og eventuelt tilbakevise feilaktige oppfatninger. Håpet er at et bedre kunnskapsgrunnlag skal bidra til en målrettet utforming av det lokale forebyggende arbeidet som utføres av kommunen og øvrige som jobber med bydelens ungdom.

Patrick Lie Andersen ved NOVAs ungdomsseksjon har vært leder for forskningsprosjektet. Forsker Marianne Dæhlen ved NOVAs ungdomsseksjon har også vært tilknyttet prosjektet. Andersen og Dæhlen har i samarbeid skrevet rapporten og analysert materialet.

Vi takker for et godt samarbeid med vår oppdragsgiver Bydel Grorud. Utformingen av rapporten har skjedd i samarbeid med blant andre Anders Langfeldt-Rugelbak, Hanne Mari Førland, Cecilie Kjølnes Skar og Habib Tahir i Bydel Grorud. Alle har de kommet med nyttige innspill, ideer og ønsker i prosessen.

Vi retter også en stor takk til referansegruppen for kommentarer og synspunkter. Den har bestått av Yvonne Larsen ved KoRus, Oslo kommune, Viggo Vestel ved NOVAs ungdomsseksjon og professor Willy Pedersen ved Universitetet i Oslo og forsker ved NOVAs ungdomsseksjon.

Til sist vil vi også takke de ungdommene som har svart på undersøkelsen samt de ansatte på alle skolene som har stått for den praktiske gjennomføringen av spørreundersøkelsen.

Oslo, august 2016

Patrick Lie Andersen og Marianne Dæhlen

Innholdsfortegnelse:

Sammendrag	9
1 Innledning	17
1.1 Om forskningsspørsmål og gangen i rapporten	20
2 Bydel Grorud – tidligere undersøkelser	21
2.1 Familiebakgrunn, boforhold og ungdommenes utdanning	21
Sysselsetting, utdanning, helse og boligforhold	22
Utdanning blant unge	23
2.2 Rusmiddelbruk og risikoatferd	24
2.3 Ungdommenes psykisk helse og trivsel	26
2.4 Å være ung i Bydel Grorud – hvordan er det nå?	28
3 Ung i Oslo – om data og metode	30
3.1 Variabeldefinisjoner	31
Individuelle kjennetegn og sosial bakgrunn	31
Relasjoner, skole, fritid og ernæring	33
Trivsel og livskvalitet i hverdagen	35
Problem- og risikoatferd	36
Rusmiddelbruk	37
Helse	38
3.2 Analyse og framstilling	39
4 Grorud-ungdommens familiebakgrunn, levekår og livsstil – en sammenlikning med ungdom i Oslo	42
4.1 Individuelle kjennetegn, familiebakgrunn og bosituasjon	42
4.2 Ungdom, levekår og livsstil	48
Nære relasjoner	48
Skole og utdanning	53
Fritidsaktiviteter	59
Mat og ernæring	64
4.3 Oppsummering	66
5 Sammenhenger mellom levekår, livsstil og trivsel	69
5.1 Trivsel, fornøydhet og trygghet i hverdagen	69
Fornøydhet med lokalmiljø	71
Utrygghet	75
5.2 Problem- og risikoatferd	77
Vold og trusler	79
Mobbing	81
Kriminalitet og regelbrudd	83
5.3 Rusmiddelbruk	86
Alkohol	88
Cannabis	90

5.4 Helse	92
Egenvurdert helse	93
Psykisk helse.....	96
5.5 Oppsummering	100
6 Forskjeller og sammenhenger i Grorud-ungdommenes liv.....	103
6.1 Hvilke sammenhenger er det mellom faktorene i ungdommenes liv?.....	103
6.2 Er det ulikheter etter bosted innad bydelen?.....	105
7 Oppsummering og drøfting	107
7.1 En god ungdomstid i en østlig bydel	107
7.2 En del utfordringer	109
7.3 Undersøkelsens verdi og veien videre	110
Summary.....	113
Referanser	117

Tabelloversikt

Tabell 1. Deskriptiv statistikk. Ungdom (Us og Vgs) i Bydel Grorud, nabobydelene og Oslo totalt. Ung i Oslo 2015. Prosentandeler.	43
Tabell 2. Bosituasjon. Ungdom på videregående skole i Bydel Grorud, nabobydelene og Oslo for øvrig. Ung i Oslo 2015.	46
Tabell 3. Nære relasjoner. Bydel Grorud, nabobydelene og Oslo total.	48
Tabell 4. Skole og utdanning blant elever i Bydel Grorud, nabobydelene og Oslo for øvrig. Ung i Oslo 2015.	53
Tabell 5. Fritidsaktiviteter blant ungdom i Bydel Grorud, nabobydelene og i Oslo totalt.	59
Tabell 6. Organiserte fritidsaktiviteter. Bydel Grorud 2015. N=1425-1390. Prosentandeler, radvis.	60
Tabell 7. Fritidsaktiviteter blant ungdom i Bydel Grorud. N=1425-1390. Prosentandeler, radvis.	63
Tabell 8. Mat og ernæring. Bydel Grorud, nabobydelene og Oslo totalt.	65
Tabell 9. Trivsel, velvære og økonomi. Bydel Grorud, nabobydelene og Oslo total.	70
Tabell 10. Fornøydhet med lokalmiljø etter individkjennetegn, sosial bakgrunn og øvrige faktorer. Marginaleffekter basert på multipl logistiske regresjon.	72
Tabell 11. Utrygghet etter individkjennetegn, sosial bakgrunn og øvrige faktorer. Gjennomsnittlige marginaleffekter basert på multipl logistisk regresjon.	76
Tabell 12. Indikatorer på problem- og risikoatferd. Bydel Grorud, nabobydelene og Oslo total.	78
Tabell 13. Utsatthet for vold eller trusler om vold, etter individkjennetegn, sosial bakgrunn og øvrige faktorer. Gjennomsnittlige marginaleffekter basert på multipl logistisk regresjon.	80
Tabell 14. Regelmessig mobbing etter individkjennetegn, sosial bakgrunn og øvrige faktorer. Gjennomsnittlige marginaleffekter basert på multipl logistisk regresjon.	82
Tabell 15. Kriminalitet og regelbrudd 1. Ungdom Us og Vgs. Bydel Grorud. 2015. N=1490. Prosent, radvis.	83
Tabell 16. Kriminalitet og regelbrudd 2. Ungdom Us og Vgs. Bydel Grorud. 2015. N=1490. Prosent, radvis.	84
Tabell 17. Kriminalitet etter individkjennetegn, sosial bakgrunn og øvrige faktorer. Gjennomsnittlige marginaleffekter basert på multipl logistisk regresjon.	85
Tabell 18. Rusmiddelbruk. Bydel Grorud, nabobydelene og Oslo totalt.	87
Tabell 19. Om man har vært tydelig beruset etter individkjennetegn, sosial bakgrunn og øvrige faktorer. Gjennomsnittlige marginaleffekter basert på multipl logistisk regresjon.	89
Tabell 20. Cannabisbruk etter individkjennetegn, sosial bakgrunn og øvrige faktorer. Gjennomsnittlige marginaleffekter basert på multipl logistisk regresjon.	91
Tabell 21. Indikatorer på helsetilstanden. Ungdom i Bydel Grorud, nabobydelene og Oslo totalt.	93
Tabell 22. Egenvurdert helse etter individkjennetegn, sosial bakgrunn og øvrige faktorer. Gjennomsnittlige marginaleffekter basert på multipl logistisk regresjon.	94
Tabell 23. Depressive symptomer etter individkjennetegn, sosial bakgrunn og øvrige faktorer. Gjennomsnittlige marginaleffekter fra multipl logistisk regresjon.	97

Figuroversikt

Figur 1. Andel ungdom i fem sosioøkonomiske ressurskategorier.	45
Figur 2. Andel med foreldre i de to laveste ressurskategoriene etter delbydel. Ungdom Vgs.	47
Figur 3. Andel med innvandrerbakgrunn etter delbydel. Ungdom Vgs.	47
Figur 4. Andel med fortrolig venn etter foreldrenes sosioøkonomiske ressurser.	49
Figur 5. Andel med fortrolig venn etter kjønn og innvandrerbakgrunn.	50
Figur 6. Foreldrerelasjonsindeks. Bydel Grorud og Oslo for øvrig.	51
Figur 7. Foreldrerelasjonsindeks etter foreldrenes sosioøkonomiske ressurser og innvandrerbakgrunn.	52
Figur 8. Skulk sist år etter foreldrenes sosioøkonomiske ressurser og innvandrerbakgrunn. Predikert sannsynlighet basert på logistisk regresjon.	54
Figur 9. Karaktersnitt etter kjønn og innvandrerbakgrunn. Predikerte karakterer basert på OLS-regresjon.	55
Figur 10. Andel på yrkesfag etter kjønn og geografi.	56
Figur 11. Andel som tror de vil ta høyere utdanning etter geografi og innvandrerbakgrunn.	57
Figur 12. Utdanningsplaner etter geografi og foreldrenes sosioøkonomiske ressurser. Sannsynnighet for utdanningsplaner basert på multipl logistisk regresjon.	58
Figur 13. Andel jevnlig aktive i organiserte fritidsaktiviteter etter kjønn og innvandrerbakgrunn. ...	60
Figur 14. Regelmessig trening etter kjønn og innvandrerbakgrunn.	62
Figur 15. Samlemål for gode matvaner etter kjønn og geografisk område.	66
Figur 16. Om man er fornøyd med lokalmiljøet blant ungdom i Bydel Grorud og i Oslo for øvrig, etter foreldrenes sosioøkonomiske ressurser. Prekdikert sannsynlighet.	74
Figur 17. Sannsynnighet for å være fornøyd med helsen etter kjønn og foreldrenes sosioøkonomiske ressurser.	95
Figur 18. Depressive symptomer etter delbydeler i Bydel Grorud.	99

Sammendrag

Bydel Grorud har om lag 27000 innbyggere. Bydelen ligger nordøst i Oslo, i Groruddalen, som for øvrig omfatter bydelene Bjerke, Alna og Stovner.

Rapporten Ung i Bydel Grorud er en analyse av levekår blant bydelens ungdommer i 2015. Målet er, for det første, å gi en generell oversikt over levekår, livsstil og andre sider ved Grorud-ungdommens bo- og oppvekstsituasjon og sammenlikne dette med situasjonen for ungdom ellers i Oslo. For det andre gjøres mer inngående analyser av sammenhengene mellom Grorud-ungdommenes bo- og oppvekstsituasjon, deres erfaringer, synspunkter og familiebakgrunn. Her er fire tema vektlagt: 1) trivsel, fornøydhet og trygghet i hverdagen, 2) problem- og risikoforferd, 3) rusmiddelbruk og 4) helse.

Rapporten viser at de fleste ungdommene i Bydel Grorud har en god ungdomstid. Ungdommene har det bra på mange områder. Flesteparten trives på skolen, har et høyt nivå av velvære, har god helse og er fornøyd med lokalmiljøet. De fleste har en aktiv fritid; de deltar i organiserte fritidsaktiviteter og trener regelmessig. Flesteparten er fornøyd med vennene sine og har en god relasjon til foreldrene. Mange gjør det bra på skolen og har ambisjoner om høyere utdanning. Flere av funnene i rapporten står derfor i kontrast til den bekymringen som ofte formidles i medieomtalen av Groruddalen.

Men i likhet med tidligere studier viser rapporten at mange av ungdommene i Bydel Grorud vokser opp i familier med færre sosioøkonomiske ressurser (bl.a. foreldrenes økonomi og utdanning) enn øvrig osloundom. Vi finner også at dette ressursnivået er noe lavere enn blant ungdommene i nabobydelene Stovner, Alna og Bjerke. Flere av ungdommene sier at familieøkonomien er vanskelig, enn andre steder i byen. Andelen med innvandrerbakgrunn er markert høyere enn i Oslo totalt sett. Flere av bydelens ungdommer vokser opp i trangbodde boliger, og flere bor med kun én av foreldrene enn hva som er tilfelle blant ungdom i resten av byen.

Rapporten viser til utfordringer på særlig tre områder, for en del av ungdommene.

Det første knytter seg til det *psykososiale miljøet*, til det som har med trivsel, fornøydhet og trygghet å gjøre. Noe av dette er også relatert til problematferd.

Selv om flesteparten i Bydel Grorud trives, så er det flere som er misfornøyd med lokalmiljøet, som kjenner seg utrygge, og som har blitt utsatt for vold, enn ellers i Oslo. Andelen som er fornøyd med vennene, er også noe lavere. Dette er faktorer som henger sammen, og som tyder på at det psykososiale miljøet oppfattes som mindre bra blant en del av ungdommene i bydelen, men langt fra alle. I noen ungdomsgrupper ser det ut til at man plages mer av dette. Lokalmiljøtrivselen er lavere for jenter, for de som kjenner seg utrygge, og de som mobbes. Utrygghet er mer utbredt blant jenter, blant de med norskfødte foreldre og blant de som utsettes for vold eller trusler.

Det andre aspektet handler om *helse*. Vi finner at 23 prosent av jentene i bydelen sliter med depressive symptomer. Dette nivået er imidlertid ikke unikt for Bydel Grorud. Vi ser at noen flere ungdommer er mindre fornøyd med egen helse enn ungdom ellers i Oslo. Sjelden trening og utrygghet er relatert til dårligere egenvurdert helse. Særlig er det jenter med innvandrerbakgrunn som er underrepresentert i regelmessige treningsaktiviteter. Analysene viser også at matvanene blant jentene er noe dårligere i bydelen enn ellers i Oslo ettersom de spiser færre regelmessige måltider.

Den siste utfordringen knytter seg til *utdanning*. Selv om skoletrivselen er høy og skolemotivasjonen (skulking) ikke skiller seg fra Oslo generelt sett, så har Grorud-ungdommene gjennomsnittlig noe dårligere skoleprestasjoner og lavere utdanningsambisjoner. Halvparten av guttene i bydelen begynner på yrkesfaglige studieprogram, og også jentene er klart overrepresentert her. Bydelens høye antall elever på yrkesfaglige utdanningsprogram kan være en del av forklaringen på det høye frafallet fra utdanning man ser i andre undersøkelser.

Vi finner imidlertid ikke større omfang av kriminelle handlinger eller depressive symptomer i bydelen enn hva vi ser i Oslo totalt sett. I tillegg ser vi noen særlig positive aspekter ved oppvekstsituasjonen i bydelen sammenlignet med resten av Oslo. Når det gjelder rusmiddelbruk, er det tydelig færre som har vært beruset på alkohol, og færre som har brukt cannabis eller blitt tilbudt stoffet. Ungdommene er også mer fornøyd med klubbtilbudet og færre av de med innvandrerbakgrunn har hatt ubehagelige opplevelser knyttet til sin bakgrunn.

Analysene i rapporten baserer seg på spørreundersøkelsen Ung i Oslo 2015, som ble gjennomført blant elever på alle trinn i ungdomsskolen og i videregående skoler. På det meste brukes svar fra mer enn 22000 elever i

analysene. I bydelen deltok 1539 elever i undersøkelsen, noe som utgjør 80 prosent av ungdommene i bydelen. Datamaterialet gir et representativt bilde av situasjonen blant skoleelevene i bydelen. Ung i Oslo 2015 er en del av Ungdata, som er et kvalitetssikret system for gjennomføring av ungdomsundersøkelser, og som gjennomføres i en rekke kommuner i Norge.

Individuelle kjennetegn, familiebakgrunn og bosituasjon

Den overordnede kartleggingen viser et stort mangfold i sosial bakgrunn blant ungdommene i bydelen. Seks av ti ungdommer har innvandrerbakgrunn, men de fleste er født i Norge (80 prosent av elevene på videregående). Ungdommenes religionstilhørighet deler seg omtrent i tre like deler – en del oppgir ingen religionstilhørighet, en annen del er kristne og den tredje oppgir tilknytning til islam (prosentandelene er henholdsvis 27%, 30% og 33%). Mange ungdom kommer fra lavere sosiale lag. Nær 64 prosent har foreldre med lavt eller middels-lavt nivå av sosioøkonomiske ressurser. Selv om Grorud-ungdommenes innvandrer-, familiebakgrunn og religionstilhørighet klart skiller seg fra det som er vanlig i Oslo generelt sett, er det kun små forskjeller mellom ungdom i Bydel Grorud og nabobydelene Bjerke, Stovner og Alna.

Bosituasjonen til ungdommene i bydelen er mindre gunstig enn ellers i Oslo. Mer enn halvparten av Grorud-ungdommen bor i blokk eller bygård, og mer enn 40 prosent bor trangt, noe som er tydelig høyere enn ellers i Oslo. Tjue prosent av Grorud-ungdom i videregående opplæring bor i en husholdning hvor mor eller far er eneforsørger. Dette er noe høyere enn i nabobydelene og for Oslo totalt.

Nære relasjoner

Som ellers i Oslo oppgir ungdommene i bydelen gode relasjoner til venner og foreldre; ni av ti har en fortrolig venn, mens åtte av ti er fornøyd med foreldrene sine. Relasjonen mellom ungdom og foreldre er bedre jo høyere sosial bakgrunn ungdommene har. Innvandrerungdommene oppgir imidlertid bedre relasjoner til foreldre enn andre uavhengig av sosial bakgrunn, men jenter med innvandrerbakgrunn rapporterer noe sjeldnere enn andre å ha en fortrolig venn. Ungdomsskoleelever er mer fornøyd med foreldrene sine enn elever i videregående opplæring.

Skole og utdanning

Også i Bydel Grorud trives elevene på skolen – mer enn ni av ti trives. Karaktersnittet er lavere enn i resten av Oslo, men det skiller seg ikke fra nabobydelene. Som ellers i Oslo får de med mye økonomiske og kulturelle ressurser i hjemmet klart bedre karakterer enn de med færre slike ressurser. Det som er litt spesielt for Bydel Grorud, er at blant de med innvandrerbakgrunn så skårer ikke jentene bedre enn guttene, slik man ser i Oslo for øvrig. I bydelen er det jentene uten innvandrerbakgrunn som skiller seg ut med det høyeste karakternivået. Relativt mange i Bydel Grorud begynner på yrkesfag. Mens to av ti elever i Oslo totalt begynner på et yrkesfaglig utdanningsprogram etter ungdomsskolen, gjelder dette fire av ti ungdom i Bydel Grorud, noe som også er klart høyere enn i nabobydelene. Ungdom i bydelen forventer i noe mindre grad enn ungdom ellers i Oslo å ta høyere utdanning. Det er for øvrig høyere utdanningsambisjoner blant de med innvandrerbakgrunn enn blant de med norskfødte foreldre i bydelen. Omtrent hver tredje Grorud-ungdom har skulket skolen, noe som er på samme nivå som ellers i Oslo. For ungdom med norskfødte foreldre er skulking mer utbredt blant dem med lav sosial bakgrunn. Blant ungdom med innvandrerbakgrunn er det ingen slik sammenheng.

Fritidsaktiviteter

Noe mer enn halvparten av ungdommene deltar jevnlig i organiserte fritidsaktiviteter, noe som er på samme nivå som ellers i byen. Ungdom med innvandrerbakgrunn er mer deltakende i organiserte aktiviteter enn hva jenter med innvandrerbakgrunn er. Blant ungdommer uten innvandrerbakgrunn finner vi ikke en slik kjønnsforskjell. Deltakelsen i organiserte fritidsaktiviteter synker med alder (klassetrinn) og øker med nivået av sosioøkonomiske ressurser i familien.

Tre av fire ungdommer i Bydel Grorud trener regelmessig. Dette er samme andel som i nabobydelene, men lavere enn i Oslo totalt sett (84 prosent trener her regelmessig). I Bydel Grorud trener gutter med innvandrerbakgrunn mer enn jenter med innvandrerbakgrunn, mens det ikke er en slik kjønnsforskjell blant ungdom uten innvandrerbakgrunn.

I tillegg til organiserte fritidsaktiviteter og trening er det mange som på fritiden er ute med venner, drar til sentrum eller driver med digitale aktiviteter.

Mat og ernæring

Mat- og ernæringsvanene til ungdom i Bydel Grorud er i hovedsak gode. De fleste spiser regelmessig frokost, lunsj og middag. Sammenliknet med ungdommer i resten av Oslo, ser vi likevel at matvanene er noe dårligere blant ungdom i Bydel Grorud. Noen flere dropper frokost og lunsj. Jenter og de med lavt sosioøkonomisk ressursnivå i hjemmet spiser regelmessige måltider sjeldnere enn andre. Samtidig ser vi at det er en høyere bruk av både energidrikk og kosttilskudd blant ungdommene i bydelen enn i Oslo for øvrig.

Trivsel, fornøydhets og trygghet i hverdagen

Ungdom trives i Bydel Grorud. Trivselen er likevel noe lavere enn i nabobydelene og i Oslo totalt, og færre vil at egne barn skal vokse opp i nærmiljøet. Ungdom med innvandrerbakgrunn i bydelen har i noe mindre grad dårlige opplevelser knyttet til sin bakgrunn enn ungdom i Oslo for øvrig.

Når vi ser nærmere på hvem som er misfornøyd med lokalmiljøet, så gjelder det særlig jenter og de midt i tenårene. Ellers i Oslo er det gjerne de med det høyeste sosioøkonomiske ressursnivået som er mest fornøyd, men slik er det ikke i Bydel Grorud. Når vi sammenligner alle ungdommene i Oslo fra de mest ressursrike hjemmene, er Grorud-ungdommene mindre fornøyd.

Utrygghet peker seg ut som et problem i Bydel Grorud; 23 prosent oppgir at de er utrygge eller usikre på om de er trygge i nærmiljøet. Til sammenlikning gjelder dette 19 prosent i nabobydelene og 14 prosent i Oslo totalt. Jenter har større utrygghetsfølelse enn gutter, og ungdom i 10. klasse er i noe større grad utrygge enn åttendeklassingene. Ungdom med norskfødte foreldre rapporterer også oftere enn andre at de er utrygge.

Problem- og risikoatferd

Omfang av kriminalitet, mobbing og atferdsproblemer (gjentatte tilfeller av ran, tyveri, slåsskamp, tagging, etc.) er omtrent på samme nivå som i nabobydelene og i Oslo for øvrig. Grorud-ungdommen skiller seg imidlertid ut når det gjelder vold blant ungdom. En noe høyere andel av ungdommene i Bydel Grorud enn ellers i Oslo har vært utsatt for vold som medførte sår og skade. Samtidig er det flere som rapporterer om å ha vært i slåsskamp. Det er særlig gutter som er utsatt for vold samt de som har blitt tilbudt/brukt cannabis, mangler en fortrolig venn,

har depressive symptomer og/eller mistrives på skolen. Samtidig gjelder det også de som har dårligst relasjon til foreldrene. Gruppen voldsutsatte har altså mange kjennetegn på å være dårligere tilpasset på mange områder.

Utsatthet for mobbing er trolig noe høyere enn hva vi ser andre steder i Oslo. Resultatene viser at ungdom med norskfødte foreldre mobbes oftere enn de med innvandrerbakgrunn. Ungdom med minst sosioøkonomisk ressurser i hjemmet, de som ikke har fortrolig venn og/eller har depressive plager, mobbes oftere enn andre. Analysene viser også at det i hovedsak er gutter som mobber andre.

Kriminalitetsnivået er ikke høyere i Bydel Grorud enn øvrige steder i Oslo. De som utfører de kriminelle handlingene vi har spurt om, er vanligvis gutter, ungdom midt i tenårene, ungdom som er mye ute, har brukt / blitt tilbudt cannabis, vært beruset på alkohol og/eller har en dårlig relasjon til foreldrene.

Rusmidler

Færre ungdom i Bydel Grorud bruker rusmidler enn ellers i Oslo. Grorud-ungdommenes rusmiddelbruk er på samme nivå som i nabobydelene. Andelen ungdom som tror de kan skaffe cannabis, er imidlertid lavere enn både i nabobydelene og i Oslo for øvrig. Ungdom med innvandrerbakgrunn bruker alkohol i klart mindre grad enn de med norskfødte foreldre. Vi ser også klare utslag på høyere alkoholbruk blant de som har brukt cannabis, de som har blitt tilbudt cannabis, de som har gjort noe kriminelt, de som har nære venner som drikker, og de som har en dårlig relasjon til foreldrene. Alkoholbruk blir vanligere med alderen. Cannabisbruk er vanligere blant gutter, de med dårligst skoleprestasjoner, de som har vært beruset, og blant de som har gjort kriminelle handlinger. Alder er også positivt relatert til å bruke hasj eller marihuana. Langt flere av de på videregående trinn har brukt stoffet enn de på ungdomsskolen.

Helse

Helsetilstanden til ungdom i Bydel Grorud er i hovedsak god, slik den også er i nabobydelene og Oslo for øvrig. Blant ungdom i Grorud er det imidlertid noe flere som bruker mye medikamenter og/eller som er misfornøyd med egen helse. Det er jentene som er mest misfornøyd med egen helse. Desto mer ressurser foreldrene har, desto mer fornøyd er ungdommene med helsen. Å være fornøyd

med egen helse ser også ut til å henge sammen med treningshyppighet (de som sjelden trener, er mest misfornøyd), utrygghet i nærmiljøet og/eller mistriivsel på skolen.

Depressive symptomer er knyttet til kjønn. Jenter er mer plaget. Vi finner at 23 prosent av jentene i bydelen sliter med depressive symptomer, mens det gjelder 11 prosent av guttene. Ungdom hvor foreldrene skårer lavt på sosio-økonomisk ressursnivå, har oftere depressive plager enn andre. Plagene ser også ut til å øke med alder. Av øvrige faktorer er det spesielt det å bli mobbet og mistriivsel på skolen som slår negativt ut. Psykiske plager er også relatert til høy skjermtid, det å ikke være fornøyd med lokalmiljøet, det å være utsatt for vold eller trusler og det å ikke ha en fortrolig venn. De med en dårlig relasjon til foreldrene har oftere depressive symptomer enn de med en god relasjon.

Delbydelsforskjeller

Når det gjelder variasjon mellom delbydelene, har vi i mange tilfeller ikke sett klare mønstre på de temaene vi har sett på. Noe av dette kan skyldes at det ikke er så store forskjeller, mens noe kan skyldes at det blir mer usikkerhet omkring disse analysene fordi vi bare har elever fra videregående med delbydelsopplysninger. Det vi imidlertid finner er at Romsås kommer noe dårligere ut på utdanningssituasjonen, mens Ammerud skårer høyere på inaktivitet og noe dårligere på matvaner.

Det er flest som er fornøyd med helsen på Rødtvet. Her er det også det laveste nivået av psykiske plager og høyest skåre på velværemålet. Delbydel Grorud skiller seg ut med et noe høyere nivå med fysiske og psykiske helseplager. Når det gjelder problem- og risikoatferd samt rusmiddelbruk, ser vi ingen variasjon etter delbydel.

1 Innledning

I flere år har det blitt påvist en rekke uheldige bo- og levekårsforhold i Groruddalen. Man har også sett at det er utfordringer for mange barn og unge som vokser opp i Groruddalens fire bydeler; Grorud, Stovner, Alna og Bjerke. Til tross for dette er det lite forskning som gir brede beskrivelser av livssituasjonen blant ungdom i disse bydelene. Motivasjonen bak denne rapporten er å fylle noe av dette kunnskapshullet ved å analysere data om ungdom som vokser opp i Bydel Grorud.

Målt i antall innbyggere er Bydel Grorud den minste av de fire bydelene i Groruddalen, men er med sine omtrent 27 000 innbyggere på størrelse med kommuner som Lillehammer, Kongsberg og Molde. Mye av utbyggingen i bydelen skjedde fra 1950- til 1970-tallet, samtidig med utbyggingen ellers i Groruddalen. I dag har bydelen en variert bebyggelse bestående av eneboliger, rekkehus og blokkleiligheter, men de fleste boligene, mer enn 70 prosent, er i blokk eller leiegård (Statistikkbanken 2015).

Eriksen og Vestel (2012) viser til at det i starten var stor entusiasme om utbyggingen i Groruddalen, med forventninger om at drabantbyene skulle bli gode bosteder for Oslos befolkning. Den nye boligmassen bestod av moderne funksjonelle boliger omgitt av god infrastruktur. I takt med utbyggingen økte befolkningsmengden eksplosivt idet «vanlige folk» og familier fra arbeiderklassen flyttet inn i Groruddalen, ikke bare fra Oslo, men fra hele landet. På slutten av 60-tallet og utover 70-tallet slo imidlertid mye av optimismen over til bekymring. Mange medieoppslag og rapporter om sosial nød, ungdomsproblemer og kriminalitet, bidro til at mange av områdene i Groruddalen fikk et dårlig rykte. Ut over 1990-tallet skjedde nok en endring. Stadig flere med innvandrerbakgrunn flyttet inn i dalen og befolkningen i bydelene der fikk gradvis en mer mangfoldig kulturbakgrunn (Eriksen & Vestel 2012). I dag er Bydel Grorud blant bydelene i Oslo med høyest andel innvandrere, over 40 prosent. Innbyggerne har bakgrunn fra 151 nasjoner. Bydelen er i dag preget av et stort sosialt og kulturelt mangfold, i likhet med nabobydelene. Mens noen framhever at «hypermangfoldet» (Eriksen 2010) representerer en berikelse for

det norske samfunnet, er andre mer engstelige for etnisk konflikt, ukjente kulturer og væremåter (Eriksen & Vestel 2012).

Mange av de utfordringene i Groruddalen, som også var der før innvandringen kom i gang for alvor, har vedvart, ikke minst siden mange av innflytterne har et relativt lavt nivå av økonomiske og utdanningsmessige ressurser. I Bydel Grorud er det idag lavere sysselsetting, lavere gjennomsnittsinntekt, lavere levealder, flere sosialhjelpsmottakere og lavere utdanningsnivå, enn ellers i byen (Bydel Grorud 2016). Selv om dette er utfordringer som ikke bare knytter seg til innvandrerne i bydelen, forstås de gjerne som «innvandrerproblemer» (Eriksen & Vestel 2012). De siste tiårene kan vi finne mange eksempler på bekymring og debatt i mediene om situasjonen i Groruddalen. Oppslagene har handlet om innvandringskritikk, om problemer på skolene, om at de med norsk bakgrunn flytter ut fra områdene, såkalt «hvit flukt», ghettodannelser og parallellsamfunn (Se bl.a. Aftenposten 29.3.2011, 14.10.2014, 12.10.2015, 4.4.2016). Samtidig har mye forskning vist at det er opphopning av levekårsproblemer og at det sosiale skillet mellom ungdom i Oslos østlige og vestlige deler, fortsatt vedvarer.

De utfordringene man har sett i Groruddalen har bidratt til at flere prosjekter og tiltak har blitt satt i gang. Grorudalssatsingen, som har pågått i perioden 2007 til 2016, står her i en særstilling. Denne peker seg ut som den største økonomiske satsingen på et byløft i Norge i nyere tid. Målet er å styrke miljøvennlig transport, utvikle uteområdene og forbedre boligområdene og stedsidentiteten, men også å satse på de rent sosiale aspektene, som blant annet handler om oppvekst, levekår og gode tilbud til ungdom (Eriksen & Vestel 2012). Grorudalssatsingen skal videreføres i perioden 2017 til 2026.

Selv om politikere og myndighetene har satt i gang omfattende tiltak i Groruddalen, er det viktig å få med at man i undersøkelser har funnet like høy trivsel blant dalens innbyggerne som i øvrige deler av byen (Nadim 2008). Mange kjenner seg heller ikke igjen i de negative fortellingene eller stereotypiene som formidles i presseoppslag, i forskning eller av de som bor andre steder i byen (Danielsen & Engebrihtsen 2014; Rosten 2015). Dette finner man også mange eksempler på i media. I lang tid har det blitt tatt til ordet for nyansering og avlivning av fordommer og myter (se bl.a. Aftenposten 20.11.1997, 17.8.2011). Man kan derfor si at beskrivelsen av Groruddalen, inkludert Bydel

Grorud, peker i to retninger. Den ene viser til en problematisk situasjon, en utvikling som går i feil retning – hvor områdene tilskrives et dårlig rykte og et klart østkantstempel (Vestel 2004, Eriksen og Vestel 2012). Den andre beskrivelsen peker mot optimisme, en mer normal situasjon, gode boområder, hvor mange unge har et sterkt forhold til lokalområdet og et sterkt behov for å forsvare det mot omverdenens stigmatisering (se bl.a. Rosten 2015).

I denne rapporten vil vi gjøre en mer inngående undersøkelse av hvordan det er for unge å bo og vokse opp i Bydel Grorud i dag. Hovedmålet er todelt. For det første skal vi gi en generell oversikt over levekår, livsstil og andre sider ved Grorud-ungdommens bo- og oppvekstsituasjon og sammenlikne dette med situasjonen for ungdom ellers i Oslo. For det andre skal vi gjøre mer inngående analyser der vi undersøker sammenhenger mellom Grorud-ungdommens bo- og oppvekstsituasjon og deres erfaringer, synspunkter og familiebakgrunn.

For å svare på disse spørsmålene har vi analysert data fra Ung i Oslo 2015, som er en spørreundersøkelse gjennomført blant elever i ungdomsskolen og i videregående opplæring, i Oslo i begynnelsen av 2015. Undersøkelsen er en del av Ungdata som er et kvalitetssikret system for gjennomføring av ungdomsundersøkelser og gjennomføres i en rekke kommuner i Norge. Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved Høgskolen i Oslo og Akershus har ansvar for gjennomføring av Ungdataundersøkelsene, og i tillegg til undersøkelsen i 2015, har NOVA tidligere gjennomført tre tilsvarende spørreskjemaundersøkelser i Oslo (i 1996, 2006 og 2012). Ung i Oslo-undersøkelsene gir et bredt oversiktsbilde av ungdoms hverdag og livssituasjon, med temaer som nære relasjoner, fritidsaktiviteter, helse og trivsel, skole og utdanning, rusmiddelbruk og risikoførelse. De tre første Ung i Oslo-undersøkelsene omfattet elever på 9. trinn, 10. trinn og Vg1, mens Ung i Oslo 2015 også omfatter elever fra 8. trinn på ungdomsskolen, samt Vg2 og Vg3 i videregående skole. Siden spørreundersøkelsen ble gjennomført på samtlige offentlige skoler, og de fleste privatskolene, fikk vi inn svar fra veldig mange av ungdommene i byen. Selv om vi ikke fikk med ungdommene som var syke, som hadde sluttet på skolen eller som var i yrkespraksis (på Vg3), så gir datamaterialet et representativt bilde av situasjonen blant skoleungdommene. I Bydel Grorud har vi svar fra 80 prosent av ungdommene på de seks alderstrinnene.

1.1 Om forskningsspørsmål og gangen i rapporten

Det første målet med denne rapporten er å beskrive ulike sider ved ungdoms bo- og oppvekstsituasjon i Bydel Grorud. Undersøkelsen gir oss mulighet til å benytte et bredt spektrum av variabler. Vi kan blant annet knytte opplysninger om sosial bakgrunn, innvandrerbakgrunn, bosituasjon og bosted (både bydel og delbydel) til ungdommenes egenrapportering om trivsel i nærmiljø og på skole, skoleprestasjoner og deltagelse på ulike livsarenaer. Det andre målet er å benytte datamaterialet for å undersøke sammenhenger mellom Grorud-ungdommenes bo- og oppvekstsituasjon med deres erfaringer, synspunkter og familiebakgrunn.

For å besvare den første hovedproblemstillingen gjennomføres en kartlegging av ungdommenes individuelle kjennetegn som kjønn, alder og familiebakgrunn (inkludert både innvandrerbakgrunn, religionstilknytning og foreldrenes sosioøkonomiske situasjon). I tillegg gjennomfører vi en kartlegging av ulike sider ved ungdommenes levekår som bosituasjon, hvordan de har det hjemme, på skolen og på fritida. Vi vil også undersøke ungdommenes helse-situasjon, deres rusmiddelbruk og risikoatferd. Ungdommenes bo- og oppvekstsituasjon i Bydel Grorud vil bli sammenliknet med bo- og oppvekstsituasjonen i nabobydelene (Bydel Stovner, Bydel Alna og Bydel Bjerke) og med ungdom generelt i Oslo.

For å besvare den andre hovedproblemstillingen vil vi undersøke sammenhenger mellom Grorud-ungdommenes levekår, bo- og oppvekstsituasjon med hva slags erfaringer, synspunkter og familiebakgrunn ungdom i Grorud har. Eventuelle forskjeller innad i Bydel Grorud vil bli presentert.

I kapittel 2 gjengir vi resultater fra tidligere studier av levekår, bo- og oppvekstsituasjon for ungdom i Groruddalen. I denne framstillingen har vi lagt vekt på å presentere kunnskap om ungdom i Bydel Grorud. Vi går deretter over til å beskrive datamaterialet og metoden som er brukt for å analysere dette i kapittel 3. I kapittel 4 presenteres resultatene av kartleggingen av ungdommenes kjennetegn, levekår, bo- og oppvekstsituasjon, mens vi i kapittel 5 undersøker eventuelle sammenhenger mellom dette og deres trivsel, risikoatferd og helse. I kapittel 6 trekker vi en del tråder mellom analysene i rapporten, og i kapittel 7 oppsummerer og drøfter vi rapportens hovedfunn.

2 Bydel Grorud – tidligere undersøkelser

I flere år har oversikter vist at barn og unge i mange østlige bydeler i Oslo har en rekke uheldige bo- og oppvekstforhold. Med Fafos rapport fra 1994 *Oslo: den delte byen?* ble det dokumentert store sosiale problemer i bydelene Grünerløkka, Romsås og Gamle Oslo. Videre ble det vist at det også var en høy andel med sosiale problemer i Bydel Grorud og andre bydeler i Groruddalen (Hagen, Djuve, & Vogt 1994). Mye har skjedd siden 1994. På den ene siden har mer velstående grupper flyttet inn i sentrumsnære områder som Grünerløkka og Gamle Oslo (se f.eks. Huse 2014). På den andre siden har økt innvandring til Norge medført større andel av personer med innvandrerbakgrunn, spesielt i de østlige og sørlige områdene av Oslo (Stambøl 2013). I dag er mer enn halvparten av befolkningen under 29 år i bydelene Grorud, Stovner, Alna og Søndre Nordstrand enten innvandrere eller norskfødte med innvandrerforeldre (Statistikkbanken 2015).

Sammenliknet med gjennomsnittet for Oslo skårer Grorud, som fra 2004 også omfatter Romsås¹, over lang tid lavere på en rekke indikatorer på gode bo- og oppvekstforhold. På den annen side viser tidligere studier at Bydel Grorud skiller seg på visse områder positivt ut i forhold til andre bydeler i Groruddalen. I dette kapitlet skal vi kort redegjøre for tidligere studier på ungdoms levekår og oppvekstsituasjon i Groruddalen og med et særlig blikk rettet mot Bydel Grorud. Redegjørelsen er i hovedsak avgrenset til tre temaer: 1) studier om ungdommenes familiebakgrunn, boforhold og utdanning, 2) ungdommenes risikoatferd og rusmiddelbruk og 3) ungdommenes helse og trivsel i nærmiljøet.

2.1 Familiebakgrunn, boforhold og ungdommenes utdanning

Det bor 27 283 personer i Bydel Grorud og 151 nasjonaliteter er representert (hhv 2015 og 2013, fra Statistikkbanken 2015). De to vanligste landbakgrunnene er Pakistan og Sri Lanka (Wiggen, Dzamarija, Thorsdalen, & Østby 2015). Gjennom skole, barnehage og fritid blir det antakelig en selvfølge å

¹ I 2004 ble 25 bydeler i Oslo slått sammen til 15.

omgås jevnaldrende fra ulike land og kulturer og kanskje er barne- og ungdomstida på Grorud et «fargeblindt liv» slik Elgvin, Rogstad, og Sinnathamby (2013) argumenterer for at ungdomslivet er i nabobydelen Stovner. I deres studie vises det at kontrasten til foreldregenerasjonen er slående blant Stovner-ungdommene ved at mange omgås på tvers av etnisitet og at det flerkulturelle i stor grad blir oppfattet som en selvfølge både blant ungdom med og uten innvandrerbakgrunn.

Den høye andelen med innvandrere i Bydel Grorud og i andre østlige bydeler ledsages av en høy andel med arbeidsledige, lavt utdannende, lav boligstandard og relativt mye helseproblemer blant foreldrene (Bråthenm.fl. 2007; Bydel Grorud 2016). For å gi et bilde av oppvekstvilkårene for dagens unge i Grorud skal vi kort oppsummere sysselsettings-, utdannings- og helseproblemratene for befolkningen i Grorud samt kort trekke fram studier om boligforhold. Til slutt i dette avsnittet redegjøres det for tidligere studier om utdanning blant dagens unge i Grorud.

SYSSELSETTING, UTDANNING, HELSE OG BOLIGFORHOLD

Sysselsettingen i Bydel Grorud er fem prosentpoeng lavere enn i Oslo totalt og på samme nivå som i de øvrige bydelene i Groruddalen og i Søndre Nordstrand. I 2015 var den på 75 prosent. Det ser imidlertid ut til at innvandrere med bakgrunn fra Asia, Afrika, Latin-Amerika og Øst-Europa utenfor EU, har en noe høyere sysselsetting i Grorud enn i de øvrige bydelene i Groruddalen og i Søndre Nordstrand. I Bydel Grorud var deres sysselsetting på 66 prosent, mens den var på 64 prosent totalt i Groruddalen. I Oslo generelt var sysselsettingen for denne gruppen i 2015 på 61 prosent (Wiggen m.fl. 2015).

Oversikter fra SSB viser at 36 prosent av den voksne befolkningen i Bydel Grorud har grunnskoleutdanning som høyeste nivå. Dette er omtrent på samme nivå som i de øvrige bydelene i Grorud, men langt høyere enn gjennomsnittet i Oslo hvor 21 prosent har grunnskoleutdanning som høyest utdanningsnivå. Tjuesyv prosent har utdanning på universitets- eller høgskolenivå i Bydel Grorud, mens 37 prosent har utdanning på videregående nivå. I Oslo som helhet er disse andelenene henholdsvis 48 prosent og 31 prosent.²

²<http://ssb.no/utdanning/statistikker/utniv/aar/2015-06-18?fane=tabell&sort=nummer&tabell=225164>

Bråthen m.fl. (2007) har vist at mer enn 20 prosent barn og unge i Groruddalen og Søndre Nordstrand vokser opp med én eller to foreldre med redusert funksjonsevne. Dette var mer enn dobbelt så høyt som i de vestlige bydelene i Oslo.

Sammenliknet med gjennomsnittet i Oslo viser studier også at Bydel Grorud har boligområder med særlige levekårsutfordringer. I tillegg til at andel kommunale utleieboliger er noe høyere i Bydel Grorud enn gjennomsnittet for Oslo (Bråthen m.fl. 2007), viser studier at én av ti boliger i Groruddalen huser flere personer enn grensen for trangboddhet. Trangboddheten var størst blant husholdninger med pakistansk eller somalisk bakgrunn (seks av ti er trangbodde) og i husholdninger med bakgrunn fra Sri Lanka (syv av ti er trangbodde) (Nadim 2008). Videre viser studier at åtte av ti Osloborgere opplever for mye trafikk og støy, og at hver femte innbygger oppga at de har plager med dette (Bråthen m.fl. 2007). I sistnevnte studie, som er fra 2007, oppgis det at problemene er størst i indre by, men at trafikk- og støyplager har vært økende i drabantbyene det siste tiåret (altså på slutten av 1990-tallet og begynnelsen av 2000-tallet) – noe som da også vil være tilfelle for en del av innbyggerne i Bydel Grorud.

Ulike tiltak som er satt i verk de siste årene, kan imidlertid ha endret noe av ovennevnte mønster. Et av disse tiltakene er Groruddalssatsingen som har til hensikt å bedre miljø og leveforholdene i Groruddalen. I en nylig publisert evaluering av denne satsingen, viser resultatene en bedring i trafikk, støy og luftforurensning i Groruddalen, men det konkluderes med at dette i større grad skyldes andre tiltak enn selve Groruddalssatsingen. Med hensyn til andre siktemål med Groruddalssatsingen, konkluderes det med at helsesatsingen har vært relativ god, men forfatterne av evalueringen stiller seg tvilende til tiltakene som har vært rettet mot å øke sysselsettingen (Agenda Kaupang, Proba samfunnsanalyse, & Civitas 2016).

UTDANNING BLANT UNGE

En rekke tidligere studier har vist at fullføring av videregående opplæring er lavere blant ungdom med innvandrerbakgrunn og/eller blant ungdom hvor foreldrene har lavt utdanningsnivå, er arbeidsledige eller på andre måter har kjennetegn knyttet til lav sosial bakgrunn. Det er dermed ikke overraskende at

den offentlige statistikken (Wiggen m.fl. 2015) har vist at fullføringsgraden i videregående opplæring er lavere i Grorud enn i Oslo for øvrig. Videre har man sett at det spesielt er guttene som ikke fullfører. Situasjonen har bedret seg blant ungdom med innvandrerbakgrunn siden 2006, men fremdeles er den generelle gjennomføringsgraden i Grorud bydel lavere enn ellers i Groruddalen og i Oslo. Man har også funnet at jenter og gutter med innvandringsbakgrunn fullfører videregående opplæring i ulik grad. I Groruddalen og Søndre Nordstrand har man i tidligere oversikter sett følgende: Mens omtrent fem av ti norskfødte gutter med innvandringsbakgrunn fullførte videregående opplæring, gjaldt det nesten åtte av ti norskfødte jenter med innvandringsbakgrunn. Man har også funnet svært høy fullføringsgrad blant norskfødte jenter med innvandrerforeldre i Bydel Grorud. Nesten 90 prosent av disse jentene, som startet videregående i 2001, hadde fullført videregående opplæring fem år etter. Dette er høyere enn gjennomsnittet for jenter i Oslo (Aalandslid 2009).

2.2 Rusmiddelbruk og risikoatferd

Basert på en tidligere Ung i Oslo-undersøkelse ble det i 2012 utgitt en rapport med siktemål om å gi en oversikt over ulike sider ved Osoulungdoms levekår og oppvekstsituasjon (Øia 2012). På enkelte områder gis opplysninger på bydelsnivå. Øia fant i 2012 at ungdom i Grorud i relativt liten grad bruker rusmidler. Snusing og røyking var mest utbredt i de vestlige og/eller de sentrumsnære bydelene. Det samme gjaldt for hasj, marihuana, andre narkotiske stoffer og sniffing. Disse bydelsforskjellene har senere vist seg å være tydeligst på videregående trinn. I Ung i Oslo 2015 fant man at relativt få ungdomsskoleelever i alle bydelene hadde brukt rusmidler. Bydel Grorud har gjort en HKH-undersøkelse (Moi, Langfeldt-Rugelbak, & Sirevåg 2016) blant ungdom på Romsås senter. HKH er et eget undersøkelsesopplegg med mål om målrettede tiltak, som står for «Hurtig kartlegging og handling». Her rapporteres det at SaLTo-koordinatoren mottar mange bekymringsmeldinger relatert til rus, men samtidig at det er få rusrelaterte meldinger til politi og barneverntjenesten.

Videre har tidligere studier vist at det mest vanlige rusmiddelet er alkohol – for Oslo som helhet oppga nesten 30 prosent at de hadde drukket seg beruset det siste året. Denne andelen var imidlertid lavere i Groruddalen og i Søndre Nordstrand. Mens rundt 18 prosent av ungdommene i Stovner, Søndre

Nordstrand og Alna sa de har drukket seg beruset det siste året, oppga 23 prosent av ungdommene i Grorud at de har gjort det. Undersøkelsen viste videre at flest drikker på vestkanten (rundt 43 prosent av ungdommene i Vestre-Aker, Ullern og Frogner hadde drukket seg beruset sist år). Øia (2012) avviste at disse alkoholforskjellene bare kunne tilskrives etniske forskjeller i alkoholforbruk. Selv blant ungdom med etnisk norske foreldre var alkoholbruken langt lavere i Groruddalen og Søndre Nordstrand (i Grorud 30% og omtrent 45% i Vestre-Aker, Ullern og Frogner). Disse mønstrene fant også Andersen og Bakken (2015) tre år etter. I deres rapport kom det også fram at det er svært sjeldent at Osloungdom på 8. trinnet har vært beruset (4 %), mens det var langt vanligere blant de eldste ungdommene i undersøkelsene (69 % av elever på Vg3). Det er for øvrig verdt å legge merke til at andel ungdom som har vært beruset har sunket betraktelig siden den første Ung i Oslo-undersøkelse i 1996, fram til den siste i 2015. På disse to tiårene har andelen sunket med 19 prosentpoeng (fra gjennomsnittlig 45 % i 1996 til 26 i 2015, tall for hele Oslo) (Andersen & Bakken 2015; Øia 2012).

Tidligere Ung i Oslo-undersøkelser har også kartlagt ungdommenes involvering i kriminelle handlinger i ulike bydeler i Oslo. Øia (2012) fant at ungdom i Grorud, Stovner og Alna rapporterte at de relativt ofte hadde utført handlinger av en kriminell karakter.³ Det er likevel i Bydel St. Hanshaugen at andelen ungdom med kriminell atferd da var høyest, etterfulgt av ungdom i Gamle Oslo. Øia fant også at gutter med innvandringsbakgrunn oftest gjorde kriminelle handlinger, mens jenter med norsk bakgrunn var de mest lovlidige.

I en NOVA-rapport fra 1998 om ungdom på Romsås, fant man at 33 prosent av guttene og 21 prosent av jentene hadde stjålet noe i løpet av det siste året (Kippersund, Bakken, & Strandbu 1998). Andersen og Bakken (2015) fant at andelen som har begått én av de seks kriminelle handlingene (se fotnote 3) har gått ned fra 25 prosent i 1996 til 17 prosent i 2015 (Oslo som helhet). Dette er i tråd med oversikter som viser at kriminaliteten blant unge under 18 år er

³ Øias mål på kriminalitet baserer seg på svar på følgende seks spørsmål (Har du siste år: 1) Vært i slåsskamp hvor du har brukt våpen (for eksempel kniv), 2) Truet til deg penger eller ting, 3) Brutt deg inn for å stjele noe, 4) Med vilje ødelagt eller knust vindusruter, busseter, postkasser eller liknende (gjort hærverk), 5) Pint eller plaget dyr og 6) Sprayet eller tagget ulovlig på vegger, bygninger, tog, buss eller likende.

synkende. Nedgangen ser imidlertid ut til å være større i politikretsene i sentrum (Grønland og Sentrum) og minst i politikretsene Stovner og Majorstua (Salto 2016). Resultatene til Andersen og Bakken viste imidlertid at det har vært en økning i kriminalitet blant gutter fra 2012 til 2015. I motsetning til Øia (2012), fant Andersen og Bakken at andelen som har begått lovbrudd varierte lite mellom bydelene. De fant heller ingen store forskjeller etter foreldrenes fødeland, men derimot en høyere andel som har begått kriminelle handlinger blant ungdom med lav sosial bakgrunn enn med høy sosial bakgrunn. Studien viste at det typiske for Osloungdom er å *ikke* begå lovbrudd, men blant dem som gjør det, er de vanligste handlingene å stjele fra butikk, gjøre hærverk og/eller spraye eller tagge ulovlig. Andelen som gjør slike handlinger øker utover ungdomsskolen, og synker utover videregående opplæring.

Det som nok i mindre grad fanges opp i de tidligere undersøkelsene, som har blitt gjennomført på skolene, er kriminalitet som begås av såkalte unge gjengangere. Dette er ofte gutter med høyt skolefravær eller som har sluttet på skolen. Mange av disse deltar nok ikke i skolebaserte undersøkelser. Samtidig står de nok for en stor del av kriminaliteten. I 2014 var det 97 unge gjengangerne under 18 år i Oslo. Disse stod for 40 prosent av straffbare forhold som gjaldt fysisk vold, og 54 prosent av ransforholdene som ble registrert av Oslopolitiet (Hofseth & SaLto 2015).

2.3 Ungdommenes psykisk helse og trivsel

De tidligere Ung i Oslo-undersøkelsen har også kartlagt ungdommers helse og trivsel. Resultater fra disse har vist at de fleste ungdommene i Bydel Grorud er fornøyd med helsa si. I den siste undersøkelsen fant man 72 prosent fornøyde blant ungdomsskoleelevene, og 63 prosent blant elevene i videregående opplæring. Dette var mer eller mindre på samme nivå som i øvrige østlige bydeler. Det var også på samme nivå som i de sørlige og sentrumsnære bydelene, men lavere enn i de vestlige. Et annet generelt trekk blant ungdom i Oslo, var at jenter er mindre fornøyde med helsa enn gutter (Andersen & Bakken 2015).

I den forrige undersøkelsen kartla Øia (2012) ungdoms psykiske helse ved hjelp av et samlemål på psykiske plager (for eksempel: har bekymret seg for mye om ting, følt seg stiv eller anspent, hatt søvnproblemer osv., se side 134 i Øia 2012). Baserte på disse spørsmålene fant han at ungdom i Bydel Grorud

rapporterte relativt lav skåre på psykiske plager. Når det gjaldt Grorud-ungdommenes opplevelse av sin allmenne helsetilstand, viste resultatene i 2012 at noen flere i Bydel Grorud enn i Oslo generelt vurderte egen helse til å være dårlig eller meget dårlig. Det var likevel få ungdom som opplevde egen helsesituasjon som dårlig (8 % i Bydel Grorud).

Deltakelse i fritidsaktiviteter kan bidra til, men også vitne om sosial tilhørighet og fellesskapsfølelse. Resultatene fra Ung i Oslo-undersøkelsen fra 2015 viste at 63 prosent av ungdomsskoleelevene og 42 prosent av elevene i videregående opplæring, i Bydel Grorud, var aktive i minst en fritidsorganisasjon (Andersen & Bakken 2015). Videre viste resultatene at deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter var størst i de vestlige bydelene, og at den relativt lave deltakelsen i de østlige og de sentrumsnære bydelene i hovedsak kan tilskrives sosiale forskjeller (de med høy sosial bakgrunn deltar mest). Andre studier har imidlertid vist at ungdom med innvandrerbakgrunn langt sjeldnere deltar i organiserte fritidsaktiviteter enn ungdom uten innvandrerbakgrunn (Friberg & Gautun 2007). Ikke minst har man funnet store forskjeller mellom jenter med og uten innvandringsbakgrunn i deltakelse i idrettslag (Seippel, Strandbu, & Sletten 2011). Fravær av deltakelse i tradisjonelle organisasjoner som et idrettslag ofte er, er imidlertid ikke ensbetydende med en passiv fritid. Ødegård, Steen-Johnsen og Ravneberg (2012) viste eksempelvis i sin studie at innvandrere var overrepresentert i religiøse organisasjoner.

Trivsel i lokalmiljøet har også tidligere blitt undersøkt blant Osloungdom. Det er imidlertid få nyere studier som handler direkte om ungdoms trivsel i Bydel Grorud, men i en studie om unge på Romsås fra 1998 fant man at de fleste ungdommene trivdes godt (Kippersund m.fl. 1998). Selv om bare fem prosent da oppga at de ikke trivdes, kom det likevel fram at det var færre som trives svært godt på Romsås sammenliknet med Oslo totalt (henholdsvis 42 % og 53 %). I en noe nyere undersøkelse blant voksenbefolkningen fant man generelt høy trivsel i bydelene i Groruddalen som ikke skilte seg nevneverdig fra resten av byen (Nadim 2008).

Studier fra øvrige steder i Groruddalen kan være relevante for å forstå situasjonen i Bydel Grorud, ettersom befolkningsstrukturen er nokså lik. I en nyere studie av Elgvin m.fl. (2013) fra nabobydelen Stovner, forteller ungdom at folk utenfor Stovner har et feilaktig bilde av området. Ni av ti mente at folk

utenfor ikke vet hvor bra det er på Stovner, og mange ungdommer forteller at de er stolte over å komme fra Stovner. Dette harmonerer med funn fra Rostens (2015) studie av ungdom på Furuset. Hun fant at ungdommene protesterte mot et feilaktig bilde fra offentligheten, hvor Furuset og beboerne der ble satt i et dårlig lys. Samtidig trakk de fram at det er mye positivt ved lokalmiljøet, og at de er stolt av å komme fra Furuset.

På den annen side viser Vestel og Eriksen (2012) til at det kan være utfordringer i områder hvor mange ungdommer har ulik kulturell bakgrunn, noe som kan bidra til generasjonskonflikter og gnisninger mellom ulike ungdomsgrupper. At ungdomsmiljøet tidvis har vært og er «røft» i deler av Groruddalen, kommer også fram i flere studier. Ifølge Elgvin et al. (2013: 106) er dette tilfelle blant mange ungdommer på Stovner, hvor det er «mer roping, bråk og sånn». I Eriksens (2012) studie av ungdom på en skole øst i Oslo, vises det til en «bråkete stil» blant en del av elevene, ofte blant jenter med innvandrerbakgrunn, og at dette blant annet kunne relateres til frustrasjon og liten tro på å lykkes i den norske skolen. I en studie av årsaker til at foreldre søker barna vekk fra skoler med høye innvandrerandeler i Groruddalen, finner Morken og Theie (2015) at årsaken til skolebytte er dårlige erfaringer med skolemiljøet, og ikke fremmedfrykt. Dette kan indikere et røffere ungdomsmiljø enkelte steder og ved enkelte skoler. I hvilken grad det gjelder for Bydel Grorud er det lite kunnskap om.

2.4 Å være ung i Bydel Grorud – hvordan er det nå?

Statistisk sett viser tidligere studier at det å vokse opp i Groruddalen er forbundet med flere uheldige bo- og oppvekstsvilkår enn ellers i Oslo. Men siden kartleggingene av bo- og oppvekstsvilkårene i Oslo på tidlig 1990-tall, har endringer skjedd i flere av de østlige bydelene. Endringer i bo- og flyttemønstre til Oslo og innad i Oslo samt tiltakspakker rettet mot Bydel Grorud og andre østlige bydeler, er noen av disse endringene. Gjennomgangen av nyere studier viser også at på enkelte områder skårer Bydel Grorud noe høyere enn sine nabobydeler i Groruddalen. Dette omfatter noe høyere sysselsetting blant innvandrergrupper og høyere fullføring i videregående skole blant norskfødte jenter med innvandrerbakgrunn. Det er imidlertid viktig å understreke at forskjellene er relativt små.

Hvordan opplever så unge i dag det er å bo i Bydel Grorud? Hvordan er livssituasjonen deres og trives de? Er Grorud-ungdommen stolt av hjemstedet sitt slik studien til Elgvin m.fl. (2013) viser at ungdommen i Stovner er? I de neste kapitlene skal vi undersøke hvordan det er å være ung i Bydel Grorud idag sammenliknet med å være ung i nabobydelene og i Oslo for øvrig. Vi skal også undersøke sammenhenger mellom hvordan det er å være ung i Bydel Grorud og egen situasjon med hensyn til blant annet familiebakgrunn, landbakgrunn, kjønn og alder. Men først presenteres Ung i Oslo-undersøkelsen nærmere.

3 Ung i Oslo – om data og metode

Ung i Oslo2015 ble gjennomført i januar–mars 2015. Undersøkelsen foregikk i skoletiden og ble gjennomført elektronisk. Alle offentlige skoler med ungdoms- og videregående trinn deltok. De fleste privatskolene valgte også å gjennomføre undersøkelsen. Totalt var det 58 ungdomsskoler og 30 videregående skoler som deltok. Mer enn 24000 ungdommer deltok i undersøkelsen. Den reelle svarprosenten på ungdomstrinnet var 86, mens den var 72 prosent på videregående skoler⁴. Totalt sett vurderer vi svarprosentene som meget gode og at de gir et representativt bilde av ungdoms situasjon i Oslo i dag.

I Ung i Oslo 2015 var det 1539 gyldige besvarelser fra ungdom som bor i Bydel Grorud. Her deltok samtlige tre ungdomsskoler i bydelen. Elevene på videregående trinn går på skoler i andre bydeler. Statistikk fra Statistisk sentralbyrå (Oslostatistikken, Oslo kommune) viser at befolkningstallet i de aldersgruppene som typisk omfattes av ungdomsundersøkelsen er 1923 ungdommer i bydelen pr 1.1.2015. Dette gjelder ungdom i alderen 13 til 18 år, som i hovedsak speiler de seks klassetrinnene vi ser på i undersøkelsen. Denne innebærer at 80 prosent av ungdommene i bydelen deltok i undersøkelsen, når man ser på ungdomstrinnet og videregående trinn samtidig. Dette kan anses som en meget god svarprosent. Registerdataene viser at 51,9 prosent av ungdommene i bydelen er jenter, mens bydelstallene fra Ung i Oslo 2015 viser en jenteandel på 51,4 prosent. Statistikken angir at 57,8 prosent i bydelen har innvandrerbakgrunn, mens Ung i Oslos bydelstall angir 58,8 prosent. Alt i alt tyder dette på at man i undersøkelsen har fått et representativt utvalg av ungdom fra bydelen. Likevel er det viktig å huske at undersøkelsen ble gjennomført på skolene. Dette innebærer at enkelte elever som typisk har høyt fravær, ungdommer som har sluttet på skolen og de som er i yrkespraksis (Vg3), ikke fanges opp av undersøkelsen. Imidlertid gjelder dette for ungdom i alle

⁴ Dette er prosenter som er beregnet ut fra antall ungdom som ble tilbydd undersøkelsen. Basert på tilbakemeldinger fra 34 skoler anslo vi hvor mange ungdommer som ikke fikk mulighet til å delta.

bydeler og slikt sett er sammenligningene mellom bydelene gjort på samme grunnlag.

3.1 Variabeldefinisjoner

Ung i Oslo 2015 inneholder opplysninger om en rekke forhold ved de unges liv og deres familie. I denne rapporten har vi konsentrert oss om temaene bosituasjon, levekår og livsstil, rusmiddelbruk, risikoatferd og helse. I tillegg inkluderes kjennetegn ved ungdommene og deres familie. Vi vil nå beskrive nærmere hva slags informasjon som er inkludert.

De fleste operasjonaliseringene av indekser og indikatorer, altså når vi bruker flere variabler for å fange inn et fenomen, samt omkodinger av variabler med flere verdier, er som regel gjort på samme måte som i tidligere Ung i Oslo-undersøkelser og i NOVAs Ungdata-undersøkelser (se f.eks. Bakken 2015).

INDIVIDUELLE KJENNETEGN OG SOSIAL BAKGRUNN

De som regnes for ungdom i Bydel Grorud er de som har svart i undersøkelsen at de bor her. I informasjonsmaterialet ble administratorene av undersøkelsen bedt om å bistå elevene når de svarte på dette spørsmålet, for å oppnå høyest mulig reliabilitet i målet. I analysene inkluderer vi også sammenligninger og signifikanstester mellom Bydel Grorud og nabobydelene for å se om det er områder der bydelens ungdom skiller seg særlig ut. *Nabobydelene* omfatter Bydel Bjerke, Bydel Stovner og Bydel Alna. Tabellene viser også gjennomsnittet for de ulike fenomenene for *Oslo totalt*. Oslo totalt omfatter ungdommene i alle bydelene, unntatt Marka. Her må det bemerkes at når det i oversiktstabellene gjøres sammenligninger og signifikanstester mellom ungdom i Bydel Grorud og Oslo, så er ikke Bydel Grorud med i sammenligningstallet for Oslo. Tallene som vises i tabellene for Oslo totalt, skiller seg derfor noe fra det tallet for Oslo som vi har testet mot.

Når det gjelder elevenes bakgrunnsegenskaper, er følgende definisjoner lagt til grunn: *Kjønn* inkluderes i de fleste analysene som en dikotom variabel der gutter har verdien 0 og jenter har verdien 1. *Innvandrerbakgrunn* er i denne rapporten definert som å ha to foreldre født i utlandet. Denne gruppen kontrasteres mot de som har enten én eller to foreldre som er født i Norge. Vi inkluderer også et mål på om ungdommen selv er *født i Norge*. Dette målet finnes

kun for ungdom på videregående. *Landbakgrunn* finnes også for de på videregående. Her skiller vi mellom Norge og andre land etter verdensdel. Vi har også undersøkt religiøs tilhørighet blant ungdommene. Variabelen for *religion* skiller mellom de som ikke er religiøse, kristne, muslimer, hinduer og de som har oppgitt annen religiøs tilhørighet. Målet er bare tilgjengelig for elever på videregående. *Sosioøkonomisk ressursnivå* er definert ut fra foreldrenes økonomiske og kulturelle ressursnivå. Målet er utviklet av NOVA for å kunne skille mellom ungdom med ulikt ressursnivå i hjemmet (Bakken, Frøyland & Sletten 2016). I dette målet fanges økonomiske ressurser opp ved hjelp av fem indikatorer som ofte brukes i spørreundersøkelser, den såkalte Familiy affluent scale (Currie mfl. 2008, Samdal mfl. 2012). Spørsmålene som inngår i batteriet går blant annet på om familien har én eller flere biler, hvor ofte de har vært på ferie og om de har eget soverom. Kulturelle ressurser er målt med spørsmål om foreldrene har høyere utdanning eller ikke, og hvor mange bøker ungdommene anslår at det er i hjemmet. Verdiene på disse spørsmålene slås sammen til en indeks for sosioøkonomiske ressurser i hjemmet. Sammensetningen av de sosioøkonomiske ressursene for ungdommer totalt i Oslo (SØS), dannet grunnlag for inndeling i fem like store kategorier, fra lavt til høyt ressursnivå. Den grupperte varianten av variabelen skiller mellom grupper som har lav SØS, lavt til medium SØS, medium SØS, medium til høy SØS og høy SØS. I noen analyser har vi også brukt et kontinuerlig mål på foreldrenes sosioøkonomiske ressursnivå (skala fra 0-3).

I flere av analysene inkluderer vi ulike mål på ungdommenes bosituasjon som hvilken type bolig ungdommene bor i, om foreldrene eier eller leier, om hvor mange rom og personer som det er i boligen, samt hvem ungdommene bor med. Denne informasjonen er bare tilgjengelig for elever i videregående opplæring og danner grunnlag for følgende variabler: *boligtype* skiller mellom dem som bor i blokk kontra de som bor i enebolig, flermannsbolig eller rekkehus; *trangboddhet* er definert som det å ha mindre enn et rom per person – som er et standardisert mål på trangboddhet; *dispensasjonsform* måler om foreldrene eier eller leier boligen ungdommene bor i (for mer om boligvariablene, se Andersen & Sandlie 2016). Ungdommene er også spurt om hvem de bor sammen med. Dette danner grunnlag for et mål på *familiestruktur*. Vi spurte om; «Hvilke voksne bor du sammen med nå?». Her var svaralternativene; «Jeg

veksler mellom å bo hos mor og far», «Jeg bor sammen med begge foreldrene mine», «Jeg bor sammen med den ene av foreldrene mine og en stemor eller stefar», «Jeg bor kun sammen med den ene av foreldrene mine» eller «Annet».

Blant elevene på videregående ble det også spurt om hvor i bydelen ungdommene bor. Denne variabelen kaller vi *delbydel* og den skiller mellom ungdom fra Romsås, Grorud, Kalbakken/Nordtvedt, Rødtvet og Ammerud.

RELASJONER, SKOLE, FRITID OG ERNÆRING

Ungdommenes nære relasjoner kartlegges ved hjelp av fire variabler. Tre av disse er dikotomiserte variabler. Variabelen *fortrolig venn* skiller mellom dem som sier at de har minst én venn som de kan stole fullstendig på og som de kan betro seg til om alt mulig, og de som ikke svarer at de har det. Variablene *fornøyd med foreldrene* og *fornøyd med vennene* skiller mellom dem som er litt eller svært fornøyd med foreldrene og vennene, og de som ikke er det. Vi har også inkludert en kontinuerlig variabel som indikerer kvaliteten på relasjonen mellom ungdom og foreldrene. Denne variabelen, *foreldrerelasjonsindeks*, bygger på syv spørsmål som omhandler konfliktnivå (om det er kranling med foreldrene), om ungdommene er fornøyd med foreldrene, om de vil betro seg til foreldrene ved et personlig problem, om de holder fritiden skjult for foreldrene og om foreldrene roser og støtter ungdommene når det gjelder skolearbeid. En faktoranalyse av spørsmålene tilsier at det hovedsakelig er to dimensjoner i samplemålet, der den ene er relatert til variablene som går på konfliktnivå og tillit, mens den andre dimensjonen slår ut på variablene som handler om støtte og interesse. Variablene gir samlet en Cronbachs Alfa på 0,71, som tilsier at indeksen har en akseptabel intern konsistens. I standardisert form varierer målet fra -2,7 til +1. Variabelen er standardisert, noe som betyr at 0 tilsvarer det gjennomsnittlige nivået på foreldrerelasjonen for alle ungdommer i Oslo. Lave summer på indeksen relaterer seg til mer kranling, mindre fornøydhet og mindre tillitt og støtte fra foreldrene, mens høye summer indikerer mindre kranling, mer fornøydhet og mer tillitt. Vi har også inkludert en variabel, *foreldrekontroll*, basert på flere spørsmål om foreldrenes grad av oversikt og kontroll over hva ungdommene driver med på fritiden, blant annet om de kjenner til hvem ungdommene har kontakt med på nettet og om de kjenner foreldrene til ungdommenes venner. Denne variabelen løper kontinuerlig på

desimalnivå fra 0 til 3. Til sist bruker vi en variabel som kombinerer spørsmålet om fortrolig venn og de som har en dårlig foreldrerelasjon kalt *uten fortrolig venn og dårlig foreldrerelasjon* (dette omfatter de ti prosentene av ungdommene som skårer lavest på foreldrerelasjonsindeksen).

Når vi undersøker ungdommenes skole- og utdannings situasjon, gjør vi det med fem variabler. Den første, om *skoletrivsel*, skiller mellom de som er helt eller litt enig i påstanden «Jeg trives på skolen» og de som er litt eller helt uenig i dette. Skulking måles med spørsmålet «Har du i løpet av siste året skulket skolen?». Vi skiller mellom de som minst har gjort det en gang eller oftere, og de som svarer «ingen ganger». *Karaktergjennomsnitt* måles med spørsmål om hvilken karakter eleven fikk i norsk, engelsk og matematikk ved siste halvår- evt. helårsvurdering. Vi regner ut gjennomsnittskarakter for disse tre fagene. Ungdom på videregående ble også spurt om hvilket *studieprogram* de tilhører. Her skiller vi mellom de som tar yrkesfaglige og studieforberedende retninger. Til sist undersøker vi også *utdanningsaspirasjoner* med et spørsmål om ungdommene tror de vil ta høyere utdanning eller ikke.

I analysene av ungdoms fritidsvaner bruker vi fem variabler. For det første ser vi på *organiserte fritidsaktiviteter*. Målet tar utgangspunkt i om ungdommene sier at de har vært aktive i idrettslag, fritidsklubb/ungdomshus, religiøs forening, korps/kor/orkester, kultur-/musikkskole eller annen organisasjon/ lag/forening. For å regnes som jevnlig deltakende må man minst ha vært med i fem slike aktiviteter sist måned. Basert på de samme spørsmålene har vi også laget en variabel som fanger opp de *ikke-aktive*; de som svarer at de ikke har vært med på noen slike aktiviteter sist måned. Målet på *regelmessig trening* tar også utgangspunkt i flere spørsmål. Ungdommene ble spurt om hvor ofte de trener eller konkurrerer i idrettslag, trener på treningsstudio/helsestudio, trener eller trimmer på egenhånd og om de driver med annen organisert trening. De som trener regelmessig tilsvarer de som minst en gang i uka gjør en av disse aktivitetene. De samme spørsmålene brukes også for å lage en variabel for å fange opp de som *trener sjelden*. Dette er de som svarer at de sjelden eller aldri gjør noen av disse aktivitetene. Til sist inkluderer vi også en variabel for *skjermtid*. Denne indikerer hvor mye tid ungdommene bruker foran en skjerm. Dette er de som i snitt oppgir å bruke tre timer eller mer foran en skjerm i løpet av en dag (TV, data, nettbrett, mobil). Vi viser også fordelingene på en del andre

aktiviteter som ungdommene i bydelen gjør på fritiden. Når det gjelder disse variablene kan man både lese spørsmålsformuleringen og svaralternativene av tabellen.

I analysene av ungdoms mat- og ernæringsvaner brukte vi tre variabler som fanger opp *regelmessighet i måltider*. Vi spurte om «Hvor ofte pleier du å spise følgende i løpet av en uke?». Her måler vi frekvensen på de tre variablene Frokost, Lunsj/formiddagsmat/niste og Middag. Svaralternativene for hver av disse var: «Sjelden eller aldri», «1 gang i uka», «2–5 ganger i uka» og «Hver dag». Vi dikotomiserte så disse variablene for å identifisere de som spiser måltidene sjelden. Her skiller vi mellom én gang i uka eller sjeldnere, og to til fem ganger eller oftere. Vi lagde også et samlemaal inspirert av forrige Ung i Oslo-undersøkelse (Øia 2012), men med én variabel mindre enn det som ble brukt i 2012. Her slår vi sammen svarene fra de tre variablene og får dermed et mål som varierer mellom null og ni. Dess høyere tall, dess oftere spiser man disse måltidene. Vi har også inkludert to variabler som fanger opp hyppigheten av bruk av energidrikk («Drukket Redbull, Battery eller andre typer energidrikk») og kosttilskudd («Brukt kosttilskudd for å øke muskelmassen») i løpet av sist måned.

TRIVSEL OG LIVSKVALITET I HVERDAGEN

Når vi undersøker trivsel og livskvalitet blant bydelens ungdommer, har vi brukt flere ulike variabler. Først har vi laget en *velværeskala* som sikter mot å fange opp ungdommenes fornøydhetsnivå med flere aspekter i livet. Her bruker vi et samlemaal som omfatter spørsmål om hvor fornøyde ungdommene er med foreldrene, vennene, skolen, utseendet sitt og det norske samfunnet. Målet har en god intern konsistens (chronbachs $\alpha=0,773$) og varierer fra 1 (lavest velvære) til 5. Vi grupperer også ungdom langs denne skalaen for å anslå andel som har henholdsvis høy og lav skåre på velværeskalaen. Vi har laget målet basert på fordelingen for alle ungdom i byen. De med høy skåre er den tredjedelen som er mest fornøyd, mens de med lav skåre er de femten prosent som er minst fornøyd.

Vi inkluderer også et mål på subjektivt oppfattet økonomisk situasjon i familien. Her skiller vi mellom de som sier at *familien stort sett har hatt dårlig råd de to siste årene*, og de som sier at familien ikke har hatt det så trangt.

Vi undersøker også om ungdommene er *fornøyd med lokalmiljøet*. Vi spurte her «Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med ulike sider ved livet ditt?», der lokalmiljøet der du bor var en av aspektene de skulle vurdere på en femtrinns skala fra svært misfornøyd til svært fornøyd. De som svarte litt eller svært fornøyd regnes å være fornøyd. Den andre variabelen går på om de ønsker at deres *barn skal vokse opp i samme nærområde*. Her spurte vi «Prøv å forestille deg at du en gang får barn. Kunne du tenke deg å la barna dine vokse opp i nærområdet der du selv bor?» Her var det fem svaralternativ; «Ja, svært gjerne», «Ja, gjerne», «Verken ja eller nei», «Nei, helst ikke» og «Nei, ikke i det hele tatt». De som krysset av på de to siste svaralternativene utgjør andelen som ikke ville latt barna vokse opp i nærområdet.

Når vi måler *trygghet og utrygghet* har vi spurt om «Når du er ute om kvelden, opplever du det som trygt å ferdes ... I nærområdet der du bor?». Svaralternativene var «Ja, svært trygt», «Ja, ganske trygt», «Usikker» og «Nei, jeg føler meg utrygg». Vi har laget en dikotomisert variabel som skiller mellom de som svarer svært trygt og de som ikke gjøre det for å måle trygghet. I tillegg har vi kodet de to siste svaralternativene, altså «usikker» og «utrygg», som mål på utrygghet i nærmiljøet.

PROBLEM- OG RISIKOATFERD

Vi ser på flere variabler som går på *problem- og risikoatferd*. Flere mål undersøker *vold eller trusler* om vold blant ungdom. Analysene tar delvis utgangspunkt i et batteri om vold med spørsmål om ungdommene har blitt utsatt for noe av det følgende de siste 12 månedene: «Jeg har blitt utsatt for trusler om vold», «Jeg har blitt slått uten å få synlige merker», «Jeg har fått sår eller skade på grunn av vold uten at jeg trengte legebehandling» og «Jeg har blitt skadet så sterkt på grunn av vold at det krevde legebehandling». Vi undersøker dikotomiserte versjoner for å kartlegge omfanget av disse typene vold og trusler. For å se på det totale omfanget, har vi laget et samlemål av disse variablene som skiller mellom de som har opplevd vold og/eller trusler og de som ikke har det.

I tillegg undersøker vi et mål på om ungdommene har vært i slåsskamp. Vi spurte om ungdommene i løpet av de siste 12 månedene har «Vært i slåsskamp (uten våpen)».

For å måle *mobbing* spurte vi «Blir du selv utsatt for plaging, trusler eller utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida?». Svaralternativene var «Ja, flere ganger i uka», «Ja, omtrent én gang i uka», «Ja, omtrent hver 14. dag», «Ja, omtrent én gang i måneden», «Nesten aldri» og «Aldri». Vi kodet regelmessig mobbing som de som svarer hver 14. dag eller oftere. Vi bruker frekvens for å fange opp de som sier de mobber andre. Her var spørsmålet «Hender det at du er med på plaging, trusler eller utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida?»

Vi bruker et mål på *kriminalitet* utviklet i tidligere analyser av Ungdata. Målet baserer seg på seks spørsmål fra et batteri om kriminelle handlinger og mindre alvorlige normbrudd. Ungdommene svarte her om de har: «Med vilje ødelagt eller knust vindusruter, busseter, e.l. (gjort hærverk)», «Tatt med deg varer fra butikk uten å betale», «Sprayet eller tagget ulovlig på vegger, buss e.l.», «Truet til deg penger eller ting», «Vært i slåsskamp hvor du har brukt våpen (f.eks. kniv)», «Brutt deg inn for å stjele noe». De som oppgir at de har deltatt i minst én av disse aktivitetene de siste 12 månedene, utgjør andelen som har begått kriminelle handlinger.

Målet vårt på *atferdsproblemer* er inspirert av Pedersen og Wichstrøm (1995). Vi bruker et dikotomt mål som skiller mellom å ha eller ikke å ha atferdsproblemer. For å regnes inn i kategorien med atferdsproblemer må ungdommene enten ha deltatt i kriminalitet som «innbrudd», «ran» og/eller «slåsskamp med våpen» tre eller flere ganger sist år. I tillegg inkluderes også de som oppgir fem eller flere tilfeller av «tyveri fra bekjent», «tyveri fra butikk» og/eller «slåsskamp uten våpen», samt de som oppgir åtte eller flere tilfeller av «ulovlig tagging» og/eller «å snike seg ut en hel natt uten at foreldrene vet hvor en er».

RUSMIDDELBRUK

Når vi ser på rusmiddelbruk blant ungdom, har vi sett på alkohol-, tobakk-, cannabisbruk og bruk av andre narkotiske stoffer. *Alkoholbruk* måles med en variabel som skiller ut de som minst en gang har drukket så mye alkohol at de kjente seg tydelig beruset i løpet av det siste året. Vi undersøker også *foreldrenes og nære venners alkoholbruk* med spørsmål om det er noen i deres nære omgivelser som drikker alkohol. Foreldrenes bruk indikeres av en gjennomsnittsskåre for moren og faren. Hvis de i snitt drikker ukentlig eller oftere regnes de

for å ha jevnlig alkoholbruk. Vi bruker samme frekvens når det gjelder nære venners alkoholbruk.

Tobakksbruk måles med spørsmål om de røyker. Vi regner de som røyker ukentlig eller oftere for jevnlig røykere. *Cannabisbruk* indikeres ved at ungdommene ha svart at de minst én gang sist år har brukt «hasj/marihuana/cannabis». Vi har også spurt om tilbud om cannabis med følgende spørsmål: «Har du i løpet av det siste året (de siste 12 månedene) blitt tilbudt hasj eller marihuana? I tillegg har vi spurt om ungdommene tror de kan skaffe stoffet med å spørre «Hvis du ønsket å få tak i hasj eller marihuana, tror du at du ville klare å skaffe deg stoffet i løpet av to til tre dager?».

Bruk av *andre narkotiske stoffer* måles med spørsmål om hvor mange ganger ungdommene i løpet av det siste året har brukt andre narkotiske stoffer. Her skiller vi mellom de som sier aldri og de som sier de har brukt det minst én gang.

HELSE

For å måle ungdommenes helsetilstand bruker vi flere mål for å fange inn helhetsbildet. *Egenvurdert helse* er målt med spørsmålet «Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med ulike sider ved livet ditt?», der «Helsa di» er en av variablene. De som svarer litt fornøyd eller svært fornøyd, regnes inn i kategorien for de som er fornøyd med helsen. *Psykiske plager* er målt ved hjelp av et mål på depressive symptomer som er mye brukt i nasjonale og internasjonale undersøkelser. Blant annet er det brukt i tidligere nasjonale og lokale Ungdata-undersøkelser (Andersen & Bakken 2015; Bakken 2015, 2016; Øia 2012). Målet baserer seg på seks indikatorer på psykiske plager som har vært brukt i Hopkins Symptom Checklist (Derogatis mfl. 1974) og Depressive Mood Inventory (Kandel & Davies 1982); om de sist uke har følt at alt er slit, hatt søvnproblemer, følt seg ulykkelig, følt håpløshet, følt seg stiv og anspent og om de har bekymret seg mye. De som kategoriseres som å ha psykiske plager (depressive symptom), er de som i gjennomsnitt oppgir å være mye eller ganske mye plaget på samtlige seks indikatorer.

Angstplager fanges opp med et batteri på seks spørsmål om ungdommene har vært plaget av følgende; «Plutselig redd uten grunn», «Stadig redd eller engstelig», «Matthet eller svimmelhet», «Nervøsitet, indre uro», «Lett for å gråte» og «Lett for å klandre deg selv». Når vi måler angstplager bruker vi samme

frekvens som i depresjonsmålet. Spørsmålene om angst er også hentet fra Hopkins Symptom Checklist (Derogatis, 1982; Derogatis et al., 1974).

Vi undersøker også ungdommenes *selvbilde* med et spørsmål der vi ber respondenten ta stilling til påstanden «Jeg er svært fornøyd med hvordan jeg er». Vi regner de som svarer «passer svært godt» eller «passer ganske godt» for å ha et godt selvbilde. Spørsmålet er hentet fra en revidert variant av *delskalaen* «Self Worth» fra instrumentet «The Self-Perception Profile for Adolescents (SPPA)» (Harter, 1988; L. Wichstrøm, 1995).

Det siste helserelevante spørsmålet er om ungdommene har brukt *reseptfrie medikamenter*. Vi skiller her mellom de som har brukt medikamenter som Paracet, Ibux og lignende flere ganger sist uke, kontra de som ikke har brukt det så hyppig.

3.2 Analyse og framstilling

Analysene gjennomføres i hovedsak med frekvens- og krysstabellanalyser. Vi undersøker om forskjeller mellom Grorud-ungdom og henholdsvis ungdom i nabobydelene og i Oslo totalt, er statistisk signifikant forskjellige ved å gjennomføre t-tester. Signifikante forskjeller oppgis i tabellene. Noen analyser og figurer som presenteres er utregnet ved hjelp av logistiske regresjonsanalyser. Også disse estimatene signifikantestestet ved hjelp av t-tester.

I den overordnede kartleggingen undersøker vi på følgende måte: først kartlegger vi omfanget av fenomenet for alle ungdommene i bydelen, og om de skiller seg fra ungdom i nabobydelene og fra ungdom i Oslo for øvrig. Deretter går vi inn på forskjeller mellom grupper av ungdom innad bydelen. Er det forskjeller på bakgrunn av foreldrenes ressurser, innvandringsbakgrunn, kjønn og alder? Er det samspill mellom disse faktorene, er det for eksempel større forskjell mellom gutter og jenter blant de uten innvandrerbakgrunn, enn blant de med innvandrerbakgrunn? For elevene på videregående undersøker vi også om det er forskjeller mellom ungdom som bor i de ulike delene av bydelen. Denne framgangsmåten følges for alle fenomenene. Vi viser figurer og tabeller der det er sentrale mønstre å framvise.

I de inngående analysene bruker vi også multippel logistisk regresjon ved hjelp av dataprogrammet STATA 14. Dette er en type regresjonsanalyse som er tilpasset kvalitative utfallsvariabler som varierer mellom 0 og 1. For eksempel

verdien 1 for de som har brukt cannabis og verdien 0 for de som ikke har gjort det. Denne analysemetoden er mye brukt i samfunnsforskning. En utfordring er likevel at det kan være vanskelig og problematisk (Mood 2010) å fortolke resultatene fra slike analyser. En stadig mer brukt framgangsmåte er derfor å regne om estimatene til gjennomsnittlige marginaleffekter. Da viser estimatene hvor mange prosentpoeng sannsynligheten endrer seg med en verdis endring på den uavhengige variabelen. Når man for eksempel ser at kjønnsvariabelen indikerer -0,071 for verdien jente når vi analyserer cannabisbruk (i modell 1, Tabell 20), så betyr det at jenter, uavhengig av hvordan de skårer på de øvrige kontrollvariablene i analysen, har 7,1 prosentpoengs lavere sannsynlighet enn gutter for å ha brukt cannabis. Når vi i denne analysen har kontrollert for øvrige variabler er det av følgende grunn. En mulighet for at jenter skårer lavere kunne vært at det er flere jenter på de lavere klassetrinnene, der det er mindre cannabisbruk. Når vi i den logistiske regresjonen både kan inkludere kjønn og klassetrinn, så blir estimatet for kjønn uavhengig av ulik kjønnsfordeling på klassetrinnene. Dette gjelder selvsagt også for kjønnsfordelingen på de øvrige variablene som inkluderes i modellene, som innvandrerbakgrunn og målet på foreldrenes sosioøkonomiske ressurser.

For hvert tema vi analyserer med disse modellene viser vi to modeller. Den første undersøker hvordan fenomenet, for eksempel depressive symptomer, varierer etter kjønn, innvandrerbakgrunn, sosioøkonomiske ressurser og klassetrinn. I den neste modellen inkluderer vi øvrige faktorer som fanger opp kjennetegn ved ungdommene og deres livssituasjon, om de trener, om de trives på skolen, om de utsettes for vold, osv. I tabellene inkluderer vi variabler som vi har spesiell grunn til å undersøke, altså faktorer som er kjent for å samvariere med fenomenet vi studerer. Disse kan variere noe fra modell til modell, og som regel har vi undersøkt langt flere variabler enn de som til sist har endt opp i modellen som presenteres.

I noen av analysene anvendes vektorer. Dette innebærer at svarene til grupper av ungdommer som er underrepresentert i analysene vektet opp, og slikt sett tillegges noe mer innflytelse på estimatene. Det er ikke i alle analysene at dette trenger å gjøres, men i noen analyser bør man veie opp estimatene for enkelte grupper som i mindre grad fyller ut svarene vi analyserer. For eksempel faller en del flere gutter og ungdom med innvandrerbakgrunn fra ut over i

undersøkelsen, sammenlignet med jenter og de uten innvandrerbakgrunn. En annen grunn til å vekte er når man ser aldergrupper under ett. Noen fenomener, for eksempel alkohol- og cannabisbruk, blir mer vanlig med alderen. Samtidig har vi færre svar fra VG2 og VG3, som gjør at svarene fra disse klassetrinnene bør vektas opp. Variablene om bosituasjon og om familiestruktur er vektet ettersom det er en del systematisk frafall ut over i spørreskjemaet. Der vekter anvendes er dette angitt. Dette implementeres ved hjelp av Statas `pweight`-funksjon, og innebærer at vi anvender robuste standardfeil. Vektene er beregnet ved å bruke tall fra Statistisk sentralbyrå (hentet fra Oslo kommunes Statistikkbanken 2015) fra 2015 for antall ungdom i hver bydel, etter kjønn, innvandrerbakgrunn og alder.

De fleste fordelingene er vist ved hjelp av figurer som viser andeler i for eksempel ulike bydeler eller ulike kategorier, for eksempel sosial bakgrunn. Når figurene viser en stiplet linje indikerer denne gjennomsnittet for de som har gyldige verdier på de variablene som er inkludert i figuren.

Vi bruker begrepet *systematiske forskjeller* når estimer er signifikant forskjellige fra hverandre. Dette innebærer at det er mindre enn 10-prosents sannsynlighet for å gjøre en feilslutning om å forkaste en hypotese om at det ikke er en forskjell mellom to estimer. Med andre ord, i 90 av hundre tilfeller vil vi gjøre en korrekt konklusjon om sammenhengen. Når vi sier at vi ikke kan være sikre på om forskjellene skyldes *tilfeldigheter*, da er signifikanssannsynligheten ti prosent eller høyere.

4 Grorud-ungdommens familiebakgrunn, levekår og livsstil – en sammenlikning med ungdom i Oslo

I dette kapitlet gir vi en overordnet kartlegging av ungdom i Bydel Grorud. Hvilke kjennetegn har de? Hvordan har de det på sentrale områder av sitt liv? Hvordan likner de, eller skiller de seg, fra ungdom i nabobydelene og i Oslo for øvrig?

Først gir vi en oversikt over Grorud-ungdommenes individuelle kjennetegn og deres sosiale bakgrunn. Fra mye forskning er det kjent at dette er faktorer som har stor betydning for mange aspekter av ungdommers liv. Ikke minst har ens kjønn, innvandrerbakgrunn og hvor mye ressurser man vokser opp med, vist seg viktig på en rekke områder av ungdoms liv. Dette gjelder for eksempel utdanning, fritidsaktiviteter, rusmiddelbruk og helse.

Dernest undersøker vi hvordan ungdommenes hverdag og levekår er. Her går vi inn på ulike aspekter ved ungdommenes situasjon, men retter oppmerksomheten særlig mot nære relasjoner, skole- og utdanningssituasjon, fritid og ernæring. Disse sidene ved ungdoms liv undersøker vi ved å ta for oss bestemte indikatorer og se hvordan de varierer mellom bydelen og nabobydelene, og mellom bydelen og Oslo for øvrig. Samtidig ser vi på hvordan indikatorene varierer etter ungdoms individuelle kjennetegn internt i bydelen. Her har vi undersøkt variasjon i forhold til alder, kjønn, innvandringsbakgrunn og foreldrenes sosioøkonomiske ressursnivå. Ikke alle sammenhengene presenteres i rapporten, men omtales heller der det er spesielt interessant å vise dem. Til sist oppsummerer vi hovedtrekkene i kapitlet.

4.1 Individuelle kjennetegn, familiebakgrunn og bosituasjon

Vi starter dette avsnittet med å presentere kjønns sammensetning, opplysninger om foreldre, opplysninger om ungdommen er utenlandsfødt og religionstilhørighet for ungdom i Grorud, for ungdom i nabobydelene og i Oslo totalt. Oversikten gis samlet for ungdom på ungdomstrinnet og i videregående opplæring. Noen av opplysningene er imidlertid kun tilgjengelig for ungdom i

videregående opplæring. Dette gjelder opplysninger om utenlandsfødt, landbakgrunn og religionstilhørighet.

Tabell 1 viser at kjønnsfordelingen i bydelen er lik som i byen for øvrig. Analyser viser også at fordelingen på klassetrinn (ikke inkludert i tabellen) er nokså lik og at det i alle områder er VG3 som er lavest representert i data-materialet, dernest VG2. Dette gjelder også for Bydel Grorud.

Tabell 1. Deskriptiv statistikk. Ungdom (Us og Vgs) i Bydel Grorud, nabobydelene og Oslo totalt. Ung i Oslo 2015. Prosentandeler.

	Bydel Grorud	Nabo-bydeler	Oslo total
Jenter	51,5	51,4	51,6
Innvandrerbakgrunn	58,9	59,8	34,2*
Utenlandsfødte (Vgs)	20,6	20,8	16,1*
<i>Landbakgrunn (Vgs)</i>			
Norge	42,7	37,3*	61,0*
Europa	12,1	10,4	9,9+
Afrika	10,9	12,6	7,8*
Asia	32,7	38,8*	19,5*
N/S. Amerika + Oceania	1,7	0,9	2,3
	100,0	100,0	100,0
<i>Religion (Vgs)</i>			
Ingen	26,5	26,6	39,5*
Kristendom	32,6	25,0*	38,0
Islam	29,7	37,0*	18,7*
Hinduismen	6,2	6,5	2,8*
Annet	5,0	5,0	4,1
	100,0	100,0	100,0
<i>Foreldrenes sosioøkonomiske ressursnivå</i>			
Lavt	34,8	32,2+	20,7*
Lavt-middels	29,8	26,5*	20,1*
Middels	16,4	19,2*	20,0*
Middels-høyt	11,7	14,6*	21,0*
Høyt	7,3	7,6	18,2*
	100,0	100,0	100,0
N Vgs	623	2153	10038
N Us + Vgs	1521	4814	22281

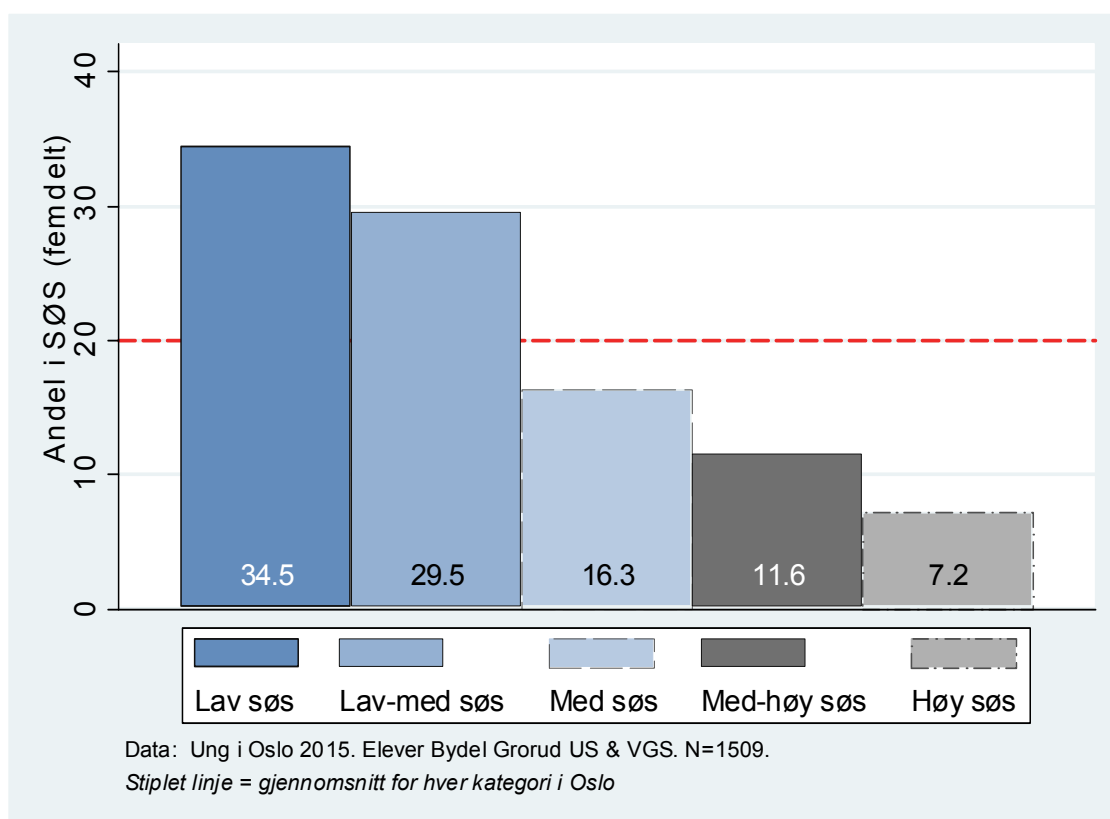
* (p<0,05) og + (p<0,10) indikerer at estimatene i Bydel Grorud er signifikant forskjellig fra nabobydelene (kolonne 3) og Oslos øvrige bydeler (kolonne 4). Dette er basert t-tester.

Andelen ungdom med innvandrerbakgrunn er også klart høyere i Bydel Grorud og i nabobydelene (henholdsvis 59 og 60 prosent) enn i Oslo for øvrig (34 prosent). Omtrent 21 prosent av ungdommene i Grorud og i nabobydelene er selv født i utlandet, mens dette gjelder for 16 prosent i Oslo totalt. Det er imidlertid viktig å understreke at disse opplysningene kun gjelder for ungdom i videregående opplæring. Hver tredje Grorud-ungdom i videregående opplæring har foreldre med bakgrunn fra Asia (32,7 prosent). Denne andelen er noe høyere i nabobydelene (38,8 prosent), men langt lavere i Oslo for øvrig (19,5 prosent). Omtrent hver tiende Grorudelev i videregående opplæring har bakgrunn fra Afrika (11 prosent). Dette skiller seg forholdsvis lite fra nabobydelene og i Oslo totalt (henholdsvis 13 prosent og åtte prosent).

Hver fjerde elev i videregående opplæring i Grorud og i nabobydelene oppgir ingen religionstilhørighet. For ungdom i Grorud er det flest som oppgir at de er kristne (33 prosent) og deretter tilknytning til islam (30 prosent). Sammenliknet med nabobydelene er det en høyere andel med tilknytning til kristendommen og en lavere andel med tilknytning til Islam. Ungdom i Grorud skiller seg fra Osloungdom generelt ved at en lavere andel oppgir ingen religionstilhørighet og flere med tilknytning til Islam. Det er også noe flere som har tilknytning til hinduismen.

Tabell 1 viser en overrepresentasjon av ungdom med foreldre med de laveste nivåene med sosioøkonomiske familieressurser i Bydel Grorud. Nær 65 prosent tilhører de to kategoriene med minst slike ressurser. Tabellen viser også at det er mindre vanlig for Grorud-ungdom å ha foreldre med mye ressurser, enn hva det er i alle andre deler av byen. Dette er illustrert i Figur 1. Ressursnivået til foreldrene skiller seg imidlertid lite fra foreldrene til ungdommene i nabobydelen. Det er først og fremst sammenliknet med Osloungdom generelt, at Grorud skiller seg ut. For eksempel har syv prosent av ungdom i Grorud og i nabobydelen foreldre med det høyeste nivået av sosioøkonomiske ressurser, mens dette gjelder for 18 prosent i Oslo total.

Figur 1. Andel ungdom i fem sosioøkonomiske ressurskategorier.

I de neste analysene, gjengitt i Tabell 2, undersøker vi bosituasjonen for ungdommene. Disse opplysningene er kun tilgjengelig for elever i videregående opplæring.

Mer enn halvparten av ungdommene på videregående skole i Bydel Grorud bor i blokk eller bygård (56 prosent). Dette er noe høyere enn i nabobydelene (47 prosent) og langt høyere enn i Oslo totalt sett (36 prosent). Det er mange ungdom i Bydel Grorud og i nabobydelene som bor trangt. Så mange som 43 prosent av ungdommene omfattes av vårt mål på trangboddhet, som innebærer at boligen har mindre enn ett oppholdsrom per person. At mange bor trangt kan ha betydning for hvordan ungdom har det generelt, om de har venner med hjemme, om de trives der de bor og muligheten for å kunne gjøre lekser hjemme. I Oslo totalt er det færre ungdommer (27 prosent) som bor trangt. Når det gjelder disposisjonsform ser vi at andelen ungdom som har foreldre som eier er på omtrent samme nivå i Bydel Grorud som i nabobydelene og i Oslo totalt.

Tabell 2. Bosituasjon. Ungdom på videregående skole i Bydel Grorud, nabobydeler og Oslo for øvrig. Ung i Oslo 2015.

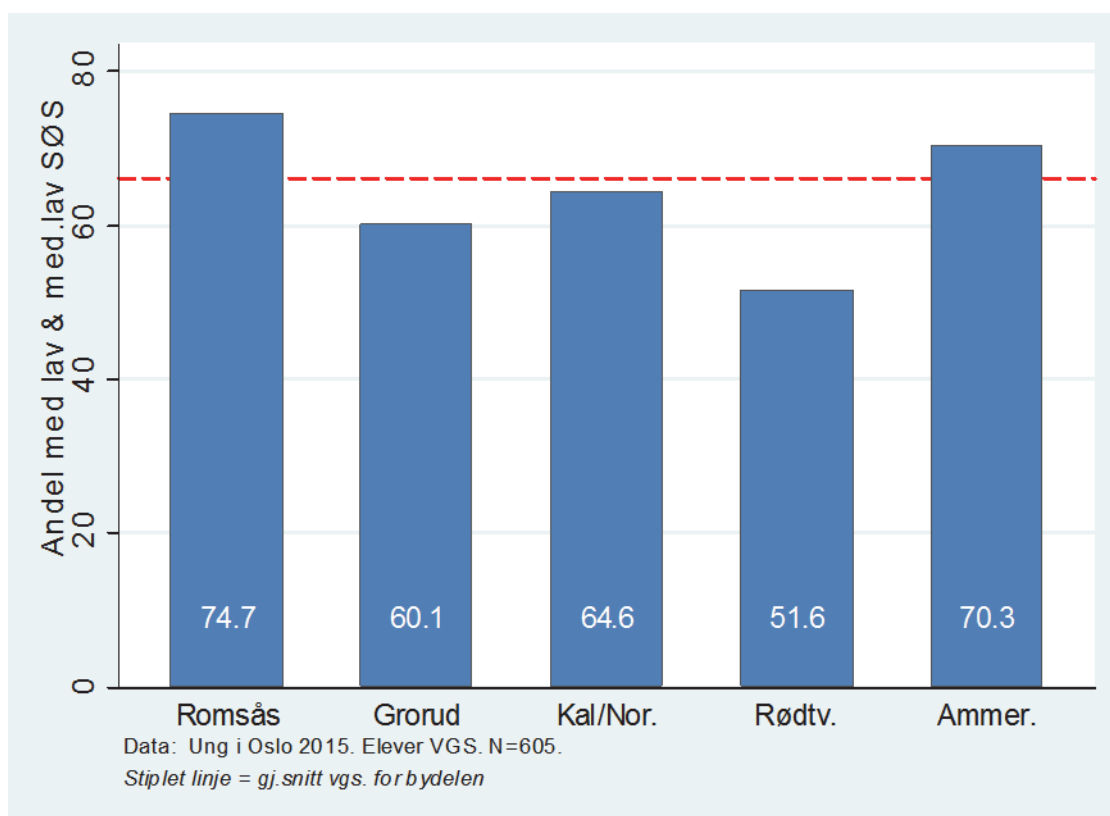
	Bydel Grorud	Nabo-bydeler	Oslo total
Andel i blokk eller bygård	55,5	47,3*	36,2*
Andel trangbodd	42,5	42,7	26,9*
Andel foreldre som eier boligen	87,4	84,7	86,9
<i>Familiestruktur – hvem man bor med:</i>			
... veksler mellom mor og far	10,0	8,4	12,7*
... begge foreldrene	60,0	67,7*	63,3
... den ene forelderen og stemor el. stefar	6,0	5,9	6,0
... kun en av foreldrene	19,5	15,5*	14,9*
... annet	4,4	2,5*	3,2
	100,0	100,0	100,0
N Vgs	461-518	1610-1792	8279-9150

* ($p < 0,05$) og + ($p < 0,10$) indikerer at estimatene i Bydel Grorud er signifikant forskjellig fra nabobydelene (kolonne 3) og Oslos øvrige bydeler (kolonne 4). Dette er basert på t-tester.

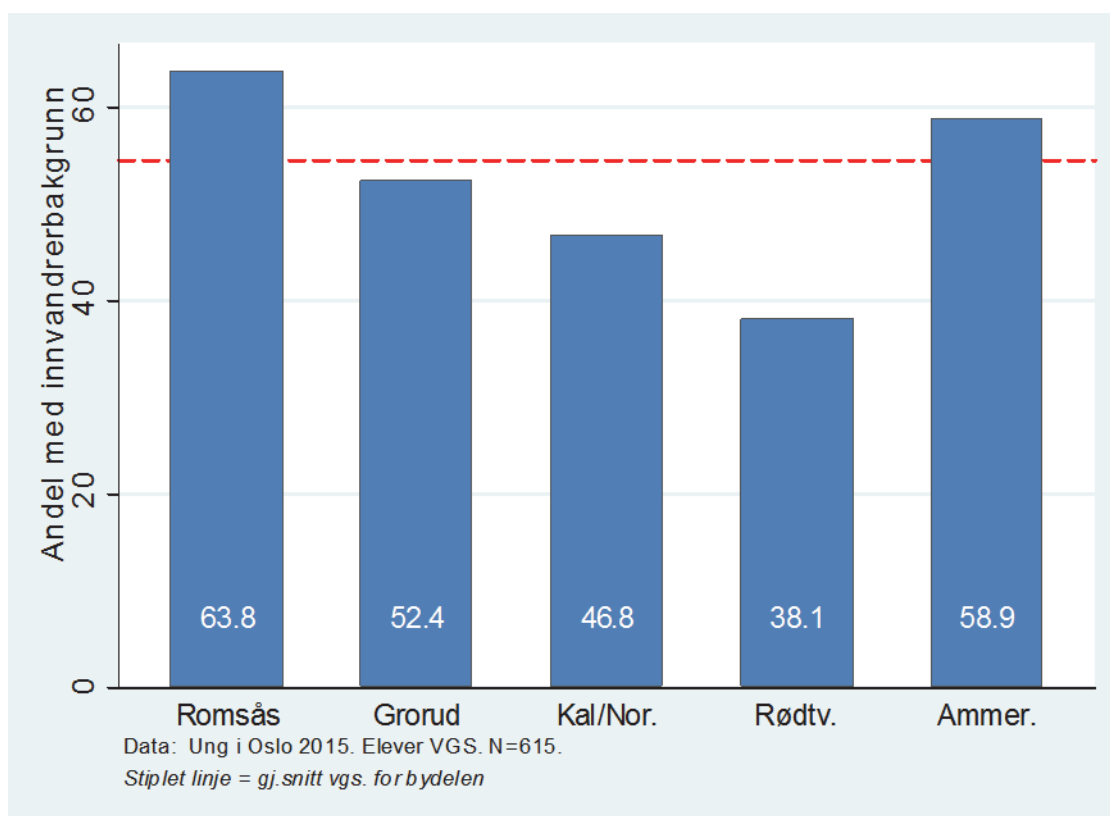
De fleste Grorud-ungdom i videregående opplæring bor sammen med både mor og far. Seksti prosent gjør det. Det er imidlertid noe lavere enn i nabobydelen (68 prosent) og i Oslo totalt (63 prosent). Hver tiende Grorud-ungdom veksler mellom å bo hos mor og far. Det er litt flere enn i nabobydelen og litt lavere enn for Oslo totalt. Tjue prosent av Grorud-ungdom i videregående opplæring bor i husholdning hvor mor eller far er eneforsørger. Dette er noe høyere enn i nabobydelene og for Oslo totalt.

Det er også variasjon mellom ungdom i delbydelene etter bakgrunnskjennetegn som sosioøkonomiske ressurser og innvandrerbakgrunn. I Figur 2 ser vi andelen med foreldre i de to laveste ressurskategoriene. Gjennomsnittet for hele bydelen, blant de på Vgs, er 66 prosent (stiplet linje). Det er på Romsås og på Ammerud at det er flest med få ressurser. Spesielt Rødtvet peker seg ut med en noe lavere andel, her er det noe færre med lavt ressursnivå. I Figur 3 ser vi et nokså lignende mønster etter innvandrerbakgrunn. Det er færrest med innvandrerbakgrunn på Rødtvet, mens det er flest på Romsås.

Figur 2. Andel med foreldre i de to laveste ressurskategoriene etter delbydel. Ungdom Vgs.

Figur 3. Andel med innvandrerbakgrunn etter delbydel. Ungdom Vgs.

4.2 Ungdom, levekår og livsstil

I det følgende undersøker vi hvordan ungdom i Bydel Grorud har det på sentrale områder i sine liv; i deres nære relasjoner, i skolehverdagen, hvordan de ser på framtiden, hva de gjør på fritiden og hvordan deres matvaner og ernæring er.

NÆRE RELASJONER

Tabell 3 viser hvordan ungdommene svarer på spørsmålene om venner og foreldrerelasjoner.

De fleste ungdommene i Bydel Grorud, 89,6 prosent, rapporterer at de har en fortrolig venn som de kan betro seg om alt mulig. Ungdommene i bydelen skiller seg ikke fra øvrig Osloungdom i så måte. Dette er noe overraskende ettersom hovedrapporten til Andersen og Bakken (2015) viser at Osloungdom med et lavt nivå av sosioøkonomiske ressurser i familien og med innvandrerbakgrunn sjeldnere rapporterer å ha en fortrolig venn. Men til tross for at ungdom i Grorud og i nabobydelene i større grad enn andre i byen har slik bakgrunn, rapporterer de i like stor grad å ha en fortrolig venn som ungdom generelt sett i Oslo. De aller fleste ungdommene rapporterer også å være fornøyd med vennene. Dette gjelder 84,4 prosent av ungdommene i bydelen. Andelen er her noe lavere enn i Oslo for øvrig.

Tabell 3. Nære relasjoner. Bydel Grorud, nabobydeler og Oslo total.

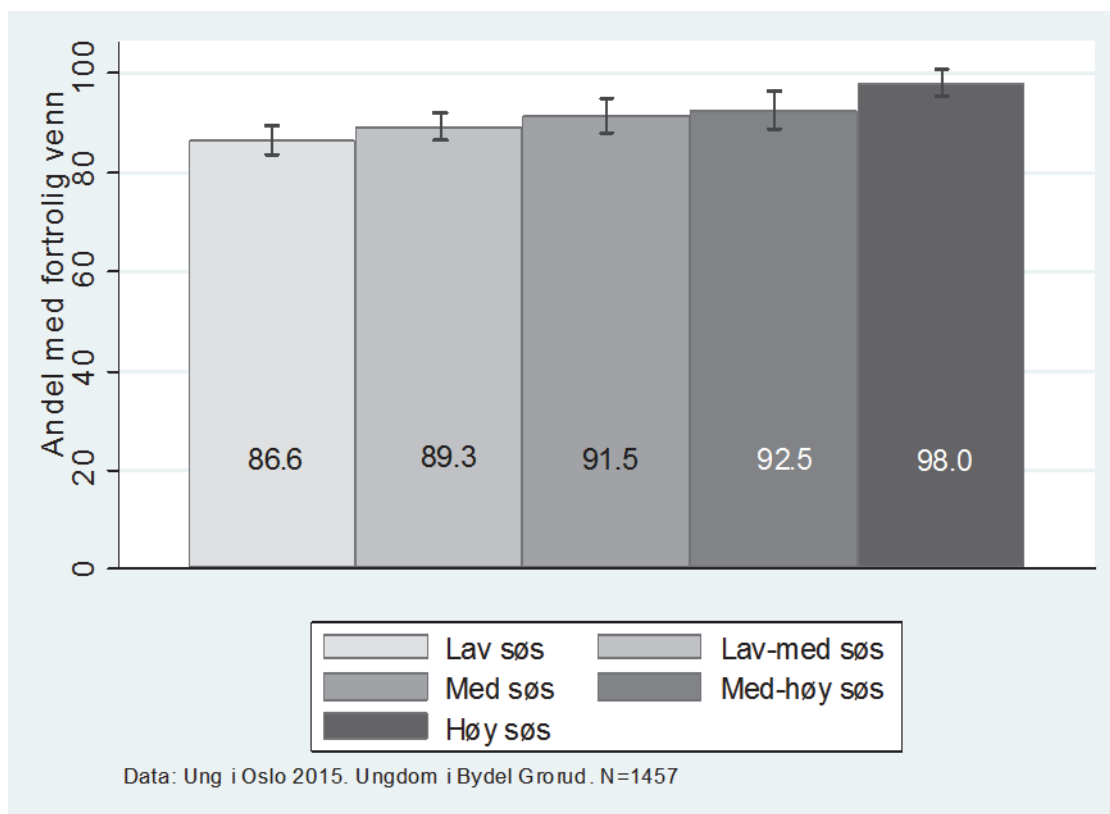
	Bydel Grorud	Nabo- bydeler	Oslo total
Andel med fortrolig venn	89,6	89,5	90,1
Andel fornøyd med vennene	84,4	86,1	87,9*
Andel fornøyd med foreldrene	83,7	84,6	85,2
Foreldrerelasjon, gjennomsnitt (-2.7, +1)	,0013	,0222	,0019
Andel uten fortrolig venn og dårlig foreldrerelasjon	3,6	4,0	3,9
N Us + Vgs	1308-1463	4162-4677	20321-22450

* (p<0,05) og + (p<0,10) indikerer at estimatene i Bydel Grorud er signifikant forskjellig fra nabobydelene (kolonne 3) og Oslos øvrige bydeler (kolonne 4). Dette er basert på t-tester.

I analyser av forskjeller mellom grupper av ungdom i Bydel Grorud (ikke presentert her), er det to ting som peker seg ut. For det første er det en sosial gradient i andelen som rapporterer å ha en fortrolig venn. Figur 4 viser at dess høyere nivå av sosioøkonomiske ressurser, dess flere har fortrolig venn.

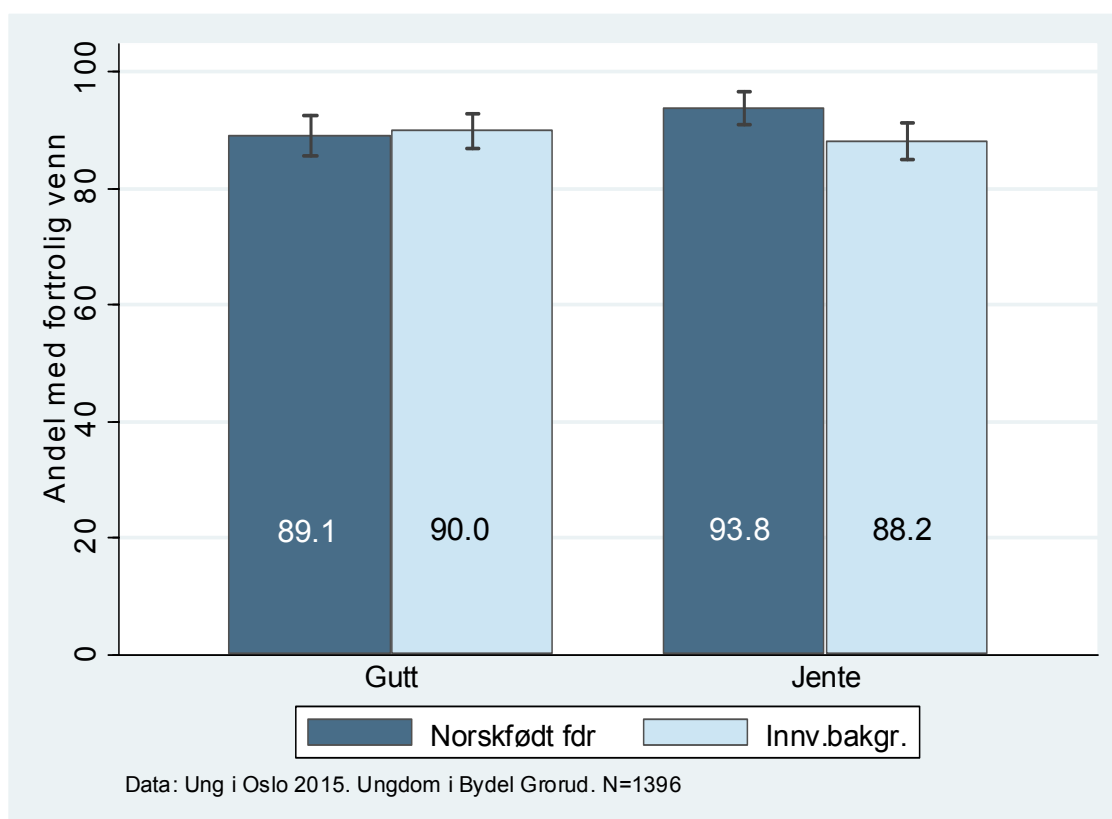
Forskjellen mellom de med foreldre med minst og mest sosioøkonomiske ressurser er på litt over 11 prosentpoeng.

Figur 4. Andel med fortrolig venn etter foreldrenes sosioøkonomiske ressurser.

For det andre viser analyser at flere jenter med innvandrerbakgrunn mangler en fortrolig venn enn jenter med norskfødte foreldre. Resultatene tyder ikke på at det er forskjell mellom gutter med og uten innvandrerbakgrunn og det å ha en fortrolig venn. Resultatene tyder altså på at innvandrerjenter kan være noe mer ensomme eller isolerte enn det gutter generelt er og jenter uten innvandrerbakgrunn. Dette illustreres i Figur 5.

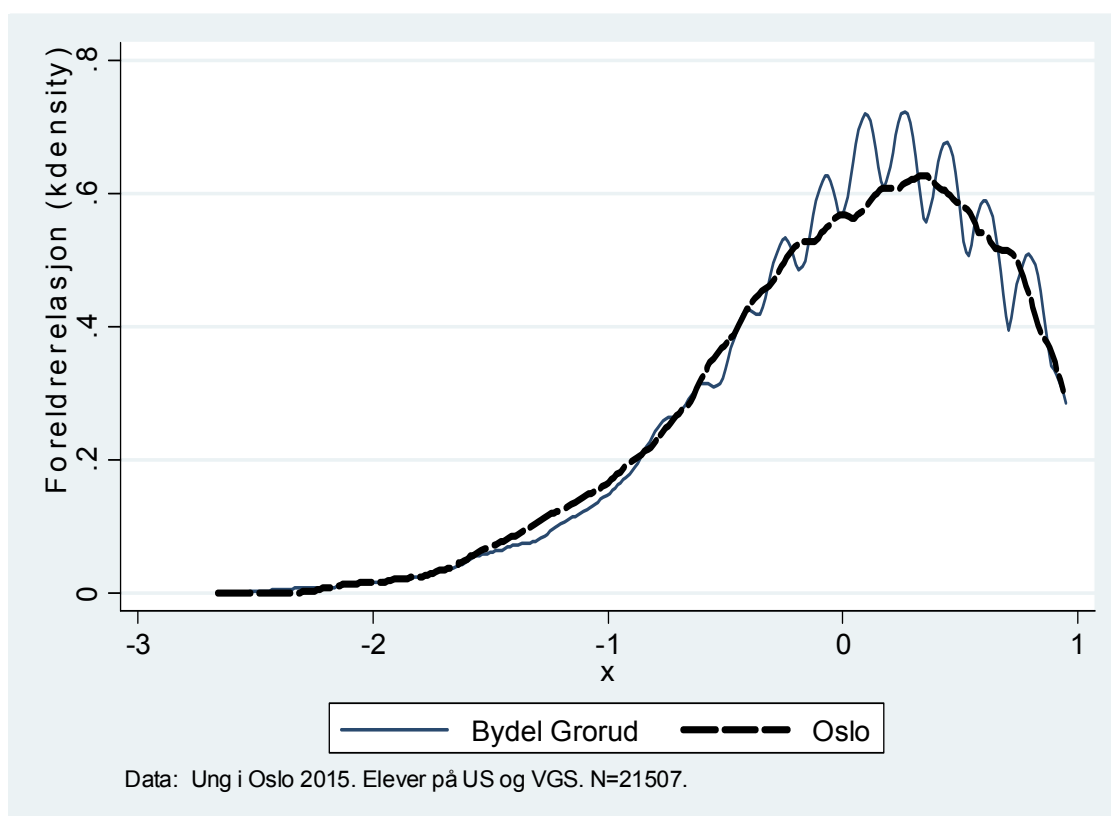
Figur 5. Andel med fortrolig venn etter kjønn og innvandrerbakgrunn.

Tabell 3 viser også at andelen som oppgir å være fornøyd med foreldrene er høy (over åtte av ti sier seg enig i dette) og er tilnærmet lik i bydelen, i nabobydelene og i Oslo for øvrig.

I undersøkelsen stilte vi mange spørsmål som belyser flere aspekter ved forholdet mellom ungdom og foreldrene. I denne delen undersøker vi ungdommenes forhold til foreldrene ved hjelp av en indeks (kalt foreldrerelasjonsindeks) som fanger opp flere av aspekter mellom ungdom og foreldre. Indeksen går fra -2,7 (indikerer mye kranling, mindre fornøydhet osv. med foreldre) til +1 (indikerer lite kranling osv. mellom ungdom og foreldre). Verdi 0 er den gjennomsnittlige verdien for alle ungdommene som har svart på disse spørsmålene (se for øvrig 3.1.). Ungdommenes svarfordeling er illustrert i neste figur. Grorud-ungdommenes fordeling sammenliknes med fordelingen i Oslo generelt.

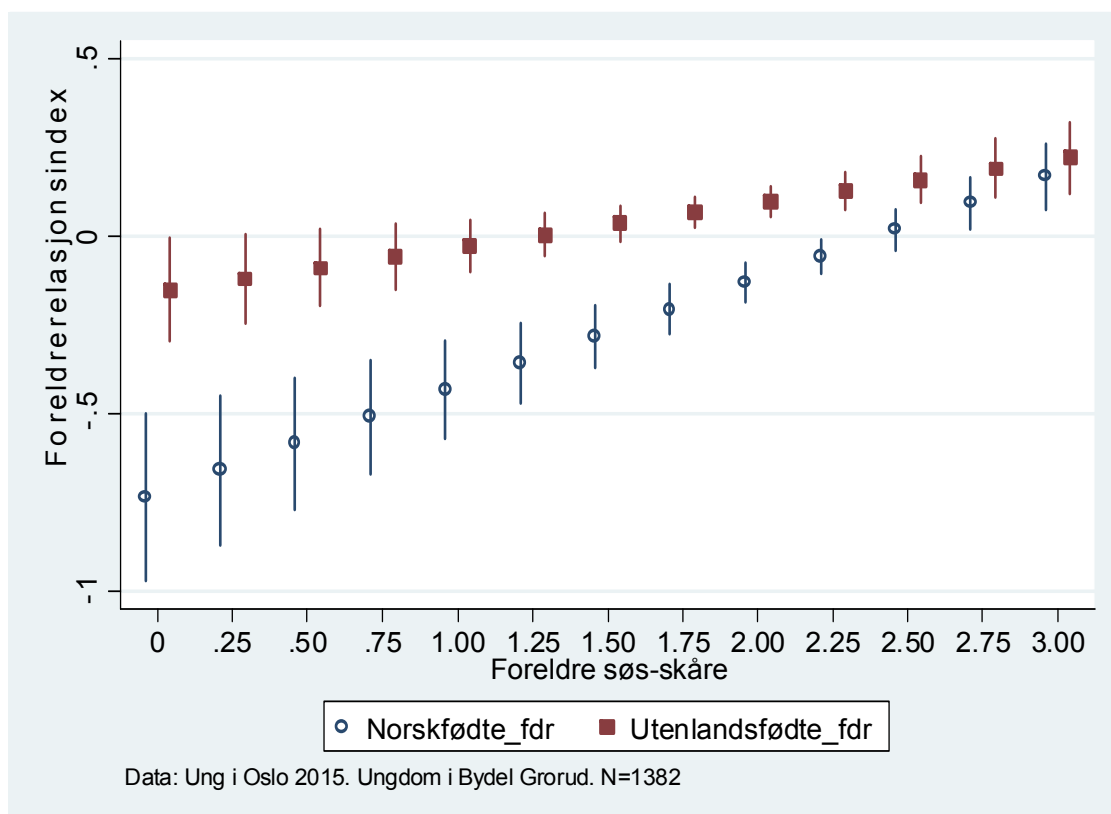
Figur 6. Foreldrerelasjonsindeks. Bydel Grorud og Oslo for øvrig.

De fleste ungdommene i Bydel Grorud skårer relativt høyt på indeksen (over 0), som indikerer en god foreldrerelasjon. Når vi sorterer alle ungdommene etter skåre på foreldrerelasjonsindeksen, er fordelingen så å si identisk for Bydel Grorud og Oslo for øvrig. Figur 6 viser at de fleste ungdommene i Bydel Grorud og Oslo skårer høyt på indeksen, mens et mindretall av ungdommene skårer lavt. I underkant av ti prosent befinner seg ett standardavvik (-1) eller mer under gjennomsnittet (0) på indeksen.

Videre undersøkelser av ungdommene i bydelen viser likevel at det er systematiske forskjeller i hvilke grupper ungdommer som rapporterer om en god eller dårlig foreldrerelasjon. Skillene går etter innvandrerbakgrunn, foreldrenes ressurser og klassetrinn. I Figur 7 ser vi at de med innvandrerbakgrunn rapporterer en bedre relasjon enn ungdommene med norskfødte foreldre, når foreldrenes ressursnivå er likt.

Figur 7. Foreldrerelasjonsindeks etter foreldrenes sosioøkonomiske ressurser og innvandrerbakgrunn.

Figuren viser også en klar positiv sammenheng mellom nivået av sosioøkonomiske ressurser hos foreldrene og kvaliteten på foreldrerelasjonen, både hos de med og uten innvandrerbakgrunn. Utslaget av sosioøkonomiske ressurser er imidlertid større for ungdom med norskfødte foreldre, og blant de med høyest nivå er det ingen forskjeller mot de med innvandrerbakgrunn. Ungdommene med dårligst relasjon til foreldrene er ungdom med norskfødte foreldre, med et lavt sosioøkonomisk ressursnivå hjemme.

Øvrige analyser tilsier at relasjonen med foreldrene blir dårligere utover i ungdomstiden. Ungdommene på videregående har lavere skåre enn de på ungdomsskolen. Dette gjelder både blant de med og uten innvandrerbakgrunn.

Ungdom som både rapporterer at de ikke er sikker på om de har en fortrolig venn og som samtidig rapporterer en dårlig foreldrerelasjon, kan være en gruppe ungdom som er i en vanskelig situasjon sosialt sett. Av Tabell 3 ser vi at denne gruppen utgjør om lag fire prosent av bydelens ungdom. Den er i samme størrelsesorden som i nabobydelene og i Oslo for øvrig. Anslaget tilsier at dette gjelder om lag 70 ungdommer i Bydel Grorud.

I øvrige analyser har vi ikke funnet systematisk forskjell mellom de ulike delbydelene med hensyn til å ha fortrolig venn, å være fornøyd med vennene, å være fornøyd med foreldrene og kvaliteten på foreldrerelasjonene.

SKOLE OG UTDANNING

Skole og utdanning er noe som står sentralt i ungdoms hverdagsliv. Store deler av tiden oppholder de seg på skolene og mange bruker mye tid på skolearbeid utenfor skolen også. Ung i Oslo 2015 inneholder mange spørsmål om hvordan ungdommene har det på skolen, hvordan de presterer der og hvordan type utdanning de tar og kan tenke seg i framtiden. I denne delen går vi inn på flere av disse spørsmålene for å undersøke hvordan situasjonene er blant ungdom i Bydel Grorud, og om de skiller seg fra ungdom i resten av byen.

Tabell 4. Skole og utdanning blant elever i Bydel Grorud, nabobydeler og Oslo for øvrig. Ung i Oslo 2015.

	Bydel Grorud	Nabo-bydeler	Oslo total
Andel som trives på skolen	93,3	94,6	95,0*
Andel som har skulket	35,1	33,0	34,7
Karaktergjennomsnitt (1–6)	3,8	3,9	4,0*
Andel yrkesfag (Vg1 & Vg2)	40,1	31,2*	22,6*
Andel som tror de vil ta høyere utdanning	73,4	75,6	77,8*
N Us + Vgs	1316-1513	4109-4789	20159-22910

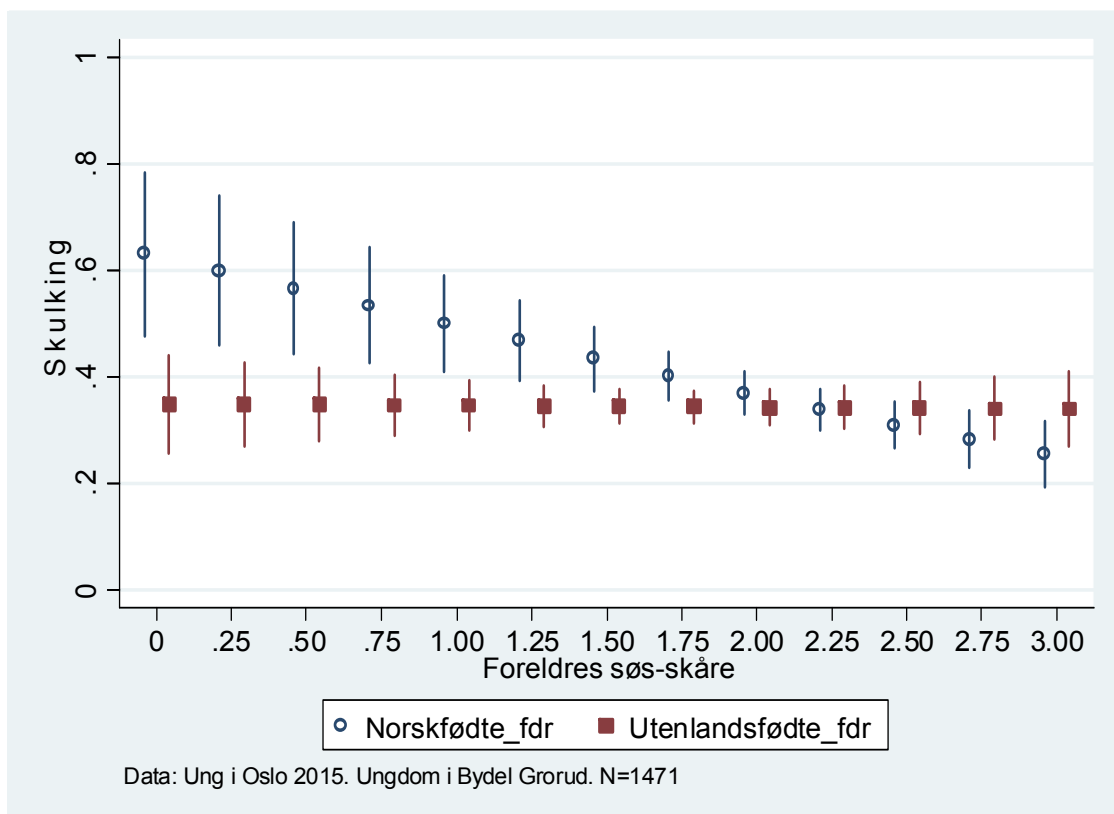
* ($p < 0,05$) og + ($p < 0,10$) indikerer at estimatene i Bydel Grorud er signifikant forskjellig fra nabobydelene (kolonne 3) og Oslos øvrige bydeler (kolonne 4). Dette er basert på t-tester.

En rekke studier viser at ungdom stort sett trives på skolen (Øia 2012, Bakken 2015). Dette er også tilfelle i Grorud. Over ni av ti elever sier at de trives. Analyser (ikke vist her) viser imidlertid at blant ungdom i yrkesfaglig opplæring er det noen færre som trives på skolen (89 prosent trives) enn elever i studieforbereende utdanningsprogram (94 prosent trives). At færre elever trives på yrkesfag enn på studieforbereende er ikke spesielt for ungdom fra Grorud, men også tilfelle i nabobydelene og i Oslo for øvrig. Øvrige analyser tilsier imidlertid at forskjellen mellom studieretningene er noe tydeligere for ungdom i Bydel Grorud enn ellers i Oslo. På den andre siden finner vi ikke forskjeller i skoletrivsel mellom ungdomsskoleelevene i bydelen, i nabobydelen og i Oslo for øvrig. Når vi videre undersøker forskjeller i skoletrivsel innad i

bydelen, finner vi ikke variasjon etter alder, kjønn, innvandrerbakgrunn eller andre bakgrunnsvariabler.

Omtrent hver tredje elev har skulket skolen sist år. Det er små og ikke signifikante forskjeller i andelen som skulker mellom elever fra Grorud, nabo-bydelene eller Oslo totalt. Analyser viser også at det ikke er forskjeller i skulking etter kjønn, delbydelsområder eller mellom elever på yrkesfag vs studieforberedende. Det er imidlertid en klar økning i skulking med alder – både i Grorud og i resten av Oslo. Analyser viser også at det er en sammenheng mellom skulking og familiebakgrunn. For ungdom med norskfødte foreldre er det mindre skulking dess mer ressurser foreldrene har. For de med innvandrerbakgrunn ser vi ikke en slik sammenheng. Nivået er uavhengig av SØS for dem (se Figur 8). Denne sammenhengen ser ikke ut til å være tilstede i Oslo som helhet.

Figur 8. Skulk sist år etter foreldrenes sosioøkonomiske ressurser og innvandrerbakgrunn. Predikert sannsynlighet basert på logistisk regresjon.

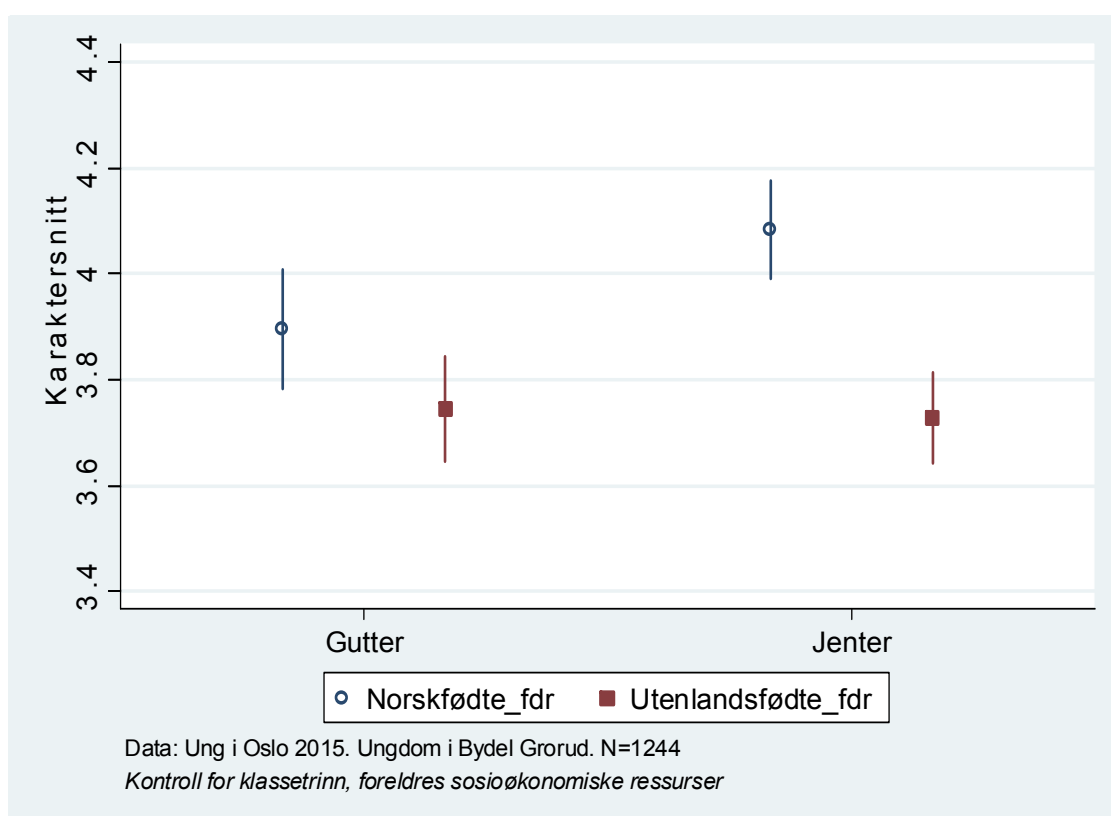
Figur 8 viser sannsynlighet for å ha skulket på y-aksen (vertikalt), og foreldrenes SØS-skåre på x-aksen (horisontalt). Punktene viser predikert sannsynlighet, mens klammene rundt punktene indikerer usikkerheten rundt estimatene.

Figuren viser at det er systematisk forskjell mellom de med og uten innvandrerbakgrunn blant de med minst sosioøkonomiske ressurser i hjemmet. Den viser i tillegg at SØS-skåre har betydning for de med norskfødte foreldre, men ikke for de med innvandrerbakgrunn.

Når det gjelder skolekarakterer er disse gjennomsnittlig karakter i de tre fagene norsk, engelsk og matematikk. Tabell 4 viser at gjennomsnittskarakteren for ungdom i bydelen er 3,8. Dette er ikke systematisk forskjellig fra nivået i nabobydelene, men noe lavere enn det vi ser i Oslo totalt sett.

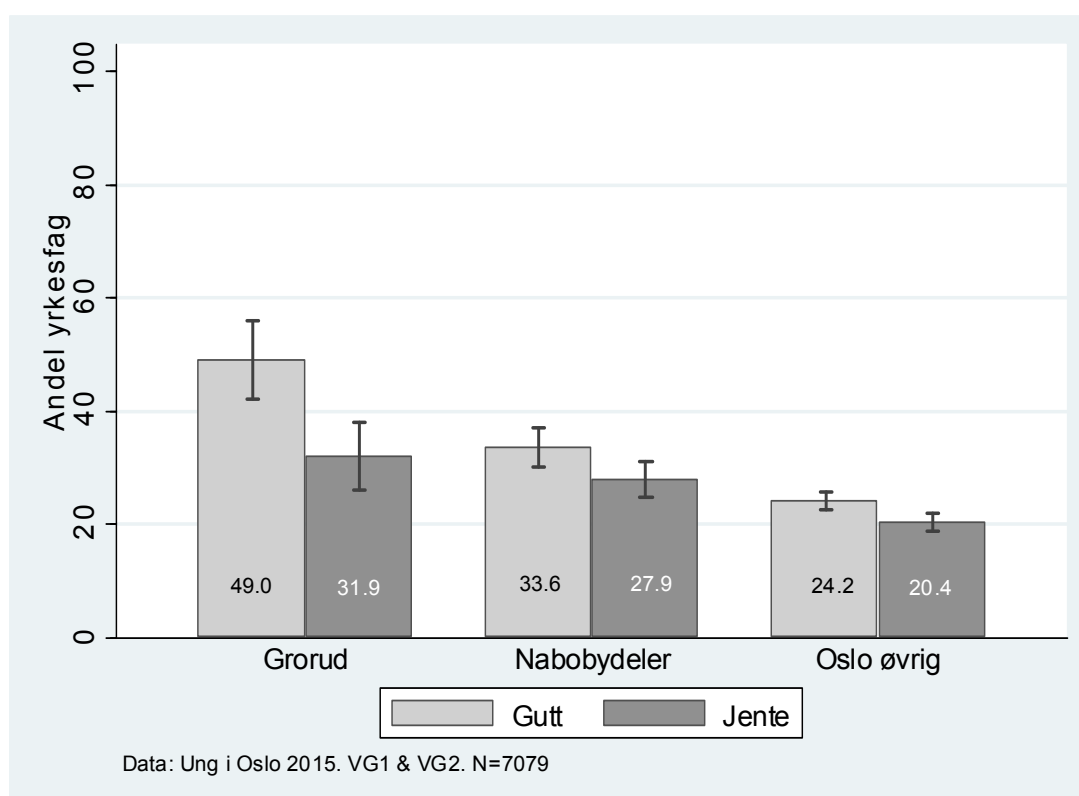
I øvrige analyser ser vi at ungdom i bydelen med høyt nivå av økonomiske og kulturelle (sosioøkonomiske) ressurser i hjemmet, skårer bedre enn de med lavt nivå av slike ressurser. Slik er det også ellers i Oslo. De med innvandrerbakgrunn skårer jevnt over dårligere enn de uten innvandrerbakgrunn, akkurat som i resten av byen. Det som er litt spesielt for Bydel Grorud er at blant de med innvandrerbakgrunn, så skårer ikke jentene bedre enn guttene, slik man ser i Oslo for øvrig. I bydelen er det altså jentene uten innvandrerbakgrunn som skiller seg ut med det høyeste karakternivået. Dette er illustrert i Figur 9.

Figur 9. Karaktersnitt etter kjønn og innvandrerbakgrunn. Predikerte karakterer basert på OLS-regresjon.

Ungdom i Bydel Grorud går i større grad enn ungdom i nabobydelene og i Oslo for øvrig, på yrkesfag. Mens 40 prosent av ungdommene i Bydel Grorud går på yrkesfag, er disse henholdsvis 31 og 23 for ungdom fra nabobydelene og i Oslo for øvrig. Når vi ser på andelene som går på yrkesfag på VG1 og VG2, er gutter mer representert på yrkesfag enn hva jenter er i Oslo. Øvrige analyser av bydel Grorud viser imidlertid at det er en større forskjell på gutter og jenter her enn i Oslo for øvrig. I bydelen er guttene enda mer overrepresentert enn i resten av byen, dette kan man se av Figur 10. Jenter i bydelen er også høyere representert på yrkesfag enn hva jenter er i byen for øvrig.

Figur 10. Andel på yrkesfag etter kjønn og geografi.

Tilleggsanalyser av vårt datamateriale viser at osloundom med innvandrerbakgrunn er overrepresentert på yrkesfag. Slik er det også i Bydel Grorud i 2015, men her er det også slik at ungdom med innvandrerbakgrunn har lavere sannsynlighet for å begynne på yrkesfag relativt til de med norskfødte foreldre, som altså har en særlig høy overrepresentasjon på yrkesfag.

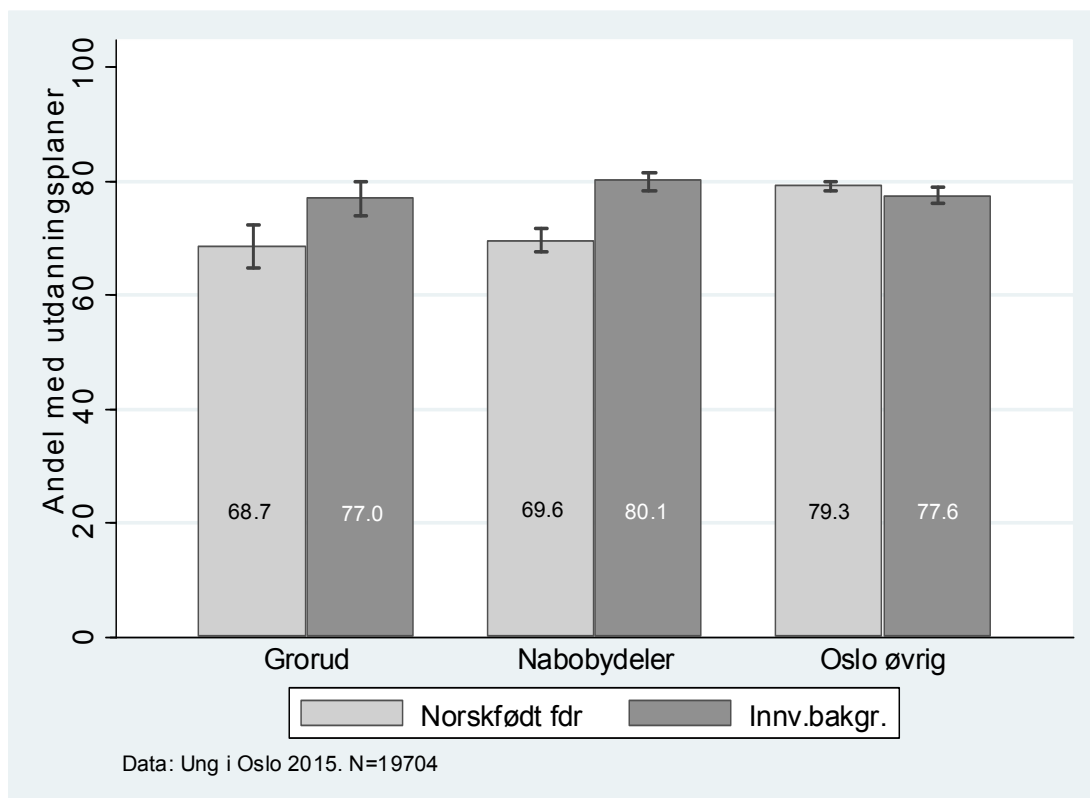
Generelt i Oslo er det slik at mye foreldreressurser er klart negativt forbundet med det å gå på yrkesfag. I Bydel Grorud er det derimot klart mindre forskjeller etter foreldrenes ressurser, selv om de med det høyeste nivået av

sosioøkonomiske ressurser i hjemmet er mindre representert på yrkesfag enn de med færre slike ressurser.

Av Tabell 4 ser vi at de fleste ungdom i Oslo tror de vil komme til å ha høyere utdanning (78 prosent tror de vil ta høyere utdanning). Slik er det også i Bydel Grorud, selv om det er en noe lavere andel her enn i byen for øvrig (73 prosent). Grorud-ungdommenes forventning om høyere utdanning skiller seg derimot ikke fra ungdommer i nabobydelene.

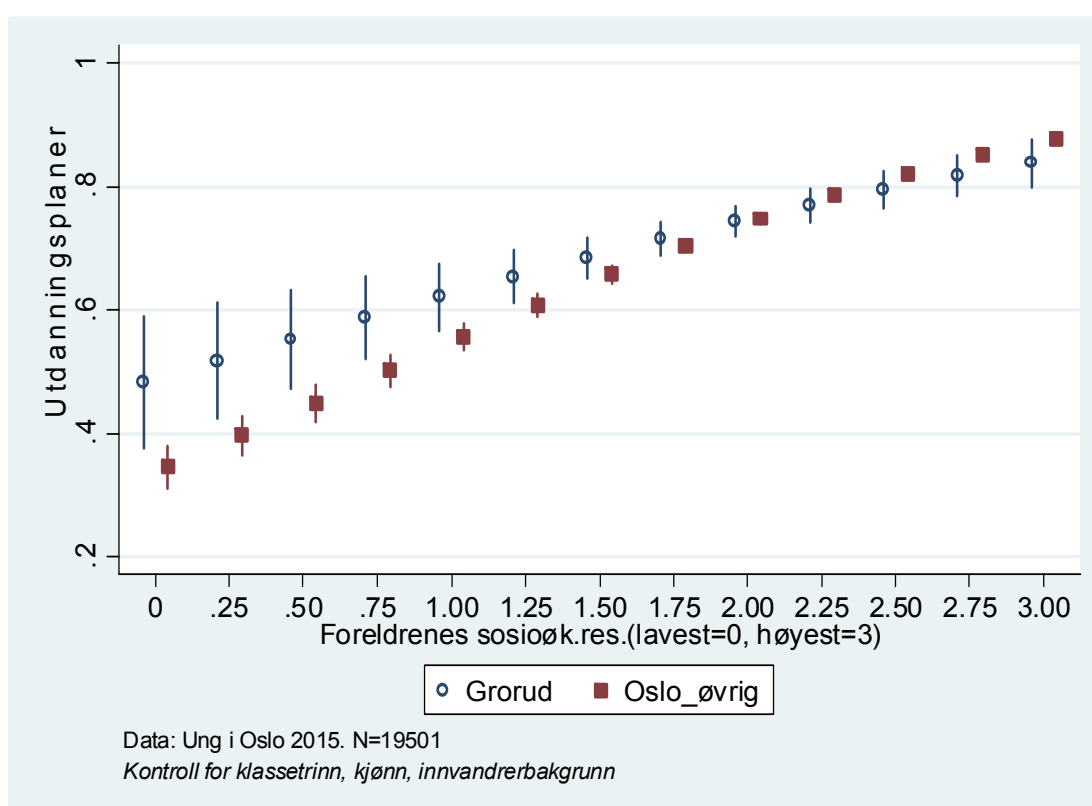
I hovedrapporten fra Ung i Oslo-undersøkelsen (Andersen & Bakken 2015) fant man at jenter i større grad enn gutter ønsket å ta høyere utdanning, mens de med og uten innvandrerbakgrunn har nokså like utdanningsambisjoner. Analysene av Bydel Grorud viser at det er en liknede kjønnsforskjell (resultater ikke vist her). Videre viser resultater at ungdom i Grorud og ungdom i nabobydelene med innvandrerbakgrunn i større grad tror de vil ta høyere utdanning enn de uten innvandrerbakgrunn (Figur 11). En alternativ forklaring kan være at ungdom uten innvandrerbakgrunn i Grorud og nabobydelene har lavere utdanningsambisjoner enn ungdom uten innvandrerbakgrunn ellers i Oslo. Dette undersøkes i Figur 11.

Figur 11. Andel som tror de vil ta høyere utdanning etter geografi og innvandrerbakgrunn.

Figur 11 gir støtte til en slik antakelse og viser at ungdom i Grorud og nabo-bydelene uten innvandrerbakgrunn, har lavere utdanningsambisjoner enn ellers i Oslo. Et nærliggende spørsmål er da om dette skyldes at disse ungdommene har lavere sosioøkonomisk status. Analyser støtter imidlertid ikke en slik antakelse. I Figur 12 kan vi se at det er en mindre sammenheng mellom foreldrenes ressurser og utdanningsplaner i bydelen enn hva det er i byen for øvrig. Ungdommer med de laveste ressursnivåene i Bydel Grorud tror i større grad enn tilsvarende ressurser ellers i byen at de vil ta høyere utdanning.

Figur 12. Utdanningsplaner etter geografi og foreldrenes sosioøkonomiske ressurser. Sannsynlighet for utdanningsplaner basert på logistisk multipl regression.

Vi har også undersøkt om det er variasjon mellom de ulike delbydelsområdene når det gjelder skole og utdanning. Vi fant ikke forskjell når det gjelder skoletrivsel, skolemotivasjon (skulking) eller planer om høyere utdanning. Det er variasjoner i skoleprestasjoner, men ikke alle delbydelene skiller seg her fra hverandre. Den tydeligste forskjeller ser vi mellom Romsås, som har det laveste karaktersnittet, og Rødtvet og Kalbakken/Nordtvedt med de to høyeste gjennomsnittene. Grorud og Ammerud ligger midt i mellom. Romsås skiller seg negativt ut selv når vi kontrollerer for alder, kjønn, innvandrerbakgrunn og

foreldrenes ressurser. Vi finner også ett tydelig internt skille når det gjelder studievalg, og det er at flere tar yrkesfag på Romsås enn på Ammerud.

FRITIDSAKTIVITETER

Hva ungdommene gjør på fritiden kan ha stor betydning for ungdommenes trivsel, velvære og helse. En del forskning finner også at deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter har betydning for ens situasjon og prestasjoner på skolen. Hva gjør ungdom i Bydel Grorud på fritiden, når de ikke er på skolen eller gjør lekser? Er det spesielle grupper av ungdom som er spesielt aktive eller inaktive i ulike aktiviteter? Dette undersøkes i Tabell 5.

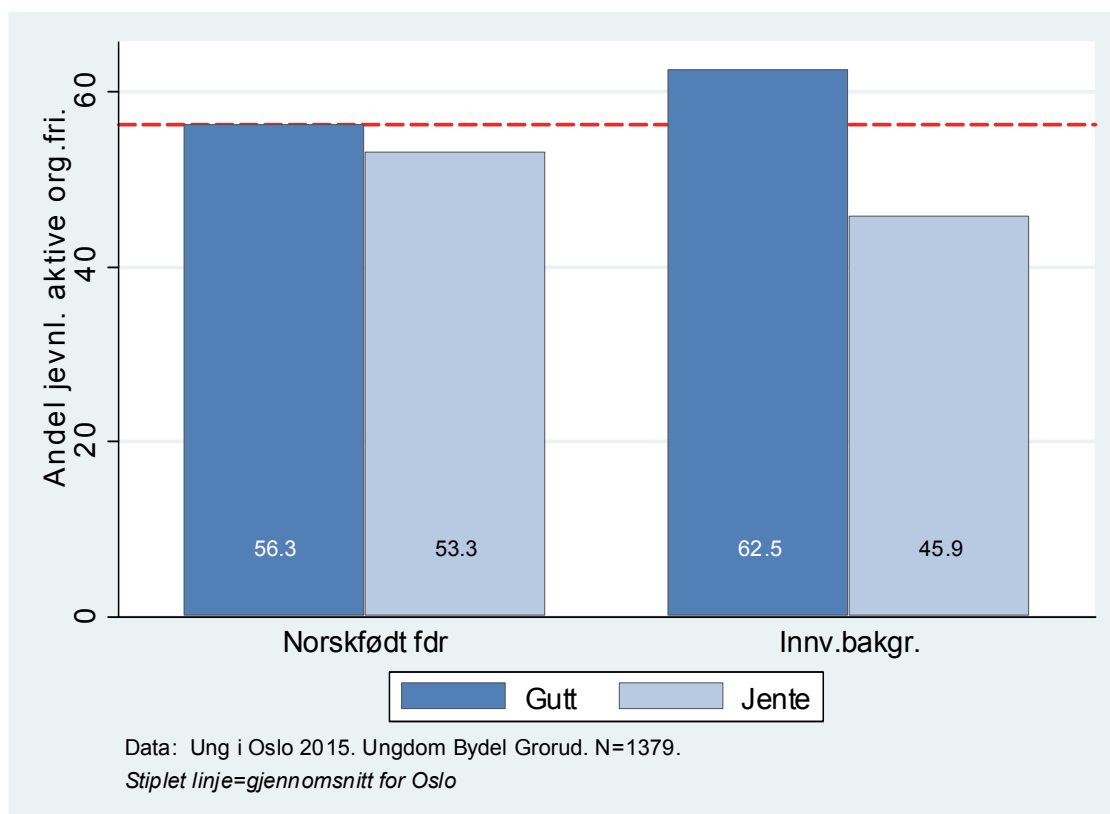
Tabell 5. Fritidsaktiviteter blant ungdom i Bydel Grorud, nabobydelene og i Oslo totalt.

	Bydel Grorud	Nabo- bydeler	Oslo total
Andel jevnlig deltakende i organiserte fritidsaktiviteter	54,5	52,0	56,2
Andel ikke aktive i organiserte fritidsaktiviteter	21,5	23,6	21,6
Andel som trener regelmessig	74,5	74,2	84,1*
Andel som trener sjelden	25,5	25,8	16,0*
Andel som ikke tror de klarer svømme 25 meter uten stopp	15,5	17,9*	10,4*
Andel med høy skjermtid	51,3	49,6	45,3*
N Us + Vgs	1317-1447	4130-4602	20196-22185

* ($p < 0,05$) og + ($p < 0,10$) indikerer at estimatene i Bydel Grorud er signifikant forskjellig fra nabobydelene (kolonne 3) og Oslos øvrige bydeler (kolonne 4). Dette er basert på t-tester.

Omtrent 55 prosent av ungdommene i Grorud deltar jevnlig i organiserte fritidsaktiviteter (se kapittel 3.1 og neste tabell (Tabell 6) for hvilke aktivitetstyper det gjelder), det betyr at de sist måned har deltatt ukentlig eller oftere. Litt mer enn 20 prosent er ikke aktive i noen av de organiserte fritidsaktivitetene vi har spurt om. Dette er omtrent på samme nivå som ellers i Oslo. Når vi undersøker betydningen av ungdommenes individkjennetegn og sosiale bakgrunn for deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter, finner vi et stort utslag av kjønn og innvandrerbakgrunn. Blant de med innvandrerbakgrunn er guttene klart mer deltakende i organiserte aktiviteter enn hva jentene er. Dette ser man tydelig av Figur 13. I øvrige analyser ser vi at mønsteret ligner det vi ser i Oslo totalt sett. Videre er det slik at sosioøkonomiske ressurser er positivt forbundet med deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter. Vi ser også at deltakelsen synker med alderen.

Figur 13. Andel jevnlig aktive i organiserte fritidsaktiviteter etter kjønn og innvandrerbakgrunn.

Når vi undersøker hva som kjennetegner de som ikke er aktive i noen organiserte fritidsaktiviteter, så ser vi et klart utslag av sosioøkonomiske ressurser i hjemmet. Blant de med minst ressurser er andelen ikke-aktive på 25 prosent, mens den er 17 prosent blant de med mest ressurser. Det er også flere ikke-aktive blant ungdommene på de høyeste klassetrinnene.

Tabell 6. Organiserte fritidsaktiviteter. Bydel Grorud 2015. N=1425-1390. Prosentandeler, radvis.

Hvor mange ganger den siste måneden har du vært med på aktiviteter, møter eller øvelser i følgende organisasjoner, klubber eller lag?	Ingen ganger	1–2 ganger	3–4 ganger	5 ganger eller oftere	Total
Idrettslag	51	12	9	28	100
Fritidsklubb/ungdomshus/ungdomsklubb	65	22	7	7	100
Religiøs forening	67	19	6	8	100
Korps, kor, orkester	92	3	2	3	100
Kulturskole/musikkskole	89	4	3	4	100
Annen organisasjon, lag eller forening	73	13	6	8	100

Når vi bryter opp samlemålet på organiserte fritidsaktiviteter, ser vi at det å delta i idrettslag er den vanligste formen av alternativene i Tabell 6. Omtrent halvparten av ungdommene har vært med på aktiviteter i et idrettslag én eller flere ganger den siste måneden. Fritidsklubb/ungdomshus/ungdomsklubb eller religiøs forening er også ganske vanlig – henholdsvis 35 og 33 prosent har deltatt minst én gang. Organiserte musikalske foreninger er det relativt få som har deltatt i.

Tidligere forskning (Vestel & Hydle 2009; Vestel & Smette 2007) har vist at fritidsklubber er viktig for mange ungdom og at de kan ha stor betydning i lokalt forebyggende arbeid, særlig om klubbene har et kompetent og velfungerende personale. Støtte fra lokalmiljøet er også viktig i denne sammenhengen. Av den grunn er det spesielt interessant å undersøke hvem som har deltatt på fritidsklubbtilbudet i bydelen, og i hvilken grad ungdommene er fornøyd med tilbudet.

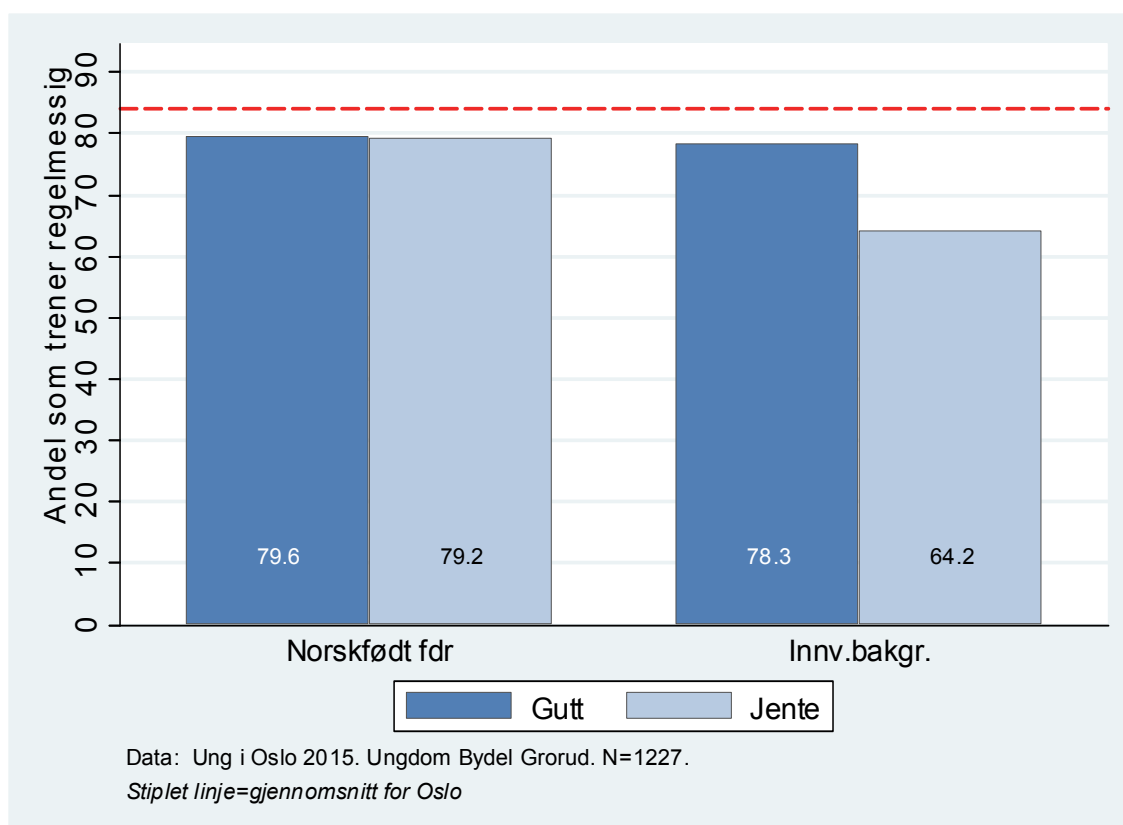
Vi finner at flere ungdomsskoleelever (42 prosent) i bydelen har brukt tilbudet sist måned, enn hva som gjelder de på videregående (24 prosent). Aldersgruppen som bruker klubben mest er 9. klassingene, hvor det gjelder halvparten. For hvert klassetrinn fra niende synker klubb deltakelsen. Ungdom med innvandrerbakgrunn bruker tilbudet i større grad enn de med norskfødte foreldre, blant ungdomsskoleelevene er andelen henholdsvis 51 og 31 prosent. Samtidig ser vi at gutter bruker tilbudet mer enn jenter. Det er ingen forskjell etter foreldrenes ressursnivå. På spørsmål om ungdommene er fornøyd med klubbtilbudet i bydelen, svarer 62 prosent at de er svært eller litt fornøyd. Det er høyere enn i Oslo generelt (46 prosent), men også høyere enn i nabobydelene (50 prosent).

I øvrige analyser har vi også funnet at det er stor forskjell mellom ungdommene i Bydel Grorud og Bydel Stovner, hvor man har satset på klubbtilbudet i ulik grad. I Bydel Stovner har man kuttet i tilbudet, mens man har prioritert dette i Bydel Grorud. Mens andelen brukere er 36 prosent i Bydel Grorud, er den på 26 prosent i Bydel Stovner. Andelen som er svært eller litt fornøyd med klubbtilbudet i de to bydelene, er henholdsvis 62 og 39 prosent.

Når vi analyserer treningsaktiviteter blant ungdommene i Bydel Grorud, finner vi at de fleste trener regelmessig. Tabell 5 viser at det gjelder tre av fire av ungdommene. Det er imidlertid færre ungdom i Grorud og i nabobydelene som trener regelmessig enn ellers i Oslo, hvor det gjelder 84 prosent (se kapittel 3.1

for definisjon). Akkurat som med deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter, er det lignende utslag av individkjennetegn og sosial bakgrunn. Blant de med innvandrerbakgrunn trener gutter i langt større grad enn jenter, mens det ikke er noen kjønnsforskjell mellom de med norskfødte foreldre. Dette er illustrert i Figur 14. De med mest sosioøkonomiske ressurser trener i større grad regelmessig enn de med minst slike ressurser i hjemmet. Alder slår ikke ut for regelmessig trening.

Figur 14. Regelmessig trening etter kjønn og innvandrerbakgrunn.

Når vi har spurt om ungdommene tror de klarer å svømme 25 meter uten stopp, er det nær én av seks som ikke tror de klarer det (se tabell 5). Andelen er tydelig høyere enn i Oslo generelt, men noe lavere enn i nabobydelene. Øvrige analyser viser at det er klart flere blant de med innvandrerbakgrunn, og særlig jentene med innvandrerbakgrunn, som ikke tror de klarer svømme så langt.

Mange ungdom bruker mye tid på smarttelefoner, datamaskiner og spillkonsoller. Vi har undersøkt hvor stor andel som har høy skjermtid, altså å bruke tre timer eller mer per dag foran en skjerm. Denne andelen er noe høyere i Grorud enn ellers i Oslo (51 prosent og 45 prosent). Når vi ser på variasjon

mellom ulike grupper ungdom, ser vi imidlertid små forskjeller i høy skjermtid, både etter kjønn, innvandrerbakgrunn og etter foreldrenes sosioøkonomiske ressurser. Det som slår ut er alder. Ungdom på de høyeste klassetrinnene har oftere høy skjermtid enn de på lavere klassetrinn.

Ung i Oslo inneholder en rekke spørsmål om hva ungdommene gjør på fritiden, både når det gjelder organiserte og øvrige fritidsaktiviteter. I de neste tre tabellene skal vi se svarfordelingene blant ungdom i Grorud.

Tabell 7. Fritidsaktiviteter blant ungdom i Bydel Grorud. N=1425-1390. Prosentandeler, radvis

Her blir det nevnt en del aktiviteter som du kan bruke fritida di til. Tenk tilbake på den siste uka (de siste 7 dagene). Hvor mange ganger har du ...	Ingen ganger	1 gang	2-5 ganger	6 ganger eller mer	Total
Vært hjemme hele kvelden	11	21	46	23	100
Vært sosial på nett eller mobil størstedelen av kvelden (snakket, chattet eller lignende)	14	13	31	42	100
Dratt inn til sentrum	35	29	27	8	100
Vært sammen med venner hos dem	38	28	29	6	100
Shoppet eller ruslet rundt i butikker for å se	38	33	25	4	100
Gjort noe sammen med mor og far (drevet med hobby, spill, trening eller lignende)	40	29	25	6	100
Brukt størstedelen av kvelden ute sammen med venner/kamerater	42	26	26	6	100
Gått på burgersted, gatekjøkken og lignende	44	35	18	4	100
Vært sammen med venner hjemme hos meg	46	26	23	5	100
Spilt onlinespill med andre størstedelen av kvelden	58	15	18	10	100
Gått på kafé, kaffebar og lignende	63	26	10	2	100
Spilt fotball, basket eller andre ballspill med venner (ikke i idrettslag)	63	15	15	7	100
Oppholdt deg sammen med venner på et gatehjørne, utenfor en kiosk, et kjøpesenter, bensinstasjon eller lignende	66	19	13	3	100
Kjørt eller sittet på med bil, motorsykkel eller moped for moro skyld (kjørt for å kjøre en tur)	67	15	13	5	100
Vært på bibliotek	69	18	9	3	100
Drevet med musikk (spilt instrument, i band, kor)	79	8	8	4	100
Drevet med stell og pass av dyr	80	7	7	6	100
Hatt lønna ekstrajobb	85	8	6	1	100
Skatet, kjørt snowboard, twin-tip eller lignende	88	6	4	2	100

Et fåtall av ungdommene i Grorud har ikke vært hjemme minst én hel kveld eller vært sosial på nett eller mobil størstedelen av kvelden (omtrent én av ti ungdom). Mange har vært hjemme og/eller vært sosiale på nett/mobil flere ganger i uka.

Grorud-ungdom benytter seg av sentrum – bare 35 prosent av ungdommene sier at de ikke har vært i sentrum minst én gang sist uke. Omtrent samme andel har ikke vært sammen med venner eller ikke shoppet eller ruslet rundt i butikker, har ikke gjort noe med foreldrene én gang eller mer i løpet av den siste uka, brukt størstedelen av kvelden ute sammen med venner, vært på burger/gatekjøkken eller vært sammen med venner hjemme. Det er imidlertid et fåtall av ungdommene som sier at de har gjort én eller flere av disse aktivitetene seks ganger eller mer. Fire til åtte prosent av ungdommene sier at de har gjort disse aktivitetene seks ganger eller mer i uka.

Mellom 30 og 40 prosent av ungdommene har minst én gang i uka vært med på andre aktiviteter som spilt online dataspill, gått på café, spilt fotball, vært med venner på gatehjørne e.l., kjørt biltur e.l. eller vært på bibliotek.

Omtrent to av ti har drevet med musikk, stellet/passet dyr eller har hatt ekstrajobb. Tolv prosent sier at de har skatet, kjørt snowboard, twin-tip e.l.

Vi har også undersøkt variasjon mellom delbydeler i fritidsaktiviteter. Det er ikke variasjon når det gjelder andelen som trener, er jevnlig aktiv i organiserte fritidsaktiviteter eller med svømmeferdigheter. Når vi ser på andelen som *ikke deltar i noen* organiserte fritidsaktiviteter, finner vi imidlertid tydelig flere inaktive på Ammerud enn hva vi ser på Romsås og Rødtvet.

MAT OG ERNÆRING

Mat- og ernæringvaner blant ungdom er viktig av flere grunner. Gode vaner kan fremme både helse, trivsel, konsentrasjonsevnen og være viktig for ungdoms sosiale liv (Helsedirektoratet 2016). Øias (2012: 140) analyser fra 2012 tilsier at ungdom i Bydel Grorud har dårligere matvaner enn ungdom i mange av byens øvrige bydeler, særlig i forhold til ungdom i de vestlige bydelene. Hvordan ser ungdommenes mat- og ernæringsvaner ut i 2015?

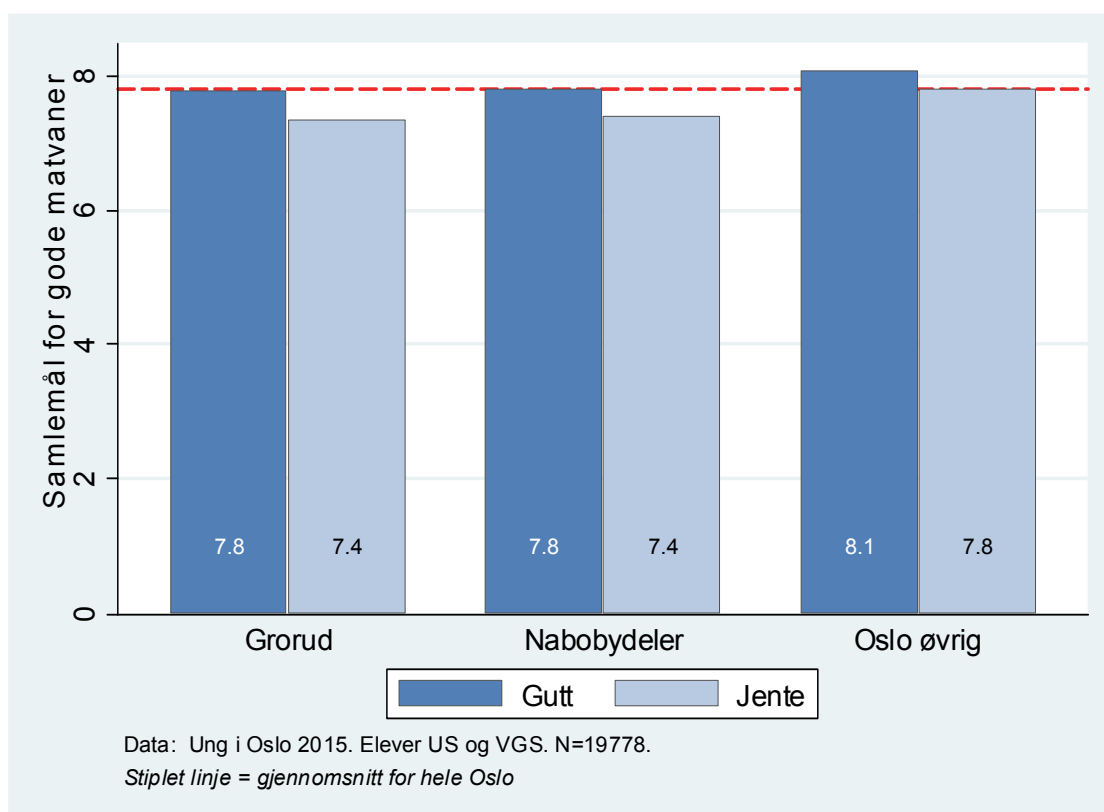
Tabell 8. Mat og ernæring. Bydel Grorud, nabobydeler og Oslo totalt.

	Bydel Grorud	Nabo-bydeler	Oslo total
Andel som sjelden spiser frokost	23,0	23,4	17,7*
Andel som sjelden spiser lunsj	9,0	7,4+	5,9*
Andel som sjelden spiser middag	1,8	2,1	1,5
Samlemål (0-8, frokost, lunsj og middag)	7,5	7,6	7,8*
Andel som ofte bruker energidrikk	9,2	8,7	7,8*
Andel som ofte bruker kosttilskudd	5,7	4,5+	4,2*
N Us + Vgs	1310-1382	4105-4384	20116-21295

* ($p < 0,05$) og + ($p < 0,10$) indikerer at estimatene i Bydel Grorud er signifikant forskjellig fra nabobydelene (kolonne 3) og Oslos øvrige bydeler (kolonne 4). Dette er basert på t-tester.

I Tabell 8 har vi undersøkt Grorud-ungdommenes mat- og ernæringsvaner og sammenlignet disse med ungdom i nabobydelene og i Oslo for øvrig. Analysen viser at det er flere som sjelden spiser frokost i Bydel Grorud sammenlignet med Oslo for øvrig. Andelen som spiser frokost én gang i uka eller sjeldnere, er henholdsvis 23 og nær 18 prosent. Det er ikke noen forskjell mellom Bydel Grorud og nabobydelene når det gjelder å sjeldent spise frokost. Nær en av ti ungdom i bydelen spiser sjelden lunsj eller niste. Dette er en høyere andel enn både i nabobydelene og i Oslo for øvrig. Når vi ser på andelen som kun én gang per uke, eller sjeldnere, spiser middag, så gjelder dette langt færre. Kun 1,8 prosent spiser middag så sjelden. Det er ingen systematisk forskjell i middagsvaner mellom bydelen og de øvrige stedene. Når vi ser på samlemålet for alle måltidene, ser vi at gjennomsnittskåren er nokså høy. Dette innebærer at de fleste spiser disse måltidene regelmessig. Nivået er imidlertid noe lavere i Bydel Grorud enn i Oslo generelt. Vi ser også av Figur 15 at det spesielt er jentene som spiser disse måltidene sjeldnere enn guttene. I tilleggsganalyser (ikke vist) finner vi at det er mer enn dobbelt så mange som sjelden spiser frokost regelmessig blant de med lavest ressursnivå hjemme, sammenlignet med de som har et høyt ressursnivå i hjemmet. Generelt sett spises færre regelmessige måltider blant de med lavt ressursnivå i hjemmet. Analysene viser ikke noe utslag av innvandrerbakgrunn når det gjelder regelmessighet i måltider.

Figur 15. Samlemål for gode matvaner etter kjønn og geografisk område.

Når det gjelder hyppig bruk av energidrikk, det vil si de som drikker flere ganger ukentlig, så gjelder dette 9,2 prosent av ungdommene i bydelen. Det omtrent samme andel som i nabobydelene, men høyere enn hva det er i Oslo for øvrig – der dette gjelder 7,8 prosent. Til sist har vi undersøkt hvor mange ungdommer som bruker kosttilskudd for å øke muskelmassen. 5,7 prosent av Grorud-ungdommene sier de har brukt det mer enn én gang per uke sist måned. Det er både en høyere andel enn i nabobydelene og i Oslo for øvrig, der det gjelder henholdsvis 4,5 og 4,2 prosent.

Stort sett finner vi ikke variasjon i mat- og ernæringsvaner mellom ungdom (på Vgs) i delbydelene. Den eneste forskjellen vi ser er at ungdom i delbydel Ammerud spiser færre regelmessige måltider sammenlignet med ungdommene i de øvrige delbydelene. Forskjellen er også tilstede når vi kontrollerer for alder, kjønn, innvandrerbakgrunn og sosioøkonomiske ressurser.

4.3 Oppsummering

Seks av ti ungdommer i Bydel Grorud har innvandrerbakgrunn, men de fleste er født i Norge (20 prosent av elever på videregående er utenlandsfødte). Tjuesyv prosent oppgir ingen religionstilhørighet, mens 33 prosent er kristne og 30

prosent oppgir tilknytning til islam. Mange ungdom kommer fra lavere sosiale lag. Nær 64 prosent har foreldre med lavt eller middels-lavt nivå av sosio-økonomiske ressurser. Selv om Grorud-ungdommenes innvandrer-, familiebakgrunn og religionstilhørighet klart skiller seg fra det som er vanlig i Oslo generelt sett, er det kun små forskjeller mellom ungdom i Bydel Grorud og nabobydelene Bjerke, Stovner og Alna.

Mer enn halvparten av Grorud-ungdommen bor i blokk eller bygård, og mer enn 40 prosent bor trangt, noe som er tydelig høyere enn ellers i Oslo. Tjue prosent av Grorud-ungdom i videregående opplæring bor i husholdning hvor mor eller far er eneforsørger. Dette er noe høyere enn i nabobydelene og for Oslo totalt.

Som i Oslo ellers, oppgir ni av ti at de har en fortrolig venn og åtte av ti er fornøyd med foreldrene sine. Relasjonen mellom ungdom og foreldre er bedre jo høyere sosial bakgrunn ungdommene har. Innvandrerungdommene oppgir imidlertid bedre relasjoner til foreldre enn andre uavhengig sosial bakgrunn, men jenter med innvandrerbakgrunn rapporterer noe sjeldnere enn andre å ha en fortrolig venn. Ungdomsskoleelever er mer fornøyd med foreldrene sine enn elever i videregående opplæring.

Også i Bydel Grorud trives elevene på skolen – men enn ni av ti trives. Karaktersnittet er lavere enn ellers i Oslo, men skiller seg ikke fra nabobydelene. Som ellers i Oslo får de med mye økonomiske og kulturelle ressurser i hjemmet klart bedre karakterer enn de med færre slike ressurser. Det som er litt spesielt for Bydel Grorud er at blant de med innvandrerbakgrunn, så skårer ikke jentene bedre enn guttene, slik man ser i Oslo for øvrig. I bydelen er det jentene uten innvandrerbakgrunn som skiller seg ut med det høyeste karakternivået. Relativt mange i Bydel Grorud begynner på yrkesfag. Mens to av ti elever i Oslo totalt begynner på et yrkesfaglig utdanningsprogram etter ungdomsskolen, gjelder dette fire av ti ungdom i Bydel Grorud, noe som også er klart høyere enn i nabobydelene. Ungdom i bydelen forventer i noe mindre grad enn ungdom ellers i Oslo å ta høyere utdanning. Det er for øvrig høyere utdanningsambisjoner blant de med innvandrerbakgrunn enn blant de med norskfødte foreldre i bydelen. Omtrent hver tredje Grorud-ungdom har skulket skolen, noe som er på samme nivå som ellers i Oslo. For ungdom med norskfødte foreldre er skulking mer

utbredt blant dem med lav sosial bakgrunn. Blant ungdom med innvandrerbakgrunn er det ingen slik sammenheng.

Noe mer enn halvparten av ungdommene deltar jevnlig i organiserte fritidsaktiviteter, noe som er på samme nivå som ellers i byen. Ungdom med innvandrerbakgrunn er mer deltakende i organiserte aktiviteter enn hva jenter med innvandrerbakgrunn er. Blant ungdommer uten innvandrerbakgrunn finner vi ikke en slik kjønnsforskjell. Deltakelsen i organiserte fritidsaktiviteter synker med alder (klassetrinn) og øker med nivået av sosioøkonomiske ressurser i familien.

Tre av fire ungdommer i Bydel Grorud trener regelmessig. Dette er samme andel som i nabobydelene, men lavere enn i Oslo totalt sett (84 prosent trener her regelmessig). I Bydel Grorud trener gutter med innvandrerbakgrunn mer enn jenter med innvandrerbakgrunn, mens det ikke er en slik kjønnsforskjell blant ungdom uten innvandrerbakgrunn.

I tillegg til organiserte fritidsaktiviteter og trening, er det mange som på fritiden er ute med venner, drar til sentrum eller driver med digitale aktiviteter.

Mat- og ernæringsvanene til Ungdom i Bydel Grorud er i hovedsak gode. De fleste spiser regelmessig frokost, lunsj og middag. Sammenliknet med ungdommer i resten av Oslo, ser vi likevel at matvanene er noe dårligere blant ungdom i Bydel Grorud. Noen flere dropper frokost og lunsj. Jenter og de med lavt sosioøkonomisk ressurnivå i hjemmet, spiser regelmessige måltider sjeldnere enn andre. Samtidig ser vi at det er en høyere bruk av både energidrikk og kosttilskudd blant ungdommene i bydelen enn i Oslo for øvrig.

Når det gjelder variasjon mellom delbydelene har vi i mange tilfeller ikke sett klare mønstre på de temaene vi har sett på. Noe av dette kan skyldes at det ikke er så store forskjeller, mens noe kan skyldes at vi det blir mer usikkerhet omkring analysene fordi vi bare har elever fra videregående her, og at vi ikke klarer å finne systematiske mønstre. Det vi imidlertid finner er at Romsås kommer noe dårligere ut på utdanning, mens færre er aktive i organiserte fritidsaktiviteter og færre spiser regelmessige måltider på Ammerud. Disse mønstrene ser ikke ut til å være knyttet til sosioøkonomiske ressurser eller innvandrerbakgrunn.

5 Sammenhenger mellom levekår, livsstil og trivsel

Ungdomstida er for mange en vanskelig tid. Selv om flere studier viser at dagens ungdom har det godt og har gode relasjoner, opplever noen at denne tida er preget av ensomhet, mobbing og lav livskvalitet. I denne fasen er det også en del unge som prøver seg på nye arenaer og prøver ut rusmidler eller deltar i handlinger som er på kant med loven – selv om tendensen er at ungdommene er blitt mer skikkelige (Andersen & Bakken 2015; Bakken 2016). Ungdoms handlinger og erfaringer i denne perioden gir oss ikke bare informasjon om hvordan deres livskvalitet er her og nå, men gir også en pekepinn på hvordan det vil gå med dem senere i livet. I dette kapittelet skal vi undersøke hvordan ungdom i Bydel Grorud trives, deres rusmiddelbruk, om de deltar i risikofylte handlinger og hvordan de vurderer sin egen helse.

For hvert tema undersøker vi flere indikatorer som sier noe om disse fenomenene. Dernext velger vi ut noen av disse og ser på hvordan de henger sammen med ungdommenes kjennetegn, deres sosiale bakgrunn og faktorer som representerer deres livsstil og livssituasjon.

5.1 Trivsel, fornøydhet og trygghet i hverdagen

Som nevnt i kapittel 2, opplever ungdom i nabobydelen Stovner at mange har et feilaktig bilde av hvordan det er å bo i Groruddalen. Men samtidig som Stovnerungdommen sier at det er et godt sted å bo, fortelles det også om et røft miljø. Hvordan er det i Bydel Grorud? I dette avsnittet skal vi undersøke opplevelsen av trivsel, fornøydhet og trygghet blant ungdom i Bydel Grorud. Vi starter ut med å presentere deres svar på generell velvære, hvordan de oppfatter familieøkonomien, i hvilken grad de er fornøyd med lokalmiljøet og i hvilken grad de kjenner seg trygg i nærmiljøet. Svarene til ungdommene i Bydel Grorud sammenliknes med svarene til ungdommene i nabobydelene og i Oslo totalt.

Tabell 9 viser at ungdommenes velvære er høy. Målet på velvære er sammensatt av flere spørsmål og går fra 1 (lav velvære) til 5 (høy velvære).

Gjennomsnittlig nivå på velværeskalaen i Bydel Grorud er 3,9. Det er nokså likt det vi ser i nabobydelene og i Oslo for øvrig, men det er likevel systematisk lavere enn begge steder. Resultatene viser også at den noe lavere skåren på velvære i Bydel Grorud sammenliknet med Oslo for øvrig, skyldes at det er færre ungdom i Bydel Grorud som oppgir veldig høy velvære og noe flere som oppgir veldig lav. Med andre ord: velværenivået blant flertallet av ungdommene i Bydel Oslo er på samme nivå som generelt for Osloungdommene, men i Grorud er det noen flere som oppgir svært lav velvære.

Videre ser vi av tabellen at flere ungdommer i bydel Grorud rapporterer at familien deres har hatt dårlig råd de siste to årene, både når vi sammenligner med ungdom i nabobydelene og i Oslo for øvrig (åtte prosent i Bydel Grorud og henholdsvis seks og fem prosent i nabobydelene og Oslo for øvrig).

Tabell 9. Trivsel, velvære og økonomi. Bydel Grorud, nabobydeler og Oslo total.

	Bydel Grorud	Nabo- bydeler	Oslo total
Gjennomsnittlig skåre på velværeskala (1-5)	3,9	4,0*	4,1*
Andel som ...			
... har høy skåre på velværeskala	31,1	32,5	34,0*
... har lav skåre på velværeskala	18,9	17,0	15,3*
... sier at familien har hatt dårlig råd siste to årene	8,0	6,3*	5,3*
... er fornøyd med lokalmiljøet	63,8	66,5	71,9*
... ikke vil at egne barn skal vokse opp i nærmiljøet	23,0	20,6	14,0*
... kjenner seg svært trygg i nærmiljøet	40,1	44,7*	51,7*
... ikke er, eller usikre på om de er trygge i nærmiljøet	22,5	19,2*	14,3*
Andel blant ungdom med innvandrerbakgrunn som...			
... ofte ikke kjenner seg akseptert av nordmenn	15,9	16,6	16,6
... ofte eller av og til har blitt ertet/fornærmet pga innvandrerbakgrunn	13,0	16,5*	16,1*
... ofte eller av og til har blitt truet/angrepet pga innvandrerbakgrunn	6,9	9,6*	9,6*
N Innv.bak.	692-700	2190-2233	5790-5898
N Us + Vgs	1272-1470	3948-4670	19813-22493

* (p<0,05) og + (p<0,10) indikerer at estimatene i Bydel Grorud er signifikant forskjellig fra nabobydelene (kolonne 3) og Oslos øvrige bydeler (kolonne 4). Dette er basert på t-tester.

Flertallet av ungdommene i Bydel Grorud, nær to av tre, svarer at de er fornøyd med lokalmiljøet. Denne andelen skiller seg ikke systematisk fra nabobydelene, men er noe lavere enn i Oslo for øvrig (64 mot 72 prosent). Tabellen viser videre

at 23 prosent av ungdommene i bydel Grorud ikke vil at barna deres skal vokse opp i nærmiljøet. Andelen skiller seg ikke systematisk fra andelen i nabobydelene, men det er flere som ikke ønsker at barna skal vokse opp i nærmiljøet enn hva det er i Oslo for øvrig. For Oslo i alt er det om lag 14 prosent som ikke ønsker dette.

Vi ser også av tabellen at 40 prosent kjenner seg svært trygge i nærmiljøet, det er tydelig lavere enn i nabobydelene og i byen totalt sett. Samtidig er det 23 prosent som sier at de ikke kjenner seg trygg eller er usikker på om de kjenner seg trygg i nærmiljøet. Dette er om lag tre prosentpoeng flere enn i nabobydelene og åtte prosentpoeng flere enn i Oslo som helhet.

Vi har også undersøkt omfanget av dårlige opplevelser blant ungdom med innvandrerbakgrunn i bydelen. Disse viser at en av seks ofte opplever å ikke kjenne seg akseptert av nordmenn. Dette er på samme nivå som ellers i byen. Nær to av tre Grorud-ungdommer med innvandrerbakgrunn sier det er sjelden eller aldri at de ikke kjenner seg akseptert. Vi ser videre at 13 prosent ofte eller av og til har blitt ertet eller fornærmet på grunn av ens innvandrerbakgrunn. Nær syv prosent har ofte eller av og til blitt truet eller angrepet av samme grunn. Andelen som har hatt slike dårlige opplevelser er lavere i bydel Grorud enn både i nabobydelene og i Oslo for øvrig.

Når vi har sett på delbydelsvariasjon på indikatorene i Tabell 9, er det ikke mange systematiske forskjeller mellom ungdommene på videregående trinn. Den eneste forskjellen er i skåre på velværeskalaen, der de på Rødtvet skårer høyest, og har en signifikant høyere skåre enn de på Romsås og Kalbakken/Nordtvedt.

FORNØYDHET MED LOKALMILJØ

Hvem er det som trives best i Bydel Grorud? For å svare på dette har vi undersøkt sammenhengen mellom det å være fornøyd med lokalmiljøet og individkjennetegn (kjønn, familiebakgrunn, klassetrinn). Dette er studert ved logistisk regresjonsanalyse og resultatene vises i modell 1, Tabell 10. Resultatene presenteres som marginaleffekter, noe som kan omgjøres til prosentpoeng ved å gange med 100.

Tabell 10. Fornøydhet med lokalmiljø etter individkjennetegn, sosial bakgrunn og øvrige faktorer. Marginaleffekter basert på multipl logistiske regresjon.

	Modell 1 dy/dx	Modell 2 dy/dx
Kjønn (jente=1)	-0.103**	-0.056+
Innvandrerbakgrunn	0.041	-0.032
Lav SØS	0.000	0.000
Lav-med SØS	-0.018	-0.058
Med SØS	-0.025	-0.096*
Med-høy SØS	0.002	-0.087+
Høy SØS	-0.002	-0.148*
8. trinn	0.000	0.000
9. trinn	-0.089*	-0.042
10. trinn	-0.197***	-0.131**
VG 1	-0.181***	-0.121*
VG 2	-0.097+	-0.032
VG 3	-0.100+	-0.071
Mye ute		-0.004
Høy skjermtid		-0.023
Jevnlig org.fri.		0.054+
Har vært beruset		-0.019
Har brukt cannabis		0.015
Deltatt i krim.		0.017
Utrygg i nærmiljøet		-0.229***
Trives ikke på skolen		-0.095
Har ikke fortrolig venn		-0.067
Bli mobbet jevnlig		-0.163*
Relasjon til foreldre (-3/+1)		0.168***
Depressive symptomer		-0.052
Pseudo R2	,025	,148
N	994	994

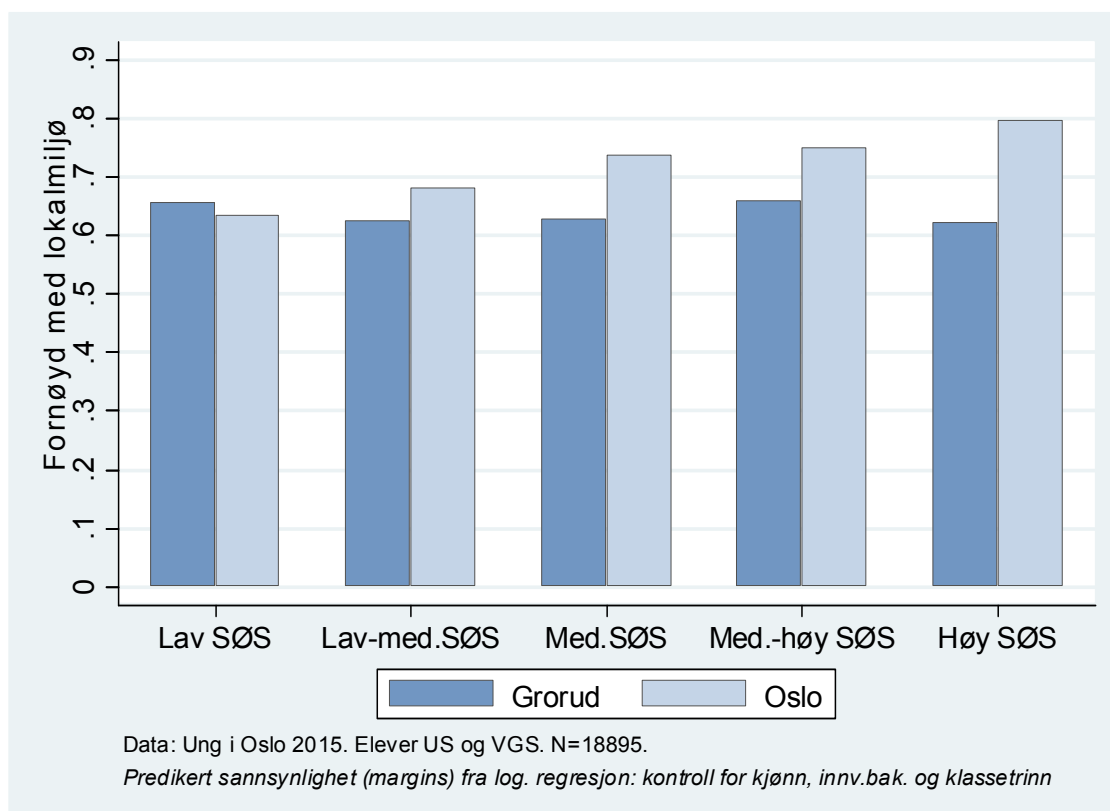
Vektet etter kjønn, alder og innvandrerbakgrunn. + p<0.10, * p<0.05, ** p<0.01, *** p<0.001

Resultatene viser at jenter er mindre fornøyd med lokalmiljø enn det guttene er. Når vi sammenlikner gutter og jenter med samme innvandrerbakgrunn, sosial bakgrunn og på samme klassetrinn, viser resultatene at ti prosentpoeng færre jenter er fornøyd med nærmiljøet sammenlignet med guttene. Videre viser resultatene at tilfredsheten med lokalmiljøet er lavest blant ungdom midt i tenårene og lavest på 10. trinn. Blant tiendeklassinger og de på VG1 er det om lag 20 prosentpoeng færre som sier de er fornøyd med lokalmiljøet sammenlignet med åttendeklassingene.

I modell to trekker vi inn opplysninger om andre sider ved ungdommenes liv som fritidssysler, rusmiddelbruk, relasjonsforhold osv. Når vi sammenligner ungdom som er like med tanke på faktorer som rusmiddelbruk, helse og risikoatferd, ser vi fortsatt en forskjell mellom kjønnene, men det er noe mer usikkerhet rundt estimatet. Vi ser derimot at det er en klar forskjell etter hvor mye ressurser foreldrene til ungdommene har når vi kontrollerer for øvrig livssituasjon. De med mest ressurser er klart mindre fornøyd enn de med færre ressurser i hjemmet. Blant de variablene som går på ungdoms livssituasjon, er det tre variabler som slår sterkt og systematisk ut. Det første er at de som er utrygge har klart høyere sannsynlighet for å være misfornøyd med lokalmiljøet. Det samme gjelder de som blir mobbet. Kontrollert for de øvrige faktorene, er utslaget blant de som er utrygge og de som mobbes henholdsvis 23 og 16 prosentpoeng lavere enn blant de som er trygge og de som ikke mobbes. Vi ser også at fornøydhet med lokalmiljøet er sterkt relatert til oppfatning om forholdet til foreldrene. De som har en dårlig eller problematisk relasjon til foreldrene, har klart mindre sannsynlighet for å være fornøyd med lokalmiljøet, kontra de som har en god foreldrerelasjon. Hvordan en oppfatter lokalmiljøet synes derfor sterkt influert av ungdommenes livssituasjon på øvrige områder.

Vi så i Tabell 9 at færre ungdom er fornøyd med lokalmiljøet i Bydel Grorud enn ellers i Oslo. Hva kan forklare dette? Når vi undersøker sammenhengen mellom individegenskaper som kjønn, alder, innvandrerbakgrunn og foreldrenes sosioøkonomiske ressurser, så er det stort sett samme sammenhenger blant ungdom i bydelen som det er i byen for øvrig. Jenter er mindre fornøyd enn guttene og de yngste er noe mer fornøyd enn de eldre ungdommene. På et område ser vi imidlertid en klar forskjell. Analyser (ikke presentert her) viser at mens det er en markant sammenheng mellom foreldrenes ressurser og hvor fornøyd en er med lokalmiljøet i byen generelt, så finner vi ikke et slikt mønster i Bydel Grorud. Disse sammenhengene er illustrert i Figur 16.

Figur 16. Om man er fornøyd med lokalmiljøet blant ungdom i Bydel Grorud og i Oslo for øvrig, etter foreldrenes sosioøkonomiske ressurser. Predikert sannsynlighet.

Figuren viser at blant ungdom i Oslo for øvrig, så er det slik at dess mer ressurser, dess flere er fornøyd med lokalmiljøet. Blant de i Bydel Grorud er det ikke slik. De med mye ressurser (Høy SØS) er i like stor grad fornøyd med lokalmiljøet som de med mindre ressurser (Lav SØS). Sagt på en annen måte; de med mye ressurser i Bydel Grorud er mindre fornøyd enn de med samme ressursnivå i byen for øvrig. Tilsvarende analyser er også gjort for ungdom i nabobydelene. Disse analysene viser mye av det samme mønsteret som i Bydel Grorud. Fornøydhet med lokalmiljøet er mindre relatert til foreldrenes økonomiske og kulturelle ressurser for ungdom i Bydel Grorud og i nabobydelene, enn det er for ungdom generelt i Oslo. Det er ikke mulig å si noe sikkert om hva som ligger til grunn for dette mønsteret. En mulighet er at de interne bolig- og ressursforskjellene innad familier i Grorudbydelene er mindre enn i øvrige deler av i Oslo. En annen mulighet er at en del ungdom i de høyeste sosiale posisjonene, som er i mindretall, opplever det som de i mindre grad passer inn, og derfor kjenner seg mindre fornøyd.

Ikke overraskende viser Tabell 10 at fornøydhetsgrad med lokalmiljøet er relatert til opplevelse av trygghet. Ungdom som oppgir at de er utrygge i omgivelsene, har 23 prosentpoeng lavere sannsynlighet for å være fornøyd med lokalmiljøet.

Analysen, som ikke presenteres her, viser at fornøydhetsgrad med lokalmiljøet varierer mellom bydelene. For eksempel er det 12 prosentpoeng flere ungdom i Vestre Aker som oppgir at de er fornøyde med lokalmiljøet sammenliknet med ungdommene i Grorud. Sammenligner vi derimot ungdom i Bydel Grorud og Vestre Aker som er like i forhold til trygghetsfølelse, så synker denne forskjellen til under 6 prosentpoeng. Generelt forklarer ungdommenes oppfatning av trygghet i stor grad deres fornøydhetsgrad med lokalmiljøet.

I øvrige analyser har vi undersøkt om vurderingen av lokalmiljøet har sammenheng med boligtype og trangboddhet. Ingen av disse variablene slår systematisk ut.

UTRYGGHET

Som vi så av Tabell 9 så er det flere som ikke er sikre på om de kjenner seg trygge i nærmiljøet i Bydel Grorud enn hva det er i både nabobydelene og i Oslos øvrige bydeler (40 prosent i Grorud og 52 prosent i Oslo for øvrig). I denne delen vil vi undersøke følgende spørsmål for å få bedre innsikt i utrygghet blant ungdom i bydelen: Hvem kjenner seg mest utrygg? Også her undersøkes dette ved logistisk regresjonsanalyse og resultatene presenteres som marginale effekter.

Tabell 11. Utrygghet etter individkjennetegn, sosial bakgrunn og øvrige faktorer. Gjennomsnittlige marginaleffekter basert på multipl logistisk regresjon.

	Modell 1 dy/dx	Modell 2 dy/dx
Kjønn (jente=1)	0.128***	0.146***
Innvandrerbakgrunn	-0.054*	-0.049+
Lav SØS	ref.	ref.
Lav-med SØS	0.020	0.029
Med SØS	0.029	0.044
Med-høy SØS	-0.031	-0.014
Høy SØS	-0.091*	-0.076+
8. trinn	ref.	ref.
9. trinn	0.045	0.043
10. trinn	0.082+	0.092*
VG 1	-0.005	0.014
VG 2	0.043	0.064
VG 3	-0.071+	-0.051
Mye hjemme		-0.009
Mye ute		-0.042
Jevnlig org.fri.		0.020
Har vært beruset		-0.054
Har brukt cannabis		0.072
Tilbudt cannabis		-0.001
Deltatt i krim.		0.002
Voldsutsatthet(1-4)		0.086*
Blir mobbet jevnlig		0.045
Har ikke fortrolig venn		0.069+
Pseudo R2	0,047	0,065
N	1045	1045

Vektet etter kjønn, alder og innvandrerbakgrunn. + p<0.10, * p<0.05, ** p<0.01, *** p<0.001

I Tabell 11 ser vi to analyser. I den første modellen ser vi hvordan ungdommenes individkjennetegn og sosiale bakgrunn henger sammen med om ungdommene kjenner seg utrygge. Her ser vi at jenter i klart større grad enn gutter rapporterer å være utrygge (13 prosentpoeng flere jenter enn gutter føler seg utrygge). Vi ser også at færre av de med innvandrerbakgrunn rapporterer å være utrygge kontra de med norskfødte foreldre (sannsynligheten for å være utrygg er fem prosentpoeng lavere blant ungdom med innvandrerbakgrunn enn blant ungdom uten innvandrerbakgrunn). Resultatene indikerer også at de i tiendeklasse er mer utrygge sammenlignet med åttendeklassingene og elevene på VG3. De med aller mest ressurser i hjemmet er i større grad trygge enn de med minst ressurser i hjemmet (ni prosentpoeng lavere sannsynlighet for å føle seg utrygge sammenliknet med de med minst ressurser).

I modell 2 inkluderer vi andre sider ved ungdommenes hverdagssituasjon og livsstil. Resultatene viser relativt små endringer i sammenhengen mellom ungdommenes kjennetegn og opplevelse av utrygghet fra modell 1 til modell 2. Koeffisientene er i all hovedsak uendret, mens resultatene viser at det å være jente har økt sannsynligheten for å føle seg utrygg. Videre ser vi at det først og fremst er opplevelsen av å være voldsutsatt som går sammen med det å føle seg utrygg. Målet går fra 1 til 4, og for hvert trinn en øker på skalaen øker predikert sannsynligheten for å være utrygg med nesten ni prosentpoeng. At betydningen av kjønn på opplevelsen av utrygghet har økt fra modell 1 til modell 2, innebærer at gutter som føler seg utrygg i større grad har opplevd å bli voldsutsatt, mens jenter i Bydel Grorud langt oftere føler seg utrygge, selv om de ikke har blitt voldsutsatt.

I øvrige analyser har vi ikke funnet noen forskjeller i utrygghet mellom elevene på videregående trinn som bor i de ulike delbydelene, eller mellom de som bor i ulike boligtyper og mellom de som bor trangbodd eller ikke.

Tilleggsanalyser viser i hovedsak lignende utslag, av de faktorene vi har analysert i modell 2, i Oslo for øvrig. Det er imidlertid noe utslag av kjønn, ettersom det er større forskjell i gutter og jenters trygghetsfølelse i Bydel Grorud enn det er i Oslo for øvrig. Dessuten er det større utslag av voldsutsatthet. Sammenhengen mellom utsatthet for vold eller trusler ser ut til å være sterkere i bydelen enn den ser ut til å være i resten av byen.

5.2 Problem- og risikoatferd

For et mindretall er ungdomstida en periode hvor handlinger på kant med loven utprøves. Det er få ungdom som begår lovbrudd, men tidligere studier viser at ungdom i Bydel Grorud, Stovner og Alna noe oftere enn i Oslo for øvrig, har utført handlinger av kriminell karakter. Forrige Ung i Oslo-undersøkelse viste imidlertid flere lovbrudd i bydelene St. Hanshaugen og Gamle Oslo (Øia 2012). I denne delen vil vi fokusere på det vi betegner som problem- og risikoatferd. Vi ser på både på ungdommenes rapportering på deltakelse i volds- og kriminelle handlinger og det å bli utsatt for slike handlinger. Vi går spesielt inn på utsatthet for trusler om vold, utsatthet for vold og mobbing. I tillegg ser vi på omfanget av ungdom som selv rapporterer å ha deltatt i slåsskamp, som har utført kriminelle handlinger og som har utført handlinger i et slikt omfang

at vi definerer det som atferdsproblemer. Som i det forutgående kapitlet ser vi først på utbredelsen av de ulike indikatorene i bydelen og sammenligner det med nabobydelene og Oslo for øvrig. Dernest gjør vi multivariate analyser av utsatthet for vold, utsatthet for mobbing og det å utføre kriminelle handlinger ved å trekke inn individkjennetegn, sosial bakgrunn og indikatorer på ungdommenes hverdagssituasjon.

Tabell 12 viser andel ungdom som har blitt utsatt for vold, trusler og mobbing samt andel ungdom som har utført slike handlinger.

Tabell 12. Indikatorer på problem- og risikoatferd. Bydel Grorud, nabobydeler og Oslo total.

Andel som har ...	Bydel Grorud	Nabobydeler	Oslo total
... blitt utsatt for trusler om vold	12,5	10,7	11,9
... blitt slått uten å få synlige merker	12,8	12,8	13,2
... blitt utsatt for vold som medførte sår og skade	8,6	6,7*	6,9*
... blitt utsatt for vold som krevde legebehandling	2,6	2,5	2,1
... blitt utsatt for trusler og/eller vold (samlemål)	20,9	19,3	20,4
... vært i slåsskamp (uten våpen) siste 12 mnd	20,8	19,1	16,6*
... blitt regelmessig mobbet	6,5	5,6	5,5+
... mobber andre regelmessig	2,9	2,5	2,4
... utført kriminelle handlinger	16,5	14,9	15,2
... atferdsproblemer	8,4	7,5	7,7
N (Us + Vgs)	1445-1521	4614-4814	22230-23061

* ($p < 0,05$) og + ($p < 0,10$) indikerer at estimatene i Bydel Grorud er signifikant forskjellig fra nabobydelene (kolonne 3) og Oslos øvrige bydeler (kolonne 4). Dette er basert på t-tester.

Når vi ser på utsatthet for det å ha blitt utsatt for trusler om vold det siste året, så ser vi at det gjelder 12,5 prosent av ungdommene i bydelen. Dette nivået er noe høyere, men skiller seg ikke systematisk fra nivået i nabobydelene eller Oslo for øvrig. Videre i tabellen ser vi at omtrent samme andel rapporterer å ha blitt slått uten å ha fått synlige merker. Også dette er på nivå med nabobydelene og Oslo for øvrig. Når vi sammenligner andelen ungdom i bydelen med hensyn til det å ha blitt utsatt for vold som medførte sår eller skade, så er nivået noe høyere i Bydel Grorud. Nesten ni prosent sier de har blitt utsatt for denne typen vold. Den mest alvorlige voldstypen vi spurte om - vold som krevde legebehandling – er imidlertid på nivå med nabobydelene og Oslo for øvrig. Dette gjelder 2,6 prosent av ungdommene. Når vi samler målene på utsatthet for trusler og vold,

ser vi at det totalt gjelder om lag én av fem ungdommer i Bydel Grorud. Dette omfanget likner det vi ser for nabobydelene og Oslo for øvrig.

Vi spurte også om ungdommene hadde vært i slåsskamp, og her ser vi at nivået er noe høyere for Bydel Grorud sammenlignet med Oslo for øvrig. I bydelen er det omtrent én av fem som sier de har vært i slåsskamp. For Oslo generelt gjelder det én av seks. Nivået her skiller seg ikke fra nabobydelene.

Nesten syv prosent av ungdom i Bydel Grorud oppgir at de har blitt regelmessig mobbet. Det er noe høyere enn i nabobydelene og i Oslo for øvrig, men forskjellen er relativt liten og ikke statistisk signifikant. Det er også små og ikke signifikant forskjeller i andel som rapporterer å mobbe andre i Bydel Grorud, nabobydelen og ellers i Oslo. Nesten tre prosent av ungdommene sier at de har mobbet andre. Nesten 17 prosent av ungdommene i Bydel Grorud oppgir at de har utført kriminelle handlinger. Dette er noe høyere enn i nabobydelene og Oslo for øvrig, men forskjellene er relativt små og ikke statistisk signifikante. Andelen med atferdsproblemer er omtrent likt i Bydel Grorud som i nabobydelene og Oslo for øvrig (rundt åtte prosent).

Analyser av delbydelene viser at det er noen flere som har blitt utsatt for trusler eller vold på Ammerud enn på Romsås (som har det laveste nivået), og at det er færre som har vært i slåsskamp på Grorud enn ellers i bydelen. For øvrig ser vi ikke stedlig variasjon innad bydelen i voldsutsatthet, mobbing, kriminalitet eller atferdsproblemer.

VOLD OG TRUSLER

I forrige tabell så vi at én av fem ungdommer i bydelen har blitt utsatt for vold eller trusler om vold det siste året. De aller fleste ungdommene har altså ikke opplevd slike hendelser. Likevel kan man si at én av fem er en høy andel. Omregnet til rene tall tilsier dette at om lag 385 av bydelens 1923 ungdommer, som altså går på de seks klassetrinnene, har opplevd vold og/eller trusler. I denne delen går vi mer inn på hva som kjennetegner de ungdommene som har opplevd dette. Vi spør om hvem er mest utsatt, og undersøker dette med deres individuelle kjennetegn, sosial bakgrunn og andre forhold som gjenspeiler ungdommens livssituasjon. Også her undersøkes dette med logistisk regresjonsanalyse og resultatene presenteres som marginale effekter.

Tabell 13. Utsatthet for vold eller trusler om vold, etter individkjennetegn, sosial bakgrunn og øvrige faktorer. Gjennomsnittlige marginaleffekter basert på multipl logistisk regresjon.

	Modell 1 dy/dx	Modell 2 dy/dx
Kjønn (jente=1)	-0.118***	-0.098***
Innvandrerbakgrunn	-0.054*	-0.012
Lav SØS	ref.	ref.
Lav-med SØS	-0.015	0.015
Med SØS	-0.032	0.013
Med-høy SØS	-0.039	-0.003
Høy SØS	-0.047	0.019
8. trinn	ref.	ref.
9. trinn	0.054	0.006
10. trinn	0.011	-0.065+
VG 1	-0.004	-0.124**
VG 2	0.019	-0.104*
VG 3	-0.011	-0.132**
Mye ute		0.044+
Mye hjemme		0.007
Jevnlig org.fri.		0.045+
Tilbudt cannabis		0.115***
Har ikke fortrolig venn		0.072*
Har vært beruset		0.047
Har brukt cannabis		0.093*
Depressive plager		0.063*
Trives på skolen		-0.071+
Foreldrekontroll(0-3)		-0.017
Relasjon til foreldre (-3/+1)		-0.091***
Pseudo R2	0,028	0,155
N	1185	1185

Vektet etter kjønn, alder og innvandrerbakgrunn. Kontroll for alder i begge modeller. + p<0.10, * p<0.05, ** p<0.01, *** p<0.001

Modell 1 viser at jenter har 12 prosentpoeng mindre sannsynlighet for å bli utsatt for vold eller trusler om vold enn gutter. Ungdom med innvandrerbakgrunn har noe over fem prosentpoeng mindre sannsynlighet for å ha opplevd dette sammenlignet med de uten innvandrerbakgrunn. Det er ingen forskjeller mellom ungdom fra ulike sosiale lag eller klassetrinn og det å bli utsatt for vold/trusler om vold. Den manglende forskjellen mellom klassetrinn og opplevelse av vold/trusler om vold endrer seg imidlertid når vi inkluderer andre forhold ved ungdommens liv. I modell 2 ser vi at ungdomsskoleelevene i større grad enn elevene på videregående har opplevd vold eller trusler om vold. For eksempel er det 13 prosentpoeng mindre sannsynlig at elever på Vg3 har opplevd vold/trusler om vold, enn elever på 8. trinnet når vi justerer for forhold som fritidssysler, forhold til venner/foreldre, skole osv. Den manglende

sammenhengen mellom klassetrinn og opplevelser av vold/trusler om vold i modell 1 ser ut til å skyldes at elever på videregående i større grad deltar i aktiviteter som innebærer å bli utsatt for vold/trusler om vold (som for eksempel være i miljø hvor en blir tilbud eller bruker cannabis), og når vi sammenligner de som er like med tanke på slike opplevelser, viser resultatene at ungdommene i de yngste skoleklassene er mest utsatt. Videre viser resultatene at kjønnsforskjellene i opplevelse vold/trusler om vold reduseres noe når andre forhold i ungdommens liv tas hensyn til (fra 12 til 10 prosentpoeng).

Resultatene i modell 2 viser også at ungdom som ikke har en fortrolig venn og som har depressive plager, gir høyere risiko for å ha blitt utsatt for vold/trusler om vold. Ungdommens relasjon til foreldrene er også systematisk relatert til utsatthet for trusler og vold. Dess bedre relasjon, dess lavere sannsynlighet for utsatthet for denne typen hendelser.

I øvrige analyser har vi sett på om utsatthet varierer med boligsituasjon blant ungdom som går på videregående trinn. Vi finner ikke noe systematisk variasjon etter verken boligtype eller trangboddhet.

MOBBING

I de to forutgående Ung i Oslo-undersøkelsene fant Øia (2007, 2012) at omfanget av mobbing i Bydel Grorud var på samme nivå som i byen for øvrig. I Tabell 12 (forrige avsnitt) så vi at 5,5 prosent av ungdommene i hele Oslo utsettes for regelmessig mobbing, mens anslaget for Bydel Grorud er 6,5 prosent. Omfanget i Bydel Grorud er mest trolig noe høyere enn i byen for øvrig. Denne forskjellen er signifikant bare på 0,10-nivået, som altså betyr at man må være noe mer varsom med å konkludere om at det er en slik forskjell. Estimater for Bydel Grorud skiller seg imidlertid ikke fra nabobydelene.

I de neste analysene vil vi se på hva som kjennetegner de som regelmessig blir mobbet. Disse analysene er presentert i Tabell 14.

I modell 1 ser vi at ungdom med innvandrerbakgrunn har lavere sannsynlighet for å bli regelmessig mobbet enn ungdom uten innvandrerbakgrunn – justert for øvrige kjennetegn ved ungdommene. I tillegg ser det ut til at utsatthet for mobbing blir mindre dess mer ressurser foreldrene har og dess eldre ungdommene er. Riktignok ser vi bare signifikante utslag for de med de to høyeste ressursnivåene kontra de med det laveste nivået, og mellom på Vg3 og de på 8. trinn.

Tabell 14. Regelmessig mobbing etter individkjennetegn, sosial bakgrunn og øvrige faktorer. Gjennomsnittlige marginaleffekter basert på multippel logistisk regresjon.

	Modell 1 dy/dx	Modell 2 dy/dx
Kjønn (jente=1)	-0.020	-0.033*
Innvandrerbakgrunn	-0.047**	-0.040**
Lav SØS	ref.	ref.
Lav-med SØS	-0.019	-0.014
Med SØS	-0.036+	-0.020
Med-høy SØS	-0.045*	-0.034+
Høy SØS	-0.062**	-0.049*
8. trinn	ref.	ref.
9. trinn	0.017	0.013
10. trinn	-0.004	-0.024
Vg 1	-0.016	-0.045
Vg 2	-0.023	-0.054+
Vg 3	-0.038+	-0.066*
Mye ute		0.016
Mye hjemme		-0.006
Jevnlig org.fri.		-0.018
Tilbudt cannabis		0.004
Har ikke fortrolig venn		0.054***
Har vært beruset		0.027
Har brukt cannabis		-0.048*
Depressive plager		0.049**
Atferdsproblemer		0.028
Foreldres kontroll (0-3)		0.008
Relasjon til fdr -3/+1		-0.008
Pseudo R2	,053	,135
N	1182	1182

Vektet etter kjønn, alder og innvandrerbakgrunn.

+ p<0.10, * p<0.05, ** p<0.01, *** p<0.001

I modell 2 ser vi at ungdom som har blitt mobbet i noe større grad oppgir at de ikke har en fortrolig venn og/eller har depressive symptomer. Det er fem prosentpoeng større sannsynlighet for å bli mobbet blant de ikke har en fortrolig venn. Det er også fem prosentpoeng større sannsynlighet for å bli mobbet blant de med depressive plager. For øvrig viser analysen at jenter er noe mindre utsatt enn gutter. De med innvandrerbakgrunn har også noe lavere risiko for å bli mobbet kontra de uten innvandrerbakgrunn også i modell 2. Til sist ser vi at de som har brukt cannabis har mindre sannsynlighet for å bli mobbet kontra de som ikke har brukt cannabis.

I tillegg analyser har vi undersøkt sammenhengen mellom å bli regelmessig mobbet og en del andre bakgrunnsfaktorer. Vi finner ikke noen klar variasjon i

mobbing mellom ulike bosted i bydelen, ulike boligtyper eller ulik grad av trangboddhet.

Vi har også gjort en analyse av hva som kjennetegner de som oppgir å mobbe andre regelmessig, altså hver 14. dag eller oftere. Her er det kun kjønn som slår tydelig inn. Mens fem prosent av guttene oppgir at de har mobbet andre, gjelder dette for 0,6 prosent av jentene. I bydelen er verken innvandrerbakgrunn, alder eller sosioøkonomiske ressurser i hjemmet systematisk relatert til det å regelmessig mobbe andre.

KRIMINALITET OG REGELBRUDD

Vi har tidligere sett at 16,5 prosent av ungdommene i Bydel Grorud har begått kriminelle handlinger (Tabell 12). Videre så vi at denne andelen ikke skilte seg systematisk fra nivået i nabobydelene og i Oslo som helhet. I Tabell 15 undersøker vi nærmere hvilke regelbrudd ungdommene har gjort.

Tabell 15. Kriminalitet og regelbrudd 1. Ungdom Us og Vgs. Bydel Grorud. 2015. N=1490. Prosent, radvis.

Hvor mange ganger har du vært med på eller gjort noe av dette det siste året (de siste 12 månedene)?	Ingen ganger	1 gang	2–5 ganger	6–10 ganger	11 ganger eller mer	Total
Tatt med deg varer fra butikk uten å betale	91,1	4,7	3,1	0,5	0,6	100,0
Vært i slåsskamp (uten våpen)	79,4	10,9	7,1	1,3	1,3	100,0
Vært i slåsskamp hvor du har brukt våpen (f.eks. kniv)	97,3	1,3	0,7	0,3	0,3	100,0
Truet til deg penger eller ting	97,0	2,2	0,7	0,1	0,0	100,0
Med vilje ødelagt eller knust vindusruter, busseater, postkasser eller lignende (gjort hæverk)	91,8	5,6	2,3	0,2	0,1	100,0
Brutt deg inn for å stjele noe	98,3	0,9	0,7	0,0	0,1	100,0

Når vi ser mer inngående på hvilke typer regelbrudd som ungdommene rapporterer mest av, så er det å ha vært i slåsskamp som stikker seg ut i. Tjue prosent av ungdommene oppgir at de har vært i slåsskamp uten våpen én eller flere ganger. Halvparten av disse har vært i slike slåsskamper to eller flere ganger. Nær tre prosent oppgir at de har vært i slåsskamp med våpen. Denne tabellen viser også at ni prosent har stjålet varer fra butikk, åtte prosent har gjort hæverk, mens nesten to prosent oppgir å ha brutt seg inn for å stjele noe. Tabell 16 viser fordelingen for flere typer regelbrudd. Her ser vi at nokså mange har unnlatt å

betale på kino, idrettsstevner, buss og lignende. Mange har også lastet ned filer ulovlig fra nettet. Fem prosent har vært en gang i kontakt med politiet på grunn av noe galt de har gjort, mens for nær tre prosent gjelder dette to eller flere ganger.

Tabell 16. Kriminalitet og regelbrudd 2. Ungdom Us og Vgs. Bydel Grorud. 2015. N=1490. Prosent, radvis.

Hvor mange ganger har du vært med på, eller gjort noe av dette det siste året (de siste 12 månedene)?	Ingen ganger	1 gang	2–5 ganger	6–10 ganger	11 ganger eller mer	Total
Stjålet penger eller ting fra en du kjenner	93,5	4,4	1,8	0,1	0,2	100,0
Sprayet eller tagget ulovlig på vegger, bygninger, tog, buss eller lignende	96,0	2,0	1,6	0,3	0,1	100,0
Lurt deg fra å betale kino, idrettsstevner, buss, tog eller lignende	70,1	8,6	8,8	3,0	9,5	100,0
Vært borte en hel natt uten at foreldrene dine visste hvor du var	90,8	5,0	2,9	0,6	0,8	100,0
Lastet ned eller kopiert filer ulovlig fra nettet	73,5	5,5	7,5	2,9	10,7	100,0
Vært i kontakt med politiet på grunn av noe galt du har gjort	91,9	5,3	2,1	0,5	0,2	100,0

I Tabell 17 har vi undersøkt hvilke kjennetegn som henger sammen med det å ha gjort kriminelle handlinger. Også her har benyttet vi en totrinns regresjonsmodell hvor vi i modell 1 understreker sammenhengen mellom individuelle kjennetegn og kriminalitet og i modell 2 inkluderer andre sider ved ungdommenes livssituasjon.

Jenter har ni prosentpoeng mindre sannsynlighet for å begå kriminelle handlinger enn gutter, og ungdom fra hjem med det høyeste sosioøkonomiske ressursnivået begår i mindre grad kriminalitet, sammenlignet med de med det laveste ressursnivået i hjemmet (syv prosentpoeng). Det er også systematisk flere som gjør slike handlinger i niende og tiende klasse, sammenlignet med de på 8.trinn og de på de høyeste videregående trinnene (henholdsvis syv og åtte prosentpoeng). Den sistnevnte sammenhengen reduseres og er imidlertid ikke lenger statistisk signifikant når vi inkluderer opplysninger om ungdommenes fritid, rusbruk og relasjoner til venner/foreldre (modell 2). At ungdom fra familier fra høyere sosial lag sjeldnere involveres i kriminelle handlinger, ser altså ut til å forklare med at disse ungdommene i mindre grad er i miljøer med cannabis eller andre rusmidler og/eller har bedre forhold til sine foreldre – som er de tre faktorene som kommer fram som viktige i modell 2. De som har brukt cannabis

har syv prosentpoeng høyere sannsynlighet for å ha begått de kriminelle handlingene vi har spurt om her, versus de som ikke har brukt cannabis. For de som har vært tydelig beruset av alkohol sist år er det omtrent 12 prosentpoeng høyere sannsynlighet kontra de som ikke har vært beruset.

Tabell 17. Kriminalitet etter individkjennetegn, sosial bakgrunn og øvrige faktorer. Gjennomsnittlige marginaleffekter basert på multippel logistisk regresjon.

	Modell 1 dy/dx	Modell 2 dy/dx
Kjønn (jente=1)	-0.091***	-0.066***
Innvandrerbakgrunn	-0.006	0.035+
Lav SØS	ref.	ref.
Lav-med SØS	0.006	0.024
Med SØS	0.038	0.060+
Med-høy SØS	-0.034	-0.029
Høy SØS	-0.071*	-0.035
8. trinn	ref.	ref.
9. trinn	0.065*	0.025
10. trinn	0.082*	0.002
VG 1	0.023	-0.118***
VG 2	-0.007	-0.152***
VG 3	-0.042	-0.176***
Mye ute		0.057**
Mye hjemme		0.002
Jevnlig org.fri.		0.035+
Tilbudt cannabis		0.095***
Har brukt cannabis		0.070*
Har vært beruset		0.119***
Depressive plager		0.012
Har ikke fortrolig venn		-0.002
Trives ikke på skolen		0.030
Foreldrekontroll(0-3)		-0.012
Relasjon til foreldre (-3/+1)		-0.062***
Pseudo R2	,047	,225
N	1185	1185

Vektet etter kjønn, alder og innvandrerbakgrunn.

+ p<0.10, * p<0.05, ** p<0.01, *** p<0.001

Analysen viser også at de som har blitt tilbudt cannabis også har klart høyere sannsynlighet for å ha begått kriminelle handlinger, sammenlignet med de som ikke har blitt tilbudt stoffet. Dette kan tolkes som at de som oppholder seg i de kontekstene der stoffet blir tilbudt, også er ungdom som er mer tilbøyelig til å

delta i de kriminalitetsformene vi her ser på. De som er mye ute om kveldene på fritiden har også større sannsynlighet for å begå kriminelle handlinger. Vi ser imidlertid ikke noe utslag av foreldrenes grad av kontroll over ungdommenes fritid. Det som slår ut når det gjelder foreldrene, er ungdommenes relasjon til dem. Dess bedre relasjonen er, dess lavere er sannsynligheten for at de har begått kriminelle handlinger. En mulig fortolkning av denne sammenhengen er at ungdommene i større grad har internalisert foreldrenes normer og skikkelighet. Dette kan sees i sammenheng med hva Øia og Vestel (2014) diskuterer, der en rekke tegn på skikkelighet blant nåtidas unge sees i sammenheng med, blant annet, et nærere og bedre forhold til foreldrene.

Til sist er det verd å merke seg at jenter, tross kontroll for disse indikatorene for ulik livssituasjon, er mindre tilbøyelige til å gjøre kriminelle handlinger, mens innvandrerungdom ser ut til å være noe mer tilbøyelig til å gjøre kriminelle handlinger enn ungdom uten innvandrerbakgrunn. Den sistnevnte sammenhengen er imidlertid ganske liten (fire prosentpoeng) og det er knyttet relativ stor usikkerhet til denne sammenhengen (sammenhengen er kun statistisk signifikant på ti prosent nivå).

Øvrige analyser viser at det ikke er noen systematisk forskjell mellom delbydelsområdene når det gjelder omfanget av kriminalitet. Det er heller ikke noen skiller etter boligtype eller trangboddhet.

5.3 Rusmiddelbruk

Tidligere studier har vist at Osloungdoms bruk av rusmidler som alkohol, tobakk og cannabis har avtatt i løpet av de siste tiårene – ungdom drikker og røyker mindre enn tidligere (Øia 2007, Øia 2012, Andersen og Bakken 2015). Denne trenden sammenfaller med utviklingen i Norge for øvrig. Her ser man en nedadgående trend for både alkohol, tobakk, snus og cannabis, i perioden 2011 til 2015 (Bakken 2016). En av hovedmålsettingene med denne rapporten er å anslå hvilket omfang det er av rusmiddelbruk blant ungdom i Bydel Grorud. I denne delen tar vi for oss alkoholbruk, røyking, cannabisbruk og bruk av andre rusmidler. Først presenterer vi oversiktstall for hvert tema, og viser omfanget av rusmiddelbruk i bydelen, hvordan det er i nabobydelene og i Oslo for øvrig. Derest går vi mer grundig inn på alkoholbruk og cannabisbruk, som er de to rusmidlene som i størst grad brukes blant ungdom idag.

Tabell 18 viser for det første at alkoholbruken blant ungdom i Bydel Grorud er tydelig lavere enn i Oslo for øvrig. Andelen som har vært beruset sist år ligger på 19 prosent i Bydel Grorud og 31 prosent i Oslo for øvrig. Forskjellen i andel som har vært beruset er mer eller mindre det samme i bydel Grorud og nabo-bydelene. Forskjellen i alkoholbruk mellom Bydel Grorud (og nabobydelene) og Oslo for øvrig viser seg også mellom foreldres alkoholbruk. I Oslo for øvrig oppgir 35 prosent at de har foreldre som drikker ukentlig eller oftere mot 18 prosent i Bydel Grorud. Dette er ikke overraskende da innvandrerandelen er høyere i Groruddalen enn generelt i Oslo og at mange med innvandrerbakgrunn, særlig muslimer, ikke drikker alkohol. Vi ser et lignende mønster når ungdommene svarer på om de har venner som drikker. Andelen som svarer bekreftende på dette er lavere i Bydel Grorud enn hva det er i Oslo totalt sett, men denne forskjellen er mindre enn mellom ungdommenes og foreldrenes alkoholbruk i Bydel Grorud og Oslo totalt. Dette innebærer at noen ungdommer som ikke drikker selv og som ikke har foreldre som drikker, har venner som drikker.

Tabell 18. Rusmiddelbruk. Bydel Grorud, nabobydelene og Oslo totalt.

Andel som ...	Bydel Grorud	Nabo-bydeler	Oslo total
... har vært tydelig beruset på alkohol siste 12 mnd	19,2	20,4	30,8*
... har foreldre som drikker alkohol ukentlig eller oftere	18,0	18,3	35,0*
... har nære venner som drikker alkohol ukentlig eller oftere	24,1	24,5	34,3*
... røyker sigaretter jevnlig	3,7	3,7	4,7*
... har brukt cannabis siste 12 mnd	7,8	7,1	10,1*
... har brukt cannabis siste 12 mnd (vgs.)	15,4	11,7*	18,5*
... har blitt tilbudt cannabis	21,7	21,9	25,5*
... tror de kan skaffe cannabis	26,6	29,9*	34,4*
... har brukt andre narkotiske stoffer	2,1	2,4	2,4
N Us + Vgs	1360-1412	4353-4547	21072-21906

* (p<0,05) og + (p<0,10) indikerer at estimatene i Bydel Grorud er signifikant forskjellig fra nabobydelene (kolonne 3) og Oslos øvrige bydeler (kolonne 4). Dette er basert på t-tester.

Det er få som røyker sigaretter jevnlig (nesten fire prosent) og andelen som røyker er mer eller mindre det samme som i nabobydelene og i Oslo for øvrig. Nesten åtte prosent sier at de har brukt cannabis i løpet av de siste 12 månedene. Dette er samme nivå som i nabobydelene, men to prosentpoeng lavere enn i

Oslo totalt sett. Ser vi bare på elevene på videregående trinn er tallene høyere. Der har nær én av seks brukt cannabis. Det er en lavere andel enn i Oslo generelt, men en høyere andel enn i nabobydelene. Det er færre som har blitt tilbudt hasj eller marihuana siste året når vi sammenligner med ungdom i øvrige deler av Oslo. Nivået er likt med nabobydelene. I Bydel Grorud er det i midlertid færre som tror de kan skaffe cannabis i løpet av to til tre dager sammenlignet med både nabobydelene og Oslo for øvrig.

I Bydel Grorud er det 2,1 prosent som oppgir å ha brukt andre narkotiske stoffer. Dette skiller seg ikke fra nabobydelene eller Oslo totalt.

Når vi har undersøkt stedlig variasjon innad bydelen blant ungdommene på videregående, finner vi ingen systematiske mønstre for verken alkohol-, tobakk-, cannabis- eller annen narkotikabruk.

ALKOHOL

Som vi har sett, har én av fem ungdommer i Bydel Grorud vært tydelig beruset i løpet av det siste året. I det følgende skal vi undersøke hvilke kjennetegn ved ungdommene (kjønn, klassetrinn, familiebakgrunn) og hvilke kjennetegn ved deres hverdagsliv og livsstil som er relatert til det å ha vært beruset. Analysene utføres også her ved hjelp av logistisk regresjonsmodell og marginale effekter. Først presenterer vi resultatene mellom sannsynligheten for å ha vært beruset og kjennetegn ved ungdommen (modell 1).

Tabell 19. Om man har vært tydelig beruset etter individkjennetegn, sosial bakgrunn og øvrige faktorer. Gjennomsnittlige marginaleffekter basert på multipl logistisk regresjon.

	Modell 1 dy/dx	Modell 2 dy/dx
Kjønn (jente=1)	0.006	0.047*
Innvandrerbakgrunn	-0.170***	-0.119***
Lav SØS	ref.	ref.
Lav-med SØS	0.034	0.028
Med SØS	0.028	0.039
Med-høy SØS	0.114*	0.118**
Høy SØS	0.046	0.056
8. trinn	ref.	ref.
9. trinn	0.041*	0.051*
10. trinn	0.109***	0.094***
VG 1	0.258***	0.184***
VG 2	0.420***	0.317***
VG 3	0.476***	0.371***
Mye ute		0.052*
Mye hjemme		-0.048*
Jevnlig org.fri.		-0.037+
Tilbudt cannabis		0.073**
Har brukt cannabis		0.177***
Depressive plager		0.013
Deltatt i kriminalitet		0.111***
Foreldre drikker jevnlig		0.007
Nære venner som drikker		0.067**
Relasjon til foreldre (-3/+1)		-0.059**
Foreldrekontroll(0-3)		-0.022
Pseudo R2	,258	,467
N	1141	1141

Vektet etter kjønn, alder og innvandrerbakgrunn.

+ p<0.10, * p<0.05, ** p<0.01, *** p<0.001

Tabell 19, modell 1, viser at sannsynligheten for å ha vært beruset eller ikke i høy grad er relatert til klassetrinn – altså alder. Dess høyere klassetrinn ungdommene er på, dess høyere er sannsynligheten for at de har vært beruset. Ungdom på Vg3 har 48 prosentpoeng høyere sannsynlighet for å ha vært beruset det siste året sammenliknet med ungdom på 8. trinn. I tillegg ser vi at ungdom med innvandrerbakgrunn har 17 prosentpoeng lavere sannsynlighet for å ha vært beruset enn ungdom uten innvandrerbakgrunn, mens ungdom med høy sosial bakgrunn har 11 prosentpoeng lavere sannsynlighet enn de med lav sosial bakgrunn. Disse sammenhengene opprettholdes i modell 2, men reduseres noe. Når vi i modell 3 har inkludert andre faktorer ved ungdommenes livssituasjon og fritidsvaner, ser vi også at jenter har fem prosentpoeng høyere sannsynlighet for å ha vært beruset enn gutter – når andre forhold er justert for.

Ungdom som har brukt cannabis og ungdom som har deltatt i annen kriminalitet, har høyere sannsynlighet for å ha vært beruset enn andre (henholdsvis 18 og 11 prosentpoeng). Ikke overraskende er det også økt sannsynlighet for selv å ha vært beruset dersom en har venner som drikker (syv prosentpoeng større sannsynlighet). De som er mye ute og de som har blitt tilbudt cannabis, har også høyere sannsynlighet for å ha vært beruset av alkohol. De som er mye hjemme har lavere risiko for dette, mens variabelen som indikerer relasjon til foreldrene tilsier at dess bedre relasjonen vurderes av ungdommene, dess lavere er sannsynligheten for at de har vært beruset.

I øvrige analyser har vi ikke funnet forskjell i alkoholbruk etter hvilken boligtype ungdommene bor i. Når det gjelder trangboddhet, ser vi en lavere sannsynlighet for å ha vært beruset på alkohol blant de som bor trangt, enn blant de som ikke bor trangt. Denne forskjellen skyldes i hovedsak at ungdom som bor trangt oftere har innvandrerbakgrunn.

Til sist har vi også undersøkt sammenhengen mellom religiøs tilhørighet og å ha vært tydelig beruset (ikke vist her). Ikke overraskende er det klart mindre sannsynlighet for ungdom med muslimske bakgrunn å ha vært beruset enn for de uten religiøs tilknytning. Men vi ser også en lignende forskjell mellom de ikke-religiøse og de som tilhører hinduismen og øvrige religioner. Unntaket er de som regner seg som kristne. De skiller seg ikke fra de ikke-religiøse i så måte. Når vi i disse analysene kontrollerer for religiøs tilhørighet, ser vi likevel en lavere sannsynlighet for å ha vært beruset blant ungdom med innvandrerbakgrunn. Religiøs tilhørighet forklarer altså ikke alt av variasjon mellom de med og uten innvandrerbakgrunn.

CANNABIS

I Tabell 18 så vi at andelen ungdom som har brukt cannabis er åtte, sju og ti prosent blant ungdom i henholdsvis Bydel Grorud, nabobydelene og Oslo for øvrig. På videregående er andelen høyere. I likhet med andre rusmidler har bruken blant ungdom både nasjonalt (Bakken 2016) og i Oslo (Andersen & Bakken 2015) gått ned over tid. Mange er likevel bekymret over ungdoms bruk av cannabis. En grunn til dette er at beslag av stoffet tyder på at virkestoffene i cannabis har blitt sterkere over tid, og at bruk av stoffet derfor kan gi alvorlige negative konsekvenser som depresjon eller andre psykiske plager (Helse- og sosialdepartementet 2015).

I Tabell 20, modell 1, har vi undersøkt hvordan ungdoms individkjenne- tegn og deres sosiale bakgrunn henger sammen med det å ha brukt cannabis i løpet av det siste året.

Tabell 20. Cannabisbruk etter individkjennetegn, sosial bakgrunn og øvrige faktorer. Gjennomsnittlige margianeffekter basert på multippel logistisk regresjon.

	Modell 1 dy/dx	Modell 2 dy/dx
Kjønn (jente=1)	-0.071***	-0.058**
Innvandrerbakgrunn	-0.032	0.018
Lav SØS	0.000	0.000
Lav-med SØS	-0.012	-0.005
Med SØS	-0.002	-0.003
Med-høy SØS	-0.028	-0.042
Høy SØS	0.010	0.032
8. trinn	0.000	0.000
9. trinn	0.011	0.006
10. trinn	0.047**	0.040
Vg 1	0.100***	0.058*
Vg 2	0.144***	0.066*
Vg 3	0.167***	0.086**
Mye ute		0.009
Mye hjemme		-0.007
Jenvlig org.fri.		-0.011
Har vært beruset		0.150***
Depressive plager		0.019
Deltatt i kriminalitet		0.072***
Relasjon til foreldre (-3/+1)		-0.008
Foreldrekontroll(0-3)		-0.016
Pseudo R2	0,129	0,359
N	1216	1216

Vektet etter kjønn, alder og innvandrerbakgrunn

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

Analysen viser at jenter har om lag syv prosentpoeng lavere sannsynlighet enn gutter for å bruke av cannabis. Vi ser også at flere bruker cannabis dess eldre de blir. Forskjellen mellom elever på 8. trinn og Vg3 er på hele 17 prosentpoeng. Det er relativt små og ikke statistiske forskjeller etter ungdoms familie- og innvandrerbakgrunn og bruk av cannabis. Disse sammenhengene endres i liten grad når vi inkluderer andre forhold i ungdommens liv (modell 2).

I modell 2 ser vi også at det å ha vært beruset gir et spesielt sterkt utslag på sannsynlighet for å ha brukt cannabis. De som har vært beruset har 15 prosentpoeng større sannsynlighet for å ha brukt cannabis kontra de som ikke

har vært beruset. Det er altså en klar forbindelse mellom alkoholbruk og cannabisbruk blant ungdommene i bydelen. Øvrige analyser viser at nesten ingen av de som ikke har vært beruset har brukt cannabis, mens nær en tredjedel av de som har vært beruset sist år har brukt cannabis. Modell 2 viser videre at de som har gjort kriminelle handlinger i større grad har brukt cannabis, sammenlignet med de som ikke har gjort noe kriminelt.

Tilleggsanalyser av ungdommene på videregående tilsier ingen forskjeller i cannabisbruk mellom de som bor i leiligheter eller rekkehus, kontra de som bor i blokk. De som bor i trangbodde boliger, har lavere sannsynlighet for cannabisbruk enn de i større boliger. Denne forskjellen ser i hovedsak ut til å henge sammen med at flere med innvandrerbakgrunn og lav sosioøkonomisk ressursnivå bor i trangbodde boliger. Når vi kontrollerer for disse faktorene, ser vi ikke lengre noen systematisk forskjell etter trangboddhet.

I øvrige analyser av ungdom på videregående har vi også inkludert religiøs tilhørighet. Vi finner ingen forskjeller mellom ikke-religiøse og religiøse i disse modellene. Innvandrerbakgrunn gir heller ikke noe utslag i disse modellene. Den forebyggende virkningen av innvandrerbakgrunn og religion som vi så i forbindelse med alkohol, slår altså ikke inn når det gjelder cannabisbruk.

5.4 Helse

Opplysninger om egen helse er et mål som brukes mye i helseundersøker både i Norge og internasjonalt. I tillegg til at dette målet kan si noe om hvordan situasjonen er her og nå, brukes målet som en indikator for sykkelighet og bruk av framtidig helsetjenester. Tidligere undersøkelser viser at 72 prosent av ungdommene i Oslo vurderer helsa si som god, men at dette varierer mellom bydelene. I Bydel Grorud oppgir 69 prosent av skoleungdommene (ungdomsskolen og i videregående opplæring) at de er fornøyde med helsa si (Andersen & Bakken 2015). I dette avsnittet skal vi undersøke helsesituasjonen til ungdom i Bydel Grorud nærmere. Vi tar for oss fem aspekter: om ungdommene subjektivt sett vurderer helsen sin som god eller dårlig, om de har fysiske helseplager, om de har depressive symptomer, om de har angstplager og om de har et godt selvbilde. Alt i alt gir dette et bilde av ulike aspekter ved ungdommenes helsesituasjon.

Når vi ser på fordelingen i Tabell 21, som viser de fem variablene som sier noe om helsetilstanden til ungdom i Bydel Grorud, nabobydelene og Oslo for øvrig, så er det ikke store forskjeller. Alt i alt tyder dette på at helsesituasjonen til ungdom i Bydel Grorud ikke skiller seg nevneverdig fra byen som helhet. Ungdom i Bydel Grorud oppgir imidlertid noe sjeldnere at de er fornøyd med helsa si enn ungdom generelt i Oslo (henholdsvis 69 og 72 prosent), og resultatene indikerer at noen flere av ungdommene i Bydel Grorud enn generelt i Oslo bruker reseptfrie medikamenter flere ganger ukentlig.

Tabell 21. Indikatorer på helsetilstanden. Ungdom i Bydel Grorud, nabobydeler og Oslo totalt.

Andel som ...	Bydel Grorud	Nabo-bydeler	Oslo total
... er fornøyd med helsa si	68,8	69,8	71,6*
... har fysiske helseplager	11,6	12,7	12,5
... har depressive symptomer	17,3	16,5	16,7
... har angstplager	6,1	6,3	6,1
... har et godt selvbilde	83,3	84,7	83,9
... har brukt reseptfrie medikamenter flere ganger pr uke sist mnd.	8,0	7,7	6,6+
N (Us + Vgs)	1289-1402	4106-4409	20130-21413

* ($p < 0,05$) og + ($p < 0,10$) indikerer at estimatene i Bydel Grorud er signifikant forskjellig fra nabobydelene (kolonne 3) og Oslos øvrige bydeler (kolonne 4). Dette er basert på t-tester.

Videre ser vi at omtrent én av ti har daglige helseplager. Hver sjettede ungdom i bydelen oppgir å ha depressive symptomer. Seks prosent har hatt angstplager den siste uken. Og til sist ser vi at de aller fleste, rundt 83 prosent, har et godt selvbilde.

Når vi ser på indikatorene for helsetilstanden finner vi variasjon etter delbydel for egenvurdert helse og psykiske plager. Dette kommer vi tilbake til i det følgende. De i delbydel Grorud stikker seg noe ut med flere med fysiske helseplager. Ut over dette ser vi ingen tydelig variasjon.

EGENVURDERT HELSE

Som vi har sett, oppgir 69 prosent av skoleungdommene i Bydel Grorud at de er fornøyd med helsa si. Dette er mer eller mindre på samme nivå som i Oslo for øvrig (72 prosent sier at de er fornøyd). I Tabell 22 undersøker vi, ved hjelp av logistisk regresjonsanalyse, først sammenhengen mellom det å ha god helse

og individuelle kjennetegn som kjønn, klassetrinn og familiebakgrunn. Deretter introduserer vi, i modell 2, andre faktorer ved ungdommenes hverdagsliv (som fritidssysler, rusbruk og relasjoner) samt opplysninger om hvor ofte han/hun trener, noe vi antar henger sammen med helsesituasjon og egen helsevurdering.

Den første modellen viser at jenter har mindre sannsynlighet for å være fornøyde med helsa si enn det gutter har. I tillegg viser modellen en positiv sammenheng mellom foreldrenes ressursnivå og fornøydhet med egen helse. Det er særlig de med minst sosioøkonomiske ressurser som negativt skiller seg fra de med mer slike ressurser i hjemmet. Resultatene viser også at ungdom med innvandrerbakgrunn rapporterer i større grad å være fornøyde enn de med norskfødte foreldre. Resultatene (ikke vist i modellen) viser også en sammenheng mellom klassetrinn og egenvurdert helse. De yngste rapporterer i større grad enn de eldre ungdommene å være fornøyd med helsa.

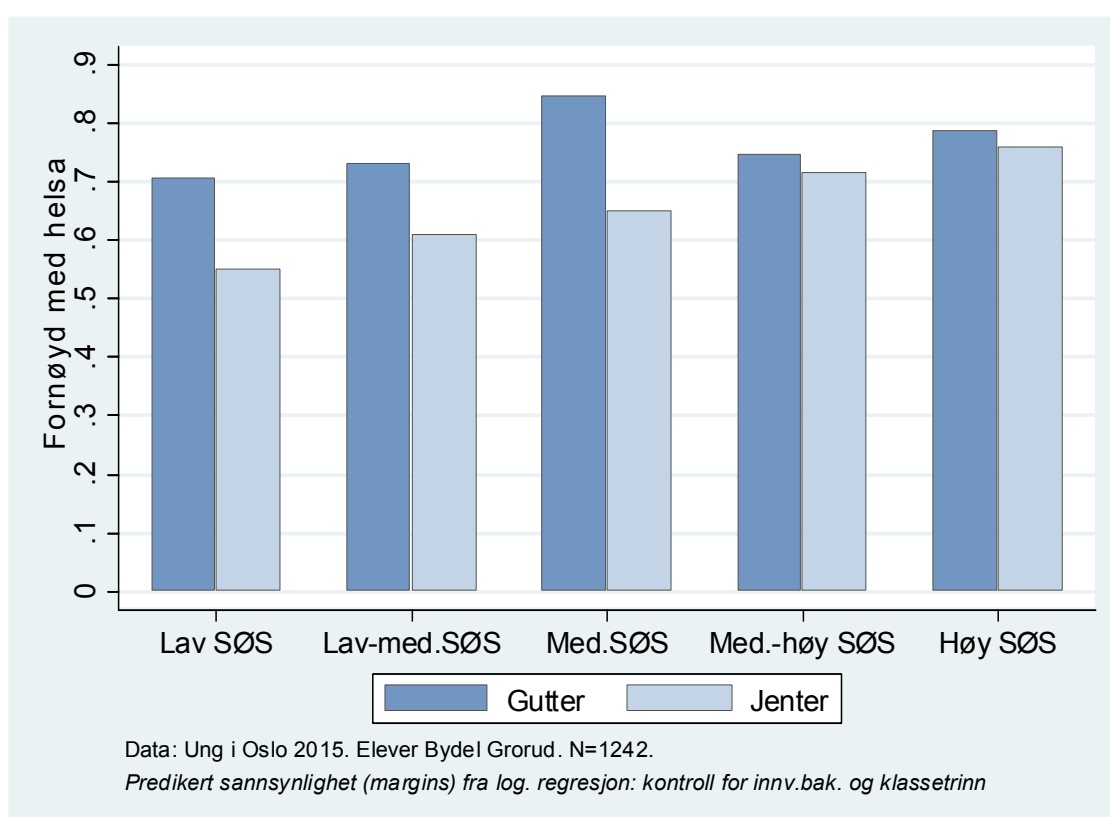
Tabell 22. Egenvurdert helse etter individkjennetegn, sosial bakgrunn og øvrige faktorer. Gjennomsnittlige marginaleffekter basert på multipel logistisk regresjon.

	Modell 1 dy/dx	Modell 2 dy/dx
Kjønn (jente=1)	-0.145***	-0.100***
Innvandrerbakgrunn	0.063*	0.008
Lav SØS	0.000	0.000
Lav-med SØS	0.069+	0.018
Med SØS	0.156***	0.072+
Med-høy SØS	0.135*	0.038
Høy SØS	0.181**	0.030
Deltar ikke i org.fritidsakt.		0.005
Trener sjelden		-0.197***
Trener noe		-0.059
Trener regelmessig		0.000
Trener mye		0.043
Har vært beruset		0.039
Har brukt cannabis		0.010
Har deltatt i krim.		-0.039
Ikke trygg i nærmiljøet		-0.099**
Trives ikke på skolen		-0.136*
Har ikke fortrolig venn		-0.075+
Relasjon til foreldre (-3/+1)		0.203***
Pseudo R2	,047	,182
N	968	968

Vektet etter kjønn, alder og innvandrerbakgrunn. Kontroll for klassetrinn i begge modeller. + p<0.10, * p<0.05, ** p<0.01, *** p<0.001

Kjønnsforskjellene og de sosioøkonomiske forskjellene i egenvurdert helse kan også sees i Figur 17. Her ser vi separate analyser for gutter og jenter basert på modell 1. Vi ser en klar relasjon mellom foreldrenes ressurser blant jentene. De som har mye ressurser hjemme (Høy SØS) vurderer oftere helsen som god sammenlignet med jenter med færre ressurser hjemme (Lav SØS). Blant guttene ser vi ikke et entydig mønster etter slike ressurser. Figuren illustrerer også at det ikke er noen kjønnsforskjell i egenvurdert helse blant ungdom med mest ressurser hjemme, men at det er en klar forskjell blant de med minst ressurser.

Figur 17. Sannsynlighet for å være fornøyd med helsen etter kjønn og foreldrenes sosioøkonomiske ressurser.

I modell 2 (Tabell 22) har vi trukket inn enda flere aspekter ved ungdommenes hverdag som kan være relatert til helsetilstand, som treningsvaner, deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter, rusmiddelbruk, kriminalitet, trivsel i lokalmiljøet og sosiale relasjoner. Her er det spesielt fire faktorer som slår spesielt sterkt inn. For det første slår relasjon til foreldrene særlig sterkt ut. Dess bedre den er, dess mer fornøyd er man med egen helse, justert for de øvrige faktorene.

For det andre ser vi en markant forskjell mellom de som trener sjeldent og oftere. De som trener regelmessig eller ofte vurderer typisk helsen som bedre enn de som trener sjelden.

For det tredje viser analysen at de som ikke trives på skolen er tydelig mindre fornøyd med egen helse. Forskjellen mellom disse og de som trives på skolen er på nesten 14 prosentpoeng.

For det fjerde er utrygghet i nærmiljø relatert til å være mindre fornøyd med egen helse. Utslaget for de som er utrygge er på nær 10 prosentpoeng kontra de som kjenner seg trygge.

Modell 2 viser videre at det ikke er noen systematisk sammenheng mellom rusmiddelbruk i form av å ha vært beruset eller bruk av cannabis, og om man er fornøyd med helsa. Videre ser vi at sammenhengen mellom egenvurdert helse og kjønn er svakere i modell 2 enn i modell 1. Dette tilsier at deler av kjønnsforskjellen kan tilskrives noen av de øvrige faktorene som trekkes inn i modell 2, for eksempel trening eller foreldrerelasjon.

I tilleggsanalyser av helse blant elever på videregående, finner vi at ungdom på Rødtvet i noe større grad er fornøyd med helsen enn de på Romsås, Grorud og Kalbakken. Ungdom på Ammerud plasserer seg midt i mellom. Når vi undersøker boforhold blant ungdommene, ser verken boligtype eller disposisjonsform (om foreldrene eier eller leier) å ha noe å si. Heller ikke religiøs tilhørighet eller landbakgrunn har systematisk sammenheng med vurdering av egen helse. Alt dette gjelder når vi samtidig kontrollerer for ungdommenes kjønn og innvandrerbakgrunn.

PSYKISK HELSE

Vi har tidligere sett at omtrent 17 prosent av ungdommene oppgir at de har depressive plager (gjelder både i Bydel Grorud og ellers i Oslo, se Tabell 21). Sammenhengen mellom depressive plager og ulike faktorer, skal vi se nærmere på i dette avsnittet. Først undersøker vi hvorvidt det er systematisk variasjon mellom ungdommer på ulike klassetrinn, og etter ungdommenes kjennetegn som kjønn og familiebakgrunn. Deretter undersøker vi sammenhengen mellom depressive plager og faktorer i livssituasjonen som rusbruk, kriminalitet, utsatt for vold/trusler om vold, relasjoner til foreldre/venner/skole. I tillegg inkluderer vi opplysninger om ungdommene bruker mye av sin tid foran datamaskin,

mobiltelefon eller spillkonsoll (høy skjermtid) ut fra antakelsen om at dette kan være relatert til depressive plager. Målet her er å få mer innsikt i den generelle og den psykiske helsesituasjonen til bydelens unge, og særlig undersøke sammenhengen mellom generell og psykisk helse på den ene siden, og rusbruk, risikoatferd og trivsel på den andre siden. I Tabell 23 ser vi to modeller fra to logistiske multiple regresjonsanalyser. Den første inkluderer individkjennetegn og familiebakgrunn.

Tabell 23. Depressive symptomer etter individkjennetegn, sosial bakgrunn og øvrige faktorer. Gjennomsnittlige marginaeffekter fra multippel logistisk regresjon.

	Modell 1 dy/dx	Modell 2 dy/dx
Kjønn(jente=1)	0.142***	0.159***
Innvandrerbakgrunn	-0.051*	-0.010
Lav SØS	Ref.	Ref.
Lav-med SØS	-0.059+	-0.028
Med SØS	-0.122***	-0.083*
Med-høy SØS	-0.143***	-0.095**
Høy SØS	-0.143**	-0.068
8. trinn	Ref.	Ref.
9. trinn	0.092***	0.068*
10. trinn	0.139***	0.127***
VG 1	0.178***	0.155***
VG 2	0.164***	0.131***
VG 3	0.206***	0.186***
Mye hjemme		0.027
Høy skjermtid		0.078**
Har vært beruset		0.004
Har brukt cannabis		0.046
Deltatt i krim.		0.024
Utsatt for trusl./vold		0.048+
Ikke fornøyd lokalmiljø		0.048*
Trives ikke på skolen		0.104*
Har ikke fortrolig venn		0.082*
Bli mobbet jevnlig		0.107**
Relasjon til foreldre(-3/+1)		-0.078***
Pseudo R2	0,097	0,222
N	1146	1146

Vektet etter kjønn, alder og innvandrerbakgrunn. Kontroll for karaktersnitt og trening i modell 2. + p<0.10, * p<0.05, ** p<0.01, *** p<0.001

Analysen viser at det er langt flere jenter som rapporterer om depressive symptomer enn det er gutter. Modell 1 tilsier at det er omtrent 14 prosentpoeng flere jenter enn gutter som har depressive symptomer, når vi samtidig

kontrollerer for innvandrerbakgrunn, klassetrinn og foreldrenes ressursnivå. Modellen viser også at de med innvandrerbakgrunn er mindre utsatt enn de uten innvandrerbakgrunn. Når det gjelder foreldrenes ressursnivå, ser vi at dess mer sosioøkonomiske ressurser foreldrene har, dess mindre er sannsynligheten for at ungdommene har depressive symptomer. Til sist viser også modellen at de eldste klart oftere rapporterer om slike symptomer, sammenlignet med de som er yngre. Det er en klar økning for hvert klassetrinn. De på Vg3 har om lag 20 prosentpoeng høyere sannsynlighet for å ha depressive symptomer sammenlignet med 8. klassingene.

I modell 2 ser vi utslagene av ulike variabler på sannsynligheten for å ha depressive symptomer blant ungdom i Bydel Grorud. I denne modellen har vi i tillegg til individkjennetegnene og sosial bakgrunn fra modell 1, inkludert variabler som sier noe om ungdommenes livsstil, livssituasjon og sosiale relasjoner. I disse analysene er det også kontrollert for karaktersnitt og treningshyppighet ut i fra en antakelse at også dette er relatert til depressive plager (ikke vist her).

Det første vi ser, er at verken sammenhengen mellom kjønn eller klassetrinn og depressive plager endres i noen særlig grad fra modell 1 til modell 2 (i noen tilfeller endres det med to prosentpoeng). Sammenhengen mellom foreldrenes sosioøkonomiske ressurser og depressive plager ser imidlertid ut til å reduseres noe mer, noe som indikerer at noe av denne sammenhengen skyldes de nye faktorene som er inkludert. Analyser (ikke vist her) viser at ungdom med lav sosial bakgrunn oftere bruker mye tid på internett, videospill eller andre digitale medier – det vi her har kalt høy skjermtid – som igjen er relatert til sannsynligheten for å oppgi å ha depressive plager. I tillegg oppgir ungdom fra lavere sosiale lag oftere enn andre at de mobbes, som igjen er relatert til depressive plager.

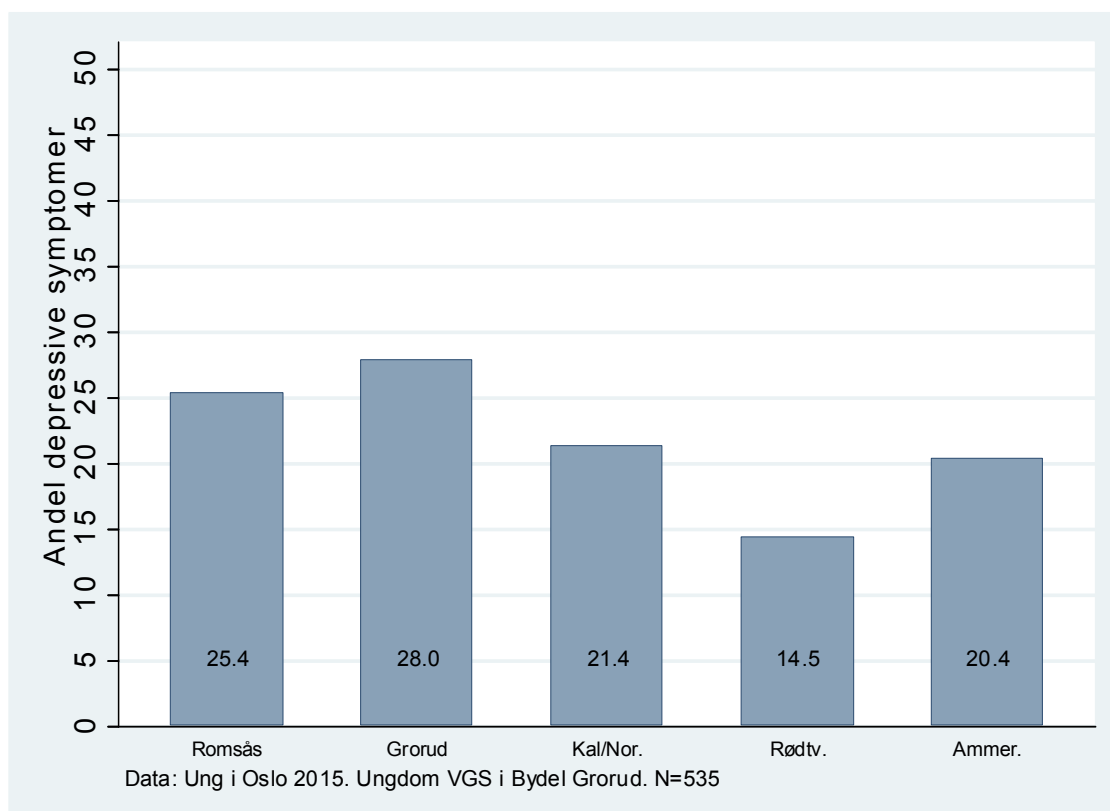
Av de nye variablene som inkluderes i modellen er det klare sammenhenger mellom høy skjermtid, det å ikke være fornøyd med lokalmiljøet, det å ikke trives på skolen, å ikke ha en fortrolig venn, å bli mobbet og av relasjonen til foreldrene og sannsynligheten for å oppgi depressive plager. Det er ikke markante utslag av rusmiddelbruk og atferdsproblemer. Det er imidlertid en sammenheng mellom utsatthet for trusler og vold, og depressive symptomer. Øvrige analyser viser også

at det ikke er noen sammenheng mellom trening eller deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter og depressive symptomer.

Når vi har undersøkt geografi har vi gjort flere ting. Vi har undersøkt om vi ser de samme sammenhengene i Oslo for øvrig som vi har funnet i Bydel Grorud. Hovedmønsteret er det samme. Tilleggsanalyser tilsier at foreldrenes sosioøkonomiske ressurser slår noe mer ut i Bydel Grorud enn ellers i Oslo, men det er ikke snakk om store forskjeller.

Øvrige analyser viser også at det er forskjeller mellom de ulike delbydelene i Bydel Grorud og depressive plager. Nivået er høyere i delbydelene Grorud og Romsås sammenlignet med delbydel Rødtvet, der vi ser det laveste nivået. Dette er illustrert i Figur 18. Disse forskjellene er systematiske også når vi tar høyde for ulik sammensetning av ungdommene etter kjønn og alder. Noe av forklaringen på andelsforskjeller av ungdom med depressive plager mellom delbydelene ser ut til å være knyttet til ulik sammensetning av sosioøkonomisk status og innvandrerbakgrunn mellom delbydelene. Likevel viser analyser at forskjellen i andel ungdom med depressive plager er fortsatt høyere i Grorud enn Rødtvet.

Figur 18. Depressive symptomer etter delbydeler i Bydel Grorud.

Vi har også undersøkt sammenhengen mellom psykisk helse og boforhold. Vi ser ikke noen systematiske forskjeller mellom trangboddhet og rapportering om depressive plager. Men i undersøkelser av boligtype og depressive plager, finner vi at de i blokkleiligheter skårer høyere på depressive symptomer enn de som bor i enebolig eller flermannsbolig. Om lag ti prosent av de i ene- eller flermannsbolig rapporterer om depressive symptomer, mens det gjelder ti prosentpoeng flere blant de i blokkleiligheter. Denne forskjellene opprettholdes når vi inkluderer kjønn, klassetrinn og innvandrerbakgrunn i analysene, men svekkes klart og er ikke lengre signifikant når vi i tillegg kontrollerer for foreldrenes sosioøkonomiske ressurser. Slike ressurser ser derfor ut til å ha større betydning for ungdommenes psykiske helse enn boligtype i seg selv.

5.5 Oppsummering

Ungdom trives i Bydel Grorud. Trivselen er likevel noe lavere enn i nabo-bydelene og i Oslo totalt, og færre vil at egne barn skal vokse opp i nærmiljøet. Ungdom med innvandrerbakgrunn i bydelen har i noe mindre grad dårlige opplevelser enn ungdom i Oslo for øvrig.

Når vi ser nærmere på hvem som er misfornøyd med lokalmiljøet, så gjelder det særlig jenter og de midt i tenårene. Ellers i Oslo er det gjerne de med det høyeste sosioøkonomiske ressursnivået som er mest fornøyd, men slik er det ikke i Bydel Grorud. Når vi sammenligner ungdom fra de mest ressursrike hjemmene, er Grorud-ungdommene mindre fornøyd.

Utrygghet peker seg ut som et problem i Bydel Grorud; 23 prosent oppgir at de er utrygge eller usikre på om de er trygge i nærmiljøet. Til sammenlikning gjelder dette 19 prosent i nabobydelene og 14 prosent i Oslo totalt. Jenter har større utrygghetsfølelse enn gutter, og ungdom i 10. klasse er i noe større grad utrygge enn åttendeklassingene. Ungdom med norskfødte foreldre rapporterer også oftere enn andre at de er utrygge.

Omfang av kriminalitet, mobbing og atferdsproblemer (gjentatte tilfeller av ran, tyveri, slåsskamp, tagging, etc.) er omtrent på samme nivå som i nabo-bydelene og i Oslo for øvrig. Grorud-ungdommen skiller seg imidlertid ut når det gjelder vold blant ungdom. En noe høyere andel av ungdommene i Bydel Grorud enn ellers i Oslo har vært utsatt for vold som medførte sår og skade. Samtidig er det flere som rapporterer om å ha vært i slåsskamp. Det er særlig

gutter som er utsatt for vold samt de som har blitt tilbudt/brukt cannabis, mangler en fortrolig venn, har depressive symptomer og/eller mistrives på skolen. Samtidig gjelder det også de som har dårligst relasjon til foreldrene. Gruppen voldsutsatte har altså mange kjennetegn på å være dårligere tilpasset på mange områder.

Utsatthet for mobbing er trolig noe høyere enn hva vi ser andre steder i Oslo. Resultatene viser at ungdom med norskfødte foreldre mobbes oftere enn de med innvandrerbakgrunn. Ungdom med minst sosioøkonomiske ressurser i hjemmet, de som ikke har fortrolig venn og/eller har depressive plager, mobbes oftere enn andre. Analysene viser også at det i hovedsak er gutter som mobber andre.

Kriminalitetsnivået er ikke høyere i Bydel Grorud enn øvrige steder i Oslo. De som gjør de kriminelle handlingene vi har spurt om, er vanligvis gutter, ungdom midt i tenårene, ungdom som er mye ute, har brukt/tilbudt cannabis, vært beruset på alkohol og/eller at de har en dårlig relasjon til foreldrene.

Færre ungdom i Bydel Grorud bruker rusmidler enn ellers i Oslo. Grorud-ungdommenes rusmiddelbruk er på samme nivå som i nabobydelene. Andelen ungdom som tror de kan skaffe cannabis, er imidlertid lavere enn både i nabobydelene og i Oslo for øvrig. Ungdom med innvandrerbakgrunn bruker alkohol i klart mindre grad enn de med norskfødte foreldre. Vi ser også klare utslag på høyere alkoholbruk blant de som har brukt cannabis, de som har blitt tilbudt cannabis, de som har gjort noe kriminelt, de som har nære venner som drikker og de som har en dårlig relasjon til foreldrene. Alkoholbruk blir vanligere med alderen. Cannabisbruk er vanligere blant gutter, de med dårligst skoleprestasjoner, de som har vært beruset og blant de som har gjort kriminelle handlinger. Alder er også positivt relatert til å bruke hasj eller marihuana. Langt flere av de på videregående trinn har brukt stoffet enn de på ungdomsskolen.

Helsetilstanden til ungdom i Bydel Grorud er i hovedsak god slik den også er i nabobydelene og Oslo for øvrig. Blant ungdom i Grorud er det imidlertid noe flere som bruker mye medikamenter og/eller som er misfornøyd med egen helse. Det er jentene som er mest misfornøyd med egen helse. Desto mer ressurser foreldrene har, desto mer fornøyd er ungdommene med helsen. Å være fornøyd med egen helse ser også ut til å henge sammen med treningshyppighet

(de som sjelden trener er mest misfornøyd), utrygghet i nærmiljøet og/eller mistrivsel på skolen.

Depressive symptomer er knyttet til kjønn. Jenter er mer plaget. Blant dem gjelder det 23 prosent, mens det er 11 prosent blant guttene. Det ser også ut til at ungdom hvor foreldrene skårer lavt på sosioøkonomisk ressursnivå, oftere har depressive plager enn andre. Plagene ser også ut til å øke med alder. Av øvrige faktorer er det spesielt å bli mobbet og mistrivsel på skolen som slår negativt ut. Psykiske plager er også relatert til høy skjermtid, det å ikke være fornøyd med lokalmiljøet, det å være utsatt for vold eller trusler og det å ikke ha en fortrolig venn. De med en dårlig relasjon til foreldrene har oftere depressive symptomer enn de med en god relasjon.

Når vi har sett på delbydelsforskjeller innad i Bydel Grorud, blant de på videregående, er det ikke helt entydige resultater der noen områder kommer spesielt dårlig ut. Vi finner enkelte utslag. Det er flest som er fornøyd med helsen på Rødtvet. Her er det også det laveste nivået av psykiske plager og høyest skåre på velværemålet. Delbydel Grorud skiller seg ut med et noe høyere nivå med fysiske og psykiske helseplager. Når det gjelder problem- og risikoatferd, samt rusmiddelbruk, ser vi ingen variasjon etter delbydel.

6 Forskjeller og sammenhenger i Grorud-ungdommenes liv

I dette kapitlet vil vi gi en kort oversikt over forskjeller etter ungdommenes individkjennetegn og deres sosiale bakgrunn. Vi løfter fram systematiske forskjeller som går igjen i de ulike analysene i kapittel 5. Vi oppsummerer også hva vi har sett av forskjeller mellom geografiske områder innad Bydel Grorud.

6.1 Hvilke sammenhenger er det mellom faktorene i ungdommenes liv?

Hvilke type forskjeller finner vi på tvers av de ungdommenes bakgrunns-egenskaper i de temaene vi har undersøkt?

Når det gjelder *kjønnsforskjeller*, ser vi størst forskjeller i helse. Jenter er klart mindre fornøyd med helsen enn gutter, og langt flere av dem har depressive symptomer. Andelen jenter med slike symptomer er imidlertid på samme nivå i Bydel Grorud som i resten av Oslo. Jenter er dessuten mindre fornøyd med lokalmiljøet og er i større grad utrygge, sammenlignet med guttene. Samtidig er de er mindre utsatt for vold og gjør sjeldnere kriminelle handlinger. Når det gjelder rusmidler, bruker jenter sjeldnere cannabis, men har omtrent samme nivå av alkoholbruk som guttene.

På hvilke områder slår *innvandrerbakgrunn* ut? Generelt ser vi ikke veldig store forskjeller. Både jenter og gutter med innvandrerbakgrunn har lavere karakterer enn de med norskfødte foreldre, men når vi kontrollerer for ressursnivå i familiene, ser vi bare lavere karakternivå for jentene med innvandrerbakgrunn. Ungdom med innvandrerbakgrunn kjenner seg tryggere i nærmiljøet enn de med norskfødte foreldre. Når det gjelder problem- og risikoatferd, rapporterer ungdom med utlandsfødte foreldre sjeldnere å være utsatt for vold eller mobbing. Det er ingen forskjell i kriminelle handlinger etter innvandrerbakgrunn. Innvandrerungdom i bydelen har klart lavere alkoholbruk, men de bruker cannabis i samme grad som de med norskfødte foreldre. De med innvandrerbakgrunn rapporterer sjeldnere depressive symptomer og vurderer gjerne helsen som bedre enn de uten innvandrerbakgrunn.

Hvordan slår *sosioøkonomiske ressurser* hos foreldrene ut i de temaene vi har undersøkt? Her er det spesielt tydelige forskjeller i skoleprestasjoner og planer om høyere utdanning. De med mye ressurser har oftere planer om høyere utdanning og får bedre karakterer enn de med mindre ressurser. Blant de med norskfødte foreldre skulkes det mest blant de med lite sosioøkonomiske ressurser. Vi ser også en klar sammenheng mellom foreldrenes ressursnivå og ungdommenes helsesituasjon. Dess mindre ressurser hjemme, dess færre er fornøyd med helsen og dess flere har depressive symptomer. I forhold til fornøydhet med lokalmiljøet er det ikke slike forskjeller, men det kan se ut til at noen flere blant de med mye ressurser er mer utrygge enn de med mindre ressurser. Vi finner ikke sosiale forskjeller når det gjelder vold og trusler, men dess mer ressurser, dess mindre er ungdommene utsatt for mobbing. De med mest ressurser gjør sjeldnere kriminelle handlinger sammenlignet med de med minst ressurser. Enkelte av de med mye ressurser har oftere vært beruset på alkohol, mens det ikke er variasjon i cannabisbruk etter foreldrenes ressurser.

De inngående analysene gjør det også mulig å se om det er sammenhenger mellom ungdommenes skåre på indikatorene vi har sett på i kapittel 5.

For det første ser vi en del forbindelser mellom trivsel, trygghet og problematferd. Blant annet ser vi en klar forbindelse mellom det å bli mobbet og det å være mindre fornøyd med lokalmiljøet. Også færre av de som er utrygge, er fornøyd med lokalmiljøet. Det er også klart utslag av voldsutsatthet på trygghetsfølelse. Dess mer utsatt en har vært for vold eller trusler, dess høyere sannsynlighet for å være utrygg. Vi ser også en klar forbindelse mellom cannabisbruk og høyere utsatthet for vold.

For det andre ser vi en forbindelse mellom bruk av ulike rusmidler, som alkohol og cannabis. Nesten alle som har brukt cannabis, har også vært tydelig beruset.

For det tredje er det en sammenheng mellom rusmiddelbruk og risikoatferd. De som bruker rusmidler, som alkohol og cannabis, gjør oftere kriminelle handlinger enn de som ikke bruker det. Også øvrige analyser tilsier at det kan være særlige utfordringer for det mindretallet som bruker rusmidler, som alkohol og cannabis, i forhold til voldsutsatthet og generelt velvære, og at disse sammenhengene er sterkere i Bydel Grorud enn ellers i Oslo.

For det fjerde ser vi en del sammenhenger mellom helse og flere av de øvrige faktorene. De som er utsatt for vold og mobbing har oftere depressive symptomer enn de som ikke er utsatt for dette. Egenvurdert helse er på sin side tydelig relatert til trygghet i nærmiljøet og trening. De som er utrygge og de som sjeldent trener, er vanligvis mindre fornøyd med helsen sin.

Et femte punkt handler om ungdommenes foreldrerelasjon. Dess bedre ungdommene vurderer denne relasjonen, dess mer fornøyd er de med lokalmiljøet, dess mindre voldsutsatte er de, dess mindre kriminalitet gjør de, dess sjeldnere har de vært beruset, dess bedre vurderer de egen helse og dess sjeldnere har de depressive symptomer.

Til sist, ikke overraskende, ser vi flere utslag av alder. På noen områder er det hyppigere problemer blant de på slutten av ungdomsskolen kontra øvrige klassetrinn. For eksempel er de på 9. og 10. trinn mindre fornøyd med lokalmiljøet, mer utrygge og gjør mer kriminalitet, enn de på øvrige klassetrinn. Når det gjelder rusmiddelbruk, øker det med alderen. Det samme gjelder for depressive symptomer.

6.2 Er det ulikheter etter bosted innad bydelen?

Blant elever på videregående ble det spurt om hvilken delbydel de bodde i. I Bydel Grorud skiller vi som nevnt mellom fem delbydeler; Romsås, Ammerud, Grorud, Kalbakken/Nordtvet og Rødtvet. Det er ingen helt overgripende mønstre i de temaene vi har undersøkt. Det er ingen delbydeler som kommer spesielt godt eller dårlig ut på samtlige faktorer. Noe systematisk variasjon ser vi likevel, men det er grunn til å være noe varsom med for sterke konklusjoner om dette siden vi bare kan studere elever fra videregående trinn.

I den overordnede kartleggingen fant vi at Romsås skårer noe dårligere på utdanning. Der er det i gjennomsnitt lavere karakterer og lavere utdanningsambisjoner. Vi fant imidlertid ingen forskjeller i skolemotivasjon (skulk) eller skoletrivsel. På Ammerud er det flere som ikke har deltatt i organiserte fritidsaktiviteter, og det er flere her som har dårlige matvaner. Verken på Romsås eller Ammerud ser disse mønstrene ut til å kunne forklares av ungdommenes sosioøkonomiske ressurser hjemme eller deres innvandrerbakgrunn.

I delen der vi undersøkte sammenhenger mellom levekår, livsstil og trivsel, fant vi at flest er fornøyd med helsen på Rødtvet. Her er det også det laveste

nivået av psykiske plager og høyest skåre på velværemålet. Ungdom i delbydel Grorud rapporterer noe oftere fysiske og psykiske helseplager.

Hovedbildet er likevel at vi ser få områdeforskjeller. Vi ser ingen intern variasjon i bydelen med hensyn til trivsel, rusmiddelbruk og problem-/risikoatferd.

7 Oppsummering og drøfting

Hovedresultatene fra undersøkelsen oppsummeres og drøftes kort i dette kapitlet. Avslutningsvis sier vi noen ord om undersøkelsens verdi og veien videre.

7.1 En god ungdomstid i en østlig bydel

Våre analyser viser at de fleste ungdommene i Bydel Grorud har en god ungdomstid. Ungdommene har det bra på mange områder. Flesteparten trives på skolen, har et høyt nivå av velvære, har god helse og er fornøyd med lokalmiljøet. De fleste har en aktiv fritid; de deltar i organiserte fritidsaktiviteter og trener regelmessig. Flesteparten er fornøyd med vennene sine og har en god relasjon til foreldrene. Mange gjør det bra på skolen og har ambisjoner om høyere utdanning. Vi finner heller ikke større omfang av kriminelle handlinger eller depressive symptomer i bydelen, enn hva vi ser i Oslo totalt sett.

På noen områder er situasjonen bedre i Bydel Grorud enn andre steder i byen. Særlig med tanke på rusmiddelbruk kan det være bedre å vokse opp i Bydel Grorud, enn hva det er i Oslos vestlige eller sentrumsnære bydeler. Andelen som har vært tydelig beruset på alkohol er betraktelig lavere blant ungdom i Bydel Grorud enn hva vi ser i byen ellers, og spesielt lavere enn i de vestlige bydelene. Situasjonen med hensyn til cannabis er også bedre enn i byen for øvrig. Andelen som har brukt cannabis, som har fått tilbud om å kjøpe det og/eller som tror de kan skaffe stoffet, er lavere i Bydel Grorud enn i resten av byen. Fritidssituasjonen til Grorud-ungdommene er også bedre på noen områder. Vi finner at flere ungdommer i bydelen er fornøyd med klubbtilbudet, og blant ungdommene med innvandrerbakgrunn er det færre som har dårlige opplevelser relatert til sin bakgrunn, enn i Oslo for øvrig.

Samtidig har analysene våre vist at svært mange av ungdommene i bydelen har en annen sosial bakgrunn enn øvrig Oslo-ungdom. For det første er det flere ungdommer i Bydel Grorud som har et lavt nivå med sosioøkonomiske ressurser (bl.a. foreldrenes økonomi og utdanning) i hjemmet, enn ellers i Oslo. Det er også flere med et lavt ressursnivå enn i nabobydelene. Flere av ungdommene i bydelen sier at familieøkonomien er vanskelig enn andre steder i byen. Andelen

med innvandrerbakgrunn er markert høyere i Bydel Grorud enn i Oslo totalt sett. Flere av bydelens ungdommer vokser opp i trangbodde boliger, og flere bor med kun én av foreldrene, enn hva som er tilfelle blant ungdom i resten av byen. Dette innebærer at vi, i likhet med tidligere analyser og offentlig statistikk, ser en familiebakgrunn og levekår som i annen forskning ofte er relatert til problemer i utdanning, på fritiden og i arbeidslivet. Tidligere forskning viser blant annet at lavt ressursnivå gir høyere risiko for et lavt karakternivå, frafall i utdanning, lav utdanning, lavinntekt, mottak av sosialhjelp og arbeidsledighet, enn om man har et høyt ressursnivå (se for eksempel Andersen & Hansen 2012, Hansen & Wiborg 2010). Å ha innvandrerbakgrunn er på sin side relatert til risiko for dårligere skolekarakterer og høyere frafall i skolen (se Birkelund & Mastekaasa 2009). Forskning har også vist at barn av eneforsørgere skårer lavere på skoleprestasjoner og har mer atferdsproblemer (Jonsson & Gahler 1997; Manning & Lamb 2003). Trangboddhet er også relatert til en del negative utfall, blant annet lavere velvære (Andersen & Sandlie 2016).

Mange av ungdommene i bydelen kan derfor sies å ha et dårligere utgangspunkt på mange områder, enn hva som er tilfelle for mange ungdommer i øvrige deler av byen. Når vi ser på ungdommenes sosiale bakgrunn, sammenfaller bildet med det mye omtalte øst–vest skillet i Oslo. Ungdommene i Bydel Grorud har, i likhet med ungdom i de øvrige østlige bydelene, tydelig mindre sosioøkonomiske ressurser enn hva de har i de vestlige bydelene. Både i forskning og i media refereres det svært ofte til dette skillet (se for eksempel Hagen m.fl. 1994; Andersen & Bakken 2015; Kriznik 2015). Som nevnt i innledningen hører man også mange bekymringer i media knyttet til utviklingen i de østlige bydelene, enten det handler om problemer på skolene, høye innvandrerandeler og opphopning av sosiale problemer. Ut fra slike beskrivelser vil nok mange forvente en spesielt vanskelig oppvekstsituasjon blant ungdom i bydelen, og ellers i Groruddalen.

Resultatene i denne rapporten viser derimot at mange ungdommer har en god oppvekst i Bydel Grorud. På mange måter skriver våre funn seg derfor inn i den forskningslitteraturen som finner at det er mange positive aspekter ved å bo og leve i en østlig bydel i Groruddalen (Danielsen & Engebriksen 2014; Rosten 2015), og som bidrar til å nyansere situasjonen i Oslos østlige bydeler (Alghasi, Eide, & Eriksen 2012; Eriksen & Vestel 2012; Vestel 2004). Det er

likevel slik at relativt mange ungdommer har en mindre bra livssituasjon enn ellers i Oslo. Flere av de negative sidene i ungdommenes liv kan i stor grad relateres til at ungdom i Grorud oftere kommer fra familier med færre sosiale og økonomiske ressurser enn det som er vanlig for Osloungdom generelt. En bør ikke overse at det er en del utfordringer og en mindre bra livssituasjon for en del av ungdommene i denne bydelen, enn generelt i Oslo. På den annen side er det også viktig å påpeke at ungdommene i Grorud bydel ikke ser ut til å være preget så negativt av sin sosiale og økonomiske bakgrunn som en kanskje kunne forvente.

7.2 En del utfordringer

Det er særlig *tre hovedutfordringer* vi vil trekke fram, som angår deler av ungdommene i bydelen.

Det første aspektet er knyttet til det *psykososiale miljøet*. Selv om flesteparten trives, så er det flere som er misfornøyd med lokalmiljøet, som kjenner seg utrygge og som har blitt utsatt for vold i bydelen, enn ellers i Oslo. Andelen som er fornøyd med vennene er også noe lavere. Dette er faktorer som henger sammen, og som tyder på at det psykososiale miljøet oppfattes som mindre bra blant en del av ungdommene i bydelen, men langt fra alle. At det er en del slike problemer harmonerer blant annet med beskrivelser av et noe røffere miljø i en del østlige bydeler (Eriksen 2012; Morken & Theie 2014). I noen ungdomsgrupper ser det ut til at man plages mer av dette. Lokalmiljøtrivselen er lavere for jenter, for de som kjenner seg utrygge og de som mobbes. Utrygghet er mer utbredt blant jenter, de uten innvandrerbakgrunn og de som utsettes for vold eller trusler.

Det andre aspektet handler om *helse*. Vi finner at 23 prosent av jentene i bydelen sliter med depressive symptomer. Blant guttene er det 11 prosent som er plaget. Disse nivåene er på høyde med det vi ser i Oslo for øvrig. Imidlertid er det flere ungdommer som er mindre fornøyd med egen helse enn ungdom ellers i Oslo. Sjelden trening og utrygghet er relatert til dårligere egenvurdert helse. Særlig er det jenter med innvandrerbakgrunn som er underrepresentert i regelmessig treningsaktiviteter. Analysene viser at en del av jentenes har noe dårligere matvaner. Det er færre blant dem som spiser regulære måltider som frokost, lunsj og middag enn i byen for øvrig.

Den siste utfordringen knytter seg til *utdanning*. Selv om skoletrivselen er høy og skolemotivasjonen (skulking) ikke skiller seg fra Oslo generelt sett, så har ungdom i bydelen gjennomsnittlig noe dårligere skoleprestasjoner og lavere utdanningsambisjoner enn ungdom i Oslo generelt sett. Halvparten av guttene i bydelen begynner på yrkesfaglige studieprogram, og også jentene er klart overrepresentert her. På en side kan man si at det er positivt at mange velger yrkesfag, ut fra hva som er behovet i arbeidsmarkedet. På den andre siden, hvis de høye andelene på yrkesfag skyldes at ungdommene ikke kommer inn på øvrige utdanningslinjer, så er det større grunn for bekymring. Som vi har sett tidligere, har man funnet lavere skoletrivsel og høyere frafall blant elever på yrkesfag. Statistikken har de siste årene vist at mange i bydelen ikke fullfører videregående utdanning i løpet av fem år (Aalandslid 2009; Wiggen m.fl. 2015). Bydelens høye antall elever på yrkesfaglige utdanningsprogram kan være en del av forklaringen her.

At en del av ungdommene opplever utfordringer i forhold til psykososialt miljø, helse og utdanning, er viktig å rette oppmerksomheten mot. Ikke bare kan dette trekke ned livskvaliteten til de som opplever vansker på disse områdene, men det er også faktorer som kan få stor betydning videre i ungdommenes liv. Tidlige helseproblemer og mindre god helseatferd (trening og matvaner), som vi ser for enkelte grupper, kan med tiden komme til å gi mer alvorlige helseproblemer ettersom ungdommene blir eldre. De som har svake skoleprestasjoner og de som har høyest risiko for frafall (på yrkesfag), kan senere i livet komme til å få en vanskeligere situasjon på arbeidsmarkedet, og være i fare for marginalisering og utenforskap.

På alle tre punktene er det imidlertid mulig å iverksette tiltak for å bedre situasjonen for de gruppene som har vansker på disse områdene.

7.3 Undersøkelsens verdi og veien videre

Datamaterialet fra Ung i Oslo 2015 er svært mangfoldig og det gir stor mulighet for å undersøke en hel rekke problemstillinger som har med ungdoms livssituasjon og levekår. Analysene i denne rapporten er forhåpentligvis av nytte for de i Oslo kommune og i øvrige etater som jobber med ungdom i Bydel Grorud. En del av funnene burde også være relevant for de som jobber med ungdom og som er opptatt av ungdoms situasjon andre steder også.

Selv om noen av resultatene og sammenhengene vi ser i rapporten er spesifikke for Bydel Grorud, så er det mange fellestrekk mellom ungdom i bydelen og ungdom andre steder. Slikt sett kan rapporten forhåpentligvis også inspirere til undersøkelser eller bidra til å rette fokus mot bestemte tema i andre bydeler i Oslo eller kommuner rundt i Norge.

Et av de temaene som peker seg ut, og som kan være interessant å undersøke mer i dybden, er det psykososiale miljøet blant ungdom. En mulighet er å gjøre mer inngående studier av betydningen av trygghetsfølelse for trivsel og velvære blant ungdom. Det vil her kunne være interessant å se på hvilken måte og i hvilken grad utbredelse av forekomst av vold og trusler i ungdomsmiljøene, gjerne sammenlignet med øvrige faktorer, henger sammen med trivsel og trygghetsfølelse blant ungdom.

Det kan også være interessant å undersøke nærmere betydningen av særegne dynamikker relatert til ulike foreldreressurser. Hvorfor trives ikke de med mye ressurser i Bydel Grorud like mye som de med mye ressurser i andre bydeler?

Analysene våre kan ikke si noe om endring over tid. Vi har ikke hatt rom for å undersøke om situasjonen for ungdommene har endret seg over tid, og som eventuell følge av Grorudalssatsingen. Men dette er noe man bør undersøke nærmere i framtidig forskning.

Summary

This report “Young in Grorud District” presents an analysis of the living conditions among adolescents in the Grorud District of Oslo. The data is derived from the larger Young in Oslo 2015 survey. Grorud District, situated in the Grorud Valley, is one of Oslo’s 15 districts, and has approximately 27 000 inhabitants.

The purpose of the report is twofold. First, to provide a general overview of the living conditions, lifestyle and other aspects of adolescents’ lives and their upbringing in Grorud District. Second, to give a more in-depth analysis of the relationship between different aspects of the adolescents’ circumstances and their experiences, their views and family background. Four themes are emphasized: 1) well-being, satisfaction and safety in daily life, 2) problems and risk behavior, 3) use of substances, and 4) health.

The report shows that most of the young people in Grorud District lead a good life. Most of them enjoy school, report a high level of well-being, good health and are satisfied in their local community. They participate in many leisure activities; e.g. organized leisure time activities and exercise regularly. Most the young people in our study are satisfied with their friends and have good relationships with their parents. Many do well in school and have ambitions of getting a higher education. These results are somewhat surprising since parts of the district are deprived areas, with a relatively high number of unemployed and families that are dependent on social welfare. Therefore, several of our findings deviate from the concerns that the media’s coverage of Grorud District and the neighboring districts convey.

However, as in previous studies, this report shows that many of the youngsters in Grorud District live in families with fewer socioeconomic resources (e.g. parents’ economic assets and education) than other adolescents in Oslo do. A higher proportion of the youth report that they come from poor families than elsewhere in Oslo. The district has among the highest proportion of people with immigrant background in Oslo. Many of the district's young people grow up in overcrowded homes, and more of them are living with a single parent, than is the case in the rest of the city.

The report highlights three challenges that youth in Grorud District face:

The first relates to their psychosocial environment - the adolescents' well-being, their satisfaction and safety, and some that relate to behavioral problems. Although the majority of youth in Grorud District thrive, several are dissatisfied with their local community. Compared to youth elsewhere in Oslo, they feel unsafe and have more often been victims of violence. The proportion who are satisfied with their friends is also slightly lower. These factors are interrelated, and suggest that some perceive their psychosocial environment as worse in the district. Some groups of youth appear to be more troubled than others are, e.g. girls are less satisfied with their local community, those who feel insecure, and the victims of bullying. Insecurity is also more prevalent among girls, those with non-immigrant backgrounds, and those exposed to violence or threats.

The second problematic aspect is health. Relatively many girls express depressive symptoms, but this is not unique to Grorud District. Girls generally more often express depressive symptoms than their male peers do. The results show that the adolescents in Grorud District more frequently than youth elsewhere in Oslo are dissatisfied with their health. Less physical activity and feeling unsafe are related to poorer self-rated health. Particularly girls with immigrant backgrounds are underrepresented in regular fitness activities. The analyses show that the youths' eating habits are basically fine, but are somewhat poorer to the rest of Oslo when compared. Especially girls and those from homes with fewer socio economic resources more often skip meals. Although, the consumption of energy drinks and dietary supplements is higher in Grorud District than elsewhere in Oslo.

The final challenge relates to education. Although satisfaction with school is high and educational motivation does not differ from that in Oslo in general, the adolescents in Grorud District have poorer school grades and lower educational ambitions. Furthermore, youth in this district more often enroll into a vocational track after compulsory school than Oslo youth do in general. This choice of educational track does not qualify them for further education at university level, but prepares the students for the labor market. However, the choice of a vocational track is associated with a relatively high dropout rate. Half of the boys in the district attend vocational programs. Girls are also clearly overrepresented in vocational programs.

The analyses do not show higher levels of crime than in Oslo overall. In addition, we see some especially positive aspects in the situation of the district's adolescents compared with the rest of Oslo. First, fewer have been drunk from alcohol, fewer have used cannabis, and fewer have been offered cannabis. Second, teenagers in Grorud District are more satisfied with their youth clubs than is usual in Oslo. Third, fewer of those with immigrant backgrounds have had unpleasant experiences related to their immigrant background than elsewhere in Oslo.

The analyses in this report are from the survey Young in Oslo 2015, which is a part of Ungdata - a nationwide survey that maps different aspects of young people's everyday life and their living conditions. The Young in Oslo 2015 survey was conducted among pupils at all levels of secondary school and in high schools. In total, we received responses from more than 22,000 students that were used in the analyses. Of these 1,539 live in the Grorud District. Eighty percent of the district's youth participated in the survey. The data provide a representative picture of the situation among the students in the district.

Referanser

- Aftenposten 20.11.1997. *Den glemte Groruddalen.*
- Aftenposten 17.8.2011. *Seiglivet myte om ghettotendenser*, debattinnlegg, Bengt Andersen
- Aftenposten 14.10.2014, *En innvandrers-forskers hvite flukt.*
- Aftenposten, 12.10.2015, Kronikk: *Innfødte i Groruddalen mener at utviklingen allerede har gått for langt* (Halvor Fosli).
- Aftenposten 4.4.2016. *Advarer mot terror fra Groruddalen.*
- Aftenposten 4.4.2016. *Det parallelle Oslo.*
- Aalandslid, Vebjørn (2009). *Innvandrerers demografi og levekår i Groruddalen og Søndre Nordstrand*. Statistisk sentralbyrå. Oslo-Kongsvinger.
- Agenda Kaupang, Proba samfunnsanalyse, & Civitas. (2016). *Sluttevaluering av Groruddalssatsingen. Hovedrapport.*
- Alghasi, Sharam, Eide, Elisabeth, & Eriksen, Thomas Hylland. (2012). *Den Globale drabantbyen : Groruddalen og det nye Norge*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Andersen, Patrick Lie, & Hansen, Marianne Nordli. (2012). Class and Cultural Capital—The Case of Class Inequality in Educational Performance. *European Sociological Review*, 28(5), 607-621. doi:10.1093/esr/jcr029
- Andersen, Patrick Lie, & Bakken, Anders. (2015). Ung i Oslo 2015 (Vol. 8/2015). Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Andersen, Patrick Lie, & Sandlie, Hans Christian. (2016). *Osloulungs bosituasjon og levekår - sosiale og geografiske forskjeller. Oversikt over spørsmål om bosituasjon fra Ung i Oslo 2015*. Notat. NOVA/HiOA. Oslo.
- Bakken, Anders. (2015). *Ungdata: nasjonale resultater 2014*. Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. Oslo.
- Bakken, Anders. (2016). *Ungdata 2016. Nasjonale resultater*. NOVA.
- Bråthen, Magne, Djuve, Anne Britt, Dølvik, Tor, Hagen, Kåre, Hernes, Gudmund, & Nielsen, Roy A. (2007). *Levekår på vandring. Velstand og marginalisering i Oslo*. Fafo. Rapport 2007: 05. Oslo.
- Bydel Grorud. (2016). *Faktagrunnlag Bydel Grorud - oppdatert 2016*.
<https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/Innhold/Politikk%20og%20administrasjon/Bydeler/Bydel%20Grorud/Budsjett%2C%20dokumenter%20og%20planer%20i%20Bydel%20Grorud/Faktagrunnlag%20Bydel%20Grorud%20-%20oppdatert%202016.pdf>

- Danielsen, Kirsten, & Engebriksen, Ada Ingrid. (2014). Stovner - problemområde eller ligger idyll? : om forholdet mellom statistikk og erfaring. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 17(3).
- Elgvin, Olav, Rogstad, Jon, & Sinnathamby, Sarah Fossen. (2013). *Rurbane møter. Deltakelse og samhold blant ungdom og kvinner på Stovner*. Fafo. Rapport 2013: 02. Oslo.
- Eriksen, Thomas Hylland. (2010). *Samfunn*. Universitetsforlaget. Oslo
- Eriksen, Ingunn Marie. (2012). *Young Norwegians : belonging and becoming in a multiethnic high school*. (Ph.D.), Universitetet i Oslo, Oslo.
- Eriksen, Thomas Hylland, & Vestel, Viggo. (2012). Groruddalen, Alna og det nye Norge. In S. Alghasi, E. Eide, & T. H. Eriksen (Eds.), *Den globale drabantbyen. Groruddalen og det nye Norge*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Friberg, Jon Horge, & Gautun, Heidi. (2007). *Inkludering av etnisk minoriteter i frivillige organisasjoner og fotballag for barn og unge i Oslo*. Fafo. Rapport 2007: 16. Oslo.
- Hagen, Kåre, Djuve, Anne Britt, & Vogt, Pernille. (1994). *Oslo: den delte byen?* Fafo. Oslo.
- Hansen, Marianne Nordli, & Wiborg, Øyvind Nicolay. (2010). Klassereisen – mer vanlig i dag? I K. Dahlgren & J. Ljunggren (Red.), *Klassebilder* (s. 197-212). Oslo: Universitetsforlaget.
- Helsedirektoratet. (2015). Fakta om cannabis, hasjissj, marihuana. Retrieved from <https://www.fhi.no/ml/alkohologrusmidler/rusmidler-og-avhengighet/faktaark/fakta-om-cannabis-hasjissj-marihuana/>
- Helsedirektoratet. (2016). Nasjonal faglig retningslinje for mat og måltider i skolen. Mål og målgrupper Retrieved from <https://helsedirektoratet.no/retningslinjer/mat-og-maltider-i-skolen/seksjon?Tittel=mal-og-malgrupper-9758>
- Hofseth, Christina, & SaLto. (2015). *Barne- og ungdomskriminaliteten i Oslo : rapport basert på data fra 2014*
- Huse, Tone. (2014). *Everyday life in the gentrifying city : on displacement, ethnic privileging and the right to stay put*. Farnham: Ashgate.
- Jonsson, Jan O., & Gahler, Michael. (1997). Family Dissolution, Family Reconstitution, and Children's Educational Careers: Recent Evidence for Sweden. *Demography*, 34(2), 277-293.
- Kippersund, Britt Karin, Bakken, Anders, & Strandbu, Åse. (1998). *Oppvekstvilkår og rusmiddelbruk blant unge på Romsås*. NOVA. Rapport 14/98. Oslo.
- Kriznik, Heidi Marie. (2015). *Den delte byen*. Oslo: Forl. manifest.
- Manning, Wendy D., & Lamb, Kathleen A. (2003). Adolescent Well-Being in Cohabiting, Married, and Single-Parent Families. *Journal of Marriage and Family*, 65(4), 876-893. doi:10.1111/j.1741-3737.2003.00876.x

- Mastekaasa, Arne, & Birkelund, Gunn Elisabeth. (2009). *Integrert? : innvandrere og barn av innvandrere i utdanning og arbeidsliv*. Oslo: Abstrakt forl
- Moi, Lise Lee, Langfeldt-Rugelbak, Anders, & Sirevåg, Lene Cherize. (2016). *Er det egentlig så ille?* Bydel Grorud/Oslo Kommune. Bydel Grorud.
- Morken, Ivar, & Theie, Steinar. (2015). Skolebytte ved overgangen til ungdomsskolen - Hvilke faktorer legger foreldre i Groruddalen vekt på ved valg av skole? *Norsk pedagogisk tidsskrift*, 99 ER(01).
- Nadim, Marjan. (2008). *Levekår i Groruddalen* (Vol. 2008:27). Oslo: Fafo.
- Rosten, Monika Grønli. (2015). "Nest siste stasjon, linje 2" : sted, tilhørighet og unge voksne i Groruddalen. (no. 541), Sosialantropologisk institutt, Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo, Oslo.
- Salto. (2016). *Barne- og ungdomskriminaliteten i Oslo. Rapport basert på data fra 2015*. Oslo kommune. Oslo.
- Seippel, Ørnulf, Strandbu, Åse, & Sletten, Mira Aaboen. (2011). *Ungdom og trening. Endring over tid og sosiale skillelinjer*. NOVA. Rapport 3/11. Oslo.
- Stambøl, Lasse Sigbjørn. (2013). *Flytting til og fra Oslos bydeler*. Statistisk sentralbyrå. Oslo-Kongsvinger.
- Statistikkbanken. (2015). Statistikk over folkemengde. Retrieved from <https://www.oslo.kommune.no/politikk-og-administrasjon/statistikk/>
- Vestel, Viggo. (2004). *A community of differences : hybridization, popular culture and the making of social relations among multicultural youngsters in "Rudenga", East side Oslo*. (15/2004), Norwegian Social Research, Oslo.
- Vestel, Viggo, & Hydle, Ida. (2009). *Fritidsklubb : kvalifisering og rusforebygging* NOVA-rapport (online), Vol. 15/2009.
- Vestel, Viggo, & Smette, Ingrid. (2007). Fritidsklubben som forebyggende arena – har den «gått ut på dato»? *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 7(1).
- Wiggen, Kjersti Stabell, Dzamarija, Minja Tea, Thorsdalen, Bjørn, & Østby, Lars. (2015). *Innvandrerens demografi of levekår i Groruddalen, Søndre Nordstrand, Gamle Oslo og Grünerløkka* Rapporter (Statistisk sentralbyrå : online), Vol. 2015/43.
- Ødegård, Guro, Steen-Johnsen, Kari, & Ravneberg, Bodil. (2012). Rekruttering av barn og unge til frivillige organisasjoner - barrierer, tiltak og institusjonelt samarbeid. In B. Enjolras, K. Steen-Johnsen, & G. Ødegård (Eds.), *Deltakelse i frivillige organisasjoner. Forutsetninger og effekter*. Bergen/Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Øia, Tormod. (2012). Ung i Oslo 2012 : nøkkeltall (Vol. nr. 7/2012). Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Øia, Tormod, & Vestel, Viggo. (2014). Generasjonskløfta som forsvant ; et ungdomsbilde i endring. *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 99-133.